Povești nemuritoare

3 Povești Nemuritoare

Povești nemuritoare

Ediţia a III-a

Editura Ion Creangă – Bucureşti 1994

Coperta de CRINA IONESCU

Antologie alcătuită de G. Zarafu

MIHAI EMINESCU

Călin Nebunul

ERA ODAT-UN ÎMPĂRAT ş-avea trei fete, şi erau aşa de frumoase, la soare te puteai uita, da la dînsele ba. Acu, cele două erau cum erau, da cea mijlocie nici se mai povesteşte frumuseţea ei. Acu, cîţi feciori de-mpăraţi şi de ginarari au cerut-o, împăratul n-a vrut să le deie.

Acu-ntr-o sară, au venit trei tineri şi le-o cerut, da el n-o vrut să le deie. Acu, ei o ieşit afară şi unul dintr-înşii o prins a fluiera, cît s-o făcut un nor mare şi nu s-o mai văzut nici ei, nici fetele; le-o răpit.

Acu-mpăratul a scos veste-n ţară, că cine o găsi fetele, li dă de nevastă. Acu-n satul cela a-mpăratului era un om ş-avea trei flăcăi. Doi erau cum erau, da unu era prost, şedea-n cenuşă şi-l chema Călin Nebunul. Ş-o zis acei doi fraţi:

— Haidem şi noi să căutăm fetele-mpăratului.

Da Călin o zis:

— Hai şi eu cu voi!

Şi cei doi o zis:

— Hai!

Şi-mpăratul o zis că care s-o porni după fete, li dă bani de cheltuială şi straie de primeneală. Acu, ei au făcut un arc ş-o zis că unde l-a zvîrli, pînă unde-o ajunge, acolo să poposească. O aruncat cel mare ş-o mers vo două zile ş-o ajuns. O aruncat şi cel mijlociu şi tot aşa degrabă o ajuns. Da cînd o aruncat Călin Nebunul, o mers trei luni de zile, zi şi noapte, şi de-abia o ajuns.

Acu, ei mergînd pe drum, o găsit şi cremenea şi amnaru. De-abia o avut cu ce aţîţa oleacă de foc. Ş-o zis aşa ei înde ei, că să păzească focul unul din ei cît or dormi ceilalţi doi, că dacă s-o stinge focul, îi taie

capul celui ce-a păzi dintr-înşii. Acu, s-o culcat cei doi şi cel mare o rămas să păzească. Pe la miezul nopţii, s-o auzit un vuiet grozav. Era un zmeu cu trei capete.

— Cum ai putut să-mi calci moşiile de la tată-meu, făr' de voia nimănui? Hai la luptă!

— Hai!

Şi s-o luptat ei, s-o luptat pînă-acu l-o omorît pe zmeu, şi o făcut din capetele lui trei căpiţi de carne. Acu se trezesc cei doi:

— Uite, voi aţi dormit, da eu uite ce lupt-am avut.

Acu, a doua noapte, cel mijlociu era să stea de strajă. Iar pe la miezul nopţii, se aude-un vuiet.

— Cum ai putut să-mi calci moşiile lui tată-meu, fără voia nimănui?

Aista era cu patru capete.

— Hai la luptă!

— Hai!

Şi l-o omorît şi pe acesta, ş-o făcut patru căpiţi de carne din capetele lui. Acu, cînd s-o trezit ei, o-nceput să-i deie de grijă lui Călin Nebunul ca să păzească bine focul. Acu, el a treia noapte era să fie. Acu, iar pe la miezul nopţii s-auzi un huiet mare. Un zmeu era, cu opt capete.

— Hai! zice Călin Nebunul, că şi zmeul era năzdrăvan şi ştia de dînsul, hai la luptă!

— Hai!

Cît se luptă, se luptă, cît de cît să nu se deie zmeul. I-o tăiet Călin Nebunul o ureche, ş-o picat o picătură de sînge, ş-o stins focul. Ş-aşa prin întuneric s-o-nceput ei a lupta, şi-n sfîrşit, l-o omorît Călin Nebunul ş-o făcut opt căpiţi de carne.

Acu, ce să facă el? Foc nu-i. S-o luat el şi merge aşa supărat prin pădure, ş-o ajuns la un copac nalt şi s-o suit în vîrful lui, ş-o văzut în depărtare o zare de foc. Scoboară el şi se porneşte s-ajung-acolo şi-ntîlneşte un om pe drum.

— Bună noapte!

— Mulţămesc d-tale.
— Da cine eşti d-ta?
— Eu îs De-cu-sară.

Călin Nebunul l-apucă şi-l leagă de-un copac, cot la cot. Mai merge el o bucată bună şi mai întîlneşte un om.

— Bună noapte!
— Mulţămesc d-tale.
— Da cine eşti d-ta?
— Eu îs Miezu-nopţii.

Ia şi pe acela şi-l leagă iar de-un copac. Mai merge el înainte şi mai întîlneşte un om.

— Bună noapte!
— Mulţămesc d-tale.
— Da cine eşti d-ta?
— Eu îs Zori-de-ziuă.

Îl legă şi pe acela. El i-o legat, că lui i-era frică să nu se facă ziuă.

În sfîrşit, ajunge el acolo. Acolo era o groapă mare ş-un cazan c-o pereche de chirosteie mari, şi-ntr-însul fierbea vo două-trei vaci, şi-mprejurul chirosteielor se cocea o turtă. Şi-mprejurul ei dormeau doisprezece zmei şi două zmeoaice, mamele lor.

Acu, Călin Nebunul ia vo doi tăciuni într-un hîrb şi-un cărbune-n lulea şi plecînd, însă, i-a venit aşa o miroznă de bună din demîncat, şi luînd o bucăţică, a curs apă clocotită pe urechea unui zmeu şi el a ţipat straşnic, că toţi s-o trezit şi l-au prins pe Călin Nebunul. Ş-o vrut să-l omoare, şi el o zis:

— Mă rog domniilor-voastre, lăsaţi-mă că sunt om sărac.

Dar ei o zis aşa:

— Dacă tu ne-i aduce pe fata-mpăratului Roşu, noi te-om lăsa.

Da el o zis:

— Da de ce n-o luaţi d-voastră, că sunteţi mai mulţi şi mai tari?

— Da noi suntem duhuri necurate şi-mpăratul are un cucoş ş-un căţel. Noi, cînd ne-apropiem de palatul lui, cucoşul cîntă şi căţelul bate, şi noi trebuie să fugim. Da tu-i putea mai bine, că eşti om pămîntean.

Da Călin Nebunul, viclean:

— Haideţi şi d-voastră cu mine, că-s eu om pămîntean şi căţelul n-a bate, nici cucoşul n-a cînta.

Da Călin Nebunul se uită şi vede-un voinic ca şi dînsul, legat cot la cot de-un copac; şi cînd o văzut că s-o pornit Călin Nebunul, el s-o smucit straşnic, încît a rămas mînile la copac şi el a fugit.

Şi ei merg, merg, pîn-ce-ajung la poarta-mpăratului. Şi era o poartă mare de fier, că nu era-n stare să treacă nime, afară de Călin Nebunul. Şi el s-a suit pe poartă ş-o zis zmeilor:

— Hai să vă iau cîte pe unul de chică şi să vă duc în ogradă.

Şi lua tot cîte unu şi cu paloşul le tăia capul, pînă ce-o tăiat la toţi. Ş-o intrat în ogradă; da-mpăratul, de grozav zid şi poartă ce-avea, uşile erau toate deschise. Călin Nebunul s-o suit sus pe scări, şi scările erau de aur bătute cu diamant, ş-o intrat în casă, unde dormea fata. Dar era lună ş-o mîndreaţă afară, şi luna bătea în casă, unde dormea fata. Da fata era aşa de frumoasă, decît de nepovestit. Călin Nebunul a sărutat-o şi i-o luat inelul de pe mînă şi s-o dus. Cînd a ajuns la zmeii cei tăieţi, li-o tăiat vîrfurile limbilor la toţi doisprezece şi le-o pus în basma, ş-o trecut poarta şi s-o pornit la drum. A mers pînă ce-a ajuns la cazan. A putut prinde o zmeoaică şi-a tăiet-o, da una a scăpat. Călin a luat pe degetu' ista mic turta şi pe celălalt cazanu cu carne, şi-ntr-un hîrb oleacă de foc, şi s-o pornit la drum, ş-o ajuns la Zori-de-ziuă şi i-o dat o bucată de carne ş-o bucată de turtă, l-o dezlegat ş-o zis:

— Hai, du-te!

Mai merge el, ajunge la Miezu-nopţii şi-i dă ş-aceluia o bucată de carne ş-o bucată de turtă, şi-i dă drumul ş-aceluia.

Cînd a ajuns la De-cu-sară, era mai mult mort, de cînd era legat. Îi dă ş-aceluia o bucată de carne şi de turtă şi-i zice:

— Du-te, bre,-n pace!

Cînd a ajuns, n-o apucat a aţîţa focul şi soarele acu era sus. Fraţii lui atîta dormiseră, c-acu-ntrase mai de-un stînjen în pămînt. Cînd s-o trezit, o zis:

— I, Călin Nebun! lung-a mai fost noaptea asta!

Da Călin Nebunul nimica nu le-a povestit din ceea ce s-a petrecut cu dînsul noaptea. Au pregătit ei iar să se pornească, ş-o zvîrlit tot Călin Nebunul arcul, ş-o mers ei aşa pîn-la pădurea de aur. Cînd o ajuns acolo, li-o zis Călin Nebunul aşa:

— Fraţilor, voi nu-ţi putea trece-n pădurea asta. Faceţi-vă voi o colibă aici, şi staţi să mă duc eu singur.

Aşa, el s-o pornit. Cînd o ajuns în mijlocul pădurii cei de aur, fata cea mare a-mpăratului făcea de mîncat zmeului ei.

— Bună vreme, fată de-mpărat!

— Mulţămesc d-tale, Călin Nebun! De numele d-tale am auzit, dar a vedea nu te-am văzut. Da fugi, că dac-a veni zmeul, te ucide.

— Da cît mănîncă zmeul tău?

Fata zice:

— Patru cuptoare de pîne, patru vaci fripte şi patru antaluri[1] de vin.

Zice:

— Ia să văd eu de-oi putea mînca.

Se pune Călin Nebunul şi mănîncă toate.

Iaca, vine şi zmeul.

— Bună vreme, cîne de zmeu!

— Mulţămesc, Călin Nebun.

— Am venit să iau pe fată. Hai, hai la luptă!

---

[1] Antal - butoi, poloboc.

— Stai să mănînc ceva.

— Da, că, zău, eu ţi-am mîncat mîncarea.

— Cu-atît mai bine, zice, eu sunt uşor şi tu eşti greu.

Şi se iau la luptă şi se luptă, şi-l omoară Călin Nebunul.

Pe urmă zice fetei:

— Rămîi aici, că mă duc să scot cele două surori ale tale.

Şi se porneşte. Ajunge-n mijlocul pădurii cei de argint. Fata cea mijlocie făcea de mîncat ş-aceea. Da el cum a văzut-o, i-a căzut straşnic de dragă.

— Bună vreme, fată de-mpărat!

— Mulţămesc d-tale, Călin Nebun. De numele d-tale am auzit, d-a vedea nu te-am văzut.

Da şi Călin Nebunul era frumos şi fetei i-a căzut drag.

Da fata-i zice:

— Fugi, că dac-o veni zmeul, te ucide!

— Da cît mănîncă zmeul?

— Opt cuptoare de pîne, opt vaci fripte şi opt antaluri de vin.

— Adă-ncoace să văd, oi putea mînca?

Şi mănîncă tot. Iacă, vine şi zmeul.

— Bună vreme, cîne de zmeu.

— Mulţămesc, Călin Nebun.

— Hai la luptă!

— Stai să mănînc ceva.

— Că eu ţi-am mîncat mîncarea!

— Mi-o fi mai uşor la luptă.

Şi se iau, se luptă şi se luptă, şi-l omoară Călin Nebunul.

Da lui aşa-i era de dragă fata, de-o luat-o cu dînsul la pădurea de aramă. Cînd a ajuns în mijlocul pădurii, ş-aceea făcea de mîncat. Aceea nu-l ştia, da văzîndu-l cu soră-sa, o-nţeles.

— Unde-ţi este bărbatul tău?

— La vînat, Călin Nebun. Da fugi, c-aista te omoară!

— Cît mănîncă el?

— Douăsprezece cuptoare de pîne, douăsprezece vaci fripte şi douăsprezece antaluri de vin.

— Ia să văd, eu oi mînca?

Mănîncă Călin Nebunul, mănîncă, cînd, la un antal de vin, nu-l putea bea, şi-zice-aşa: „Cu atîta-i mai tare zmeul decît mine".

Iacă, vine şi zmeul.

— Bună vreme, cîne de zmeu!

— Mulţămesc dumitale, Călin Nebun.

— Am venit să-ţi iau pe fată.

— Ba pe fată nu-i lua-o!

— Hai la luptă!

— Numai să mănînc ceva.

— Eu demîncatul ţi l-am mîncat.

— Eu oi fi mai uşor, tu mai greu.

— Hai la luptă!

— Hai!

Se luptă, se luptă, cît de cît să nu se deie zmeul.

Zice zmeul:

— Hai, eu m-oi face o pară roşă, tu te fă o pară verde.

Da el cu asta a greşit, că para roşă-i mai moale, para verde-i mai tare. Iacă, trecu pe-acolo o cioară pe sus, şi-i zice zmeul:

— Cioară, cioară, moaie-ţi aripa ta-n apă şi stinge para asta verde.

Da Călin Nebunul zice:

— Împărate prea-nălţate, moaie-ţi aripa ta-n apă şi stinge para asta roşie.

Cioara, cînd a auzit, ştii d-ta, a urcat-o, îndată s-o dus.

După ce-a udat-o, a-nceput a ciupi dintr-însa, şi-atît sînge a-nceput a curge, de umblai pînă-n genunchi.

De-acolo, el s-a luat cu fetele şi s-a pornit.

O ajuns în pădurea de aur şi-o luat pe cea mare şi s-o pornit, ş-o ajuns la fraţii lui. Ş-o zis aşa:

— Fraţilor, pe astea două le-ţi lua voi, da asta mijlocie e-a mea.

Şi s-o culcat să doarmă. Şi fraţii s-o sfătuit aşa: ca să-l omoare nu se putea, da să-i taie picioarele, şi să ieie fetele şi să se ducă la-mpăratul şi să zică că ei le-au scos.

Şi i-o tăiat picioarele cînd dormea, ş-o luat fetele şi s-o pornit. Aşa era de trudit de lupte, încît n-o simţit cînd i-au tăiat picioarele.

În zori de ziuă, se trezeşte el, se vede făr-de picioare. Ce să facă? Da picioarele i le-o luat de acolo, că altmintrelea el le-ar fi pus, că era năzdrăvan. S-o luat el încetişor ş-o intrat în pădurea ast' de aur. A mers vo trei zile şi vo trei nopţi, ş-a ajuns la un palat aşa de frumos, de nu te-ndurai să te uiţi la dînsul. S-o auzit un cînt aşa de jele, de i-o rupt inima.

Se ia el încetişor şi se suie pe scările cele, şi vede acolo pe voinicul ce-şi rupsese mînile la zmei.

— Bună vreme, voinice!

— Mulţămesc d-tale, Călin Nebun, da ce-ai păţit?

Şi el începe a-i spune toate cîte-au păţit.

— Hai să fim fraţi de cruce!

— Hai!

— Da d-ta cine eşti? îl întreabă Călin Nebunul.

— Eu, zice,-s fecior de-mpărat şi pădurile astea au fost toate a tătîne-meu, şi ni le-o luat zmeii; da de cînd ai omorît pe zmei, acu iar suntem noi în stăpînire ; şi eu, pentru că-s făr' de mîni, trăiesc aici. Eu făr' de mîni, tu făr' de picioare, om trăi bine.

Călin Nebunul se prinde cu mînile de gîtul fiului de-mpărat şi se plimbă prin pădure. Aşa, într-o zi, aude-un foşnet de frunze. Da fratele lui cel de cruce zice-aşa:

— Eu m-oi apropia încetişor şi ţi-oi da drumul, şi tu prinde cu mînile.

Dîndu-i drumul, prinde pe zmeoaica cea scăpată şi zice aşa:

— Fă-mi mie picioare şi estuia mîni, ori te omorîm.

Şi zmeoaica zice :

— Iaca acolo, ca de-un stînjen de departe, este o baltă; vîrî-te acolo, că-i ieşi cu picioarele şi istalalt cu mîni.

Da Călin Nebunul, mehenghi[1]:

— Vîrî-te tu întîi!

— Ei, ba vîrîţi-vă voi!

Da Călin Nebunul rupe o crenguţă verde ş-o moaie-n apa ceea ş-o scoate uscată; ş-o începe-a pumni, că ea a vrut să-i usuce.

— Mă rog, nu mă bate, iaca, este la dreapta altă baltă.

Da Călin Nebunul vîrî o crenguţă uscată ş-o scoate verde, şi se vîrî el acolo şi se scoate cu picioare şi celalt cu mîni. Şi ia ş-o omoară pe zmeoaica, că ştia că-n orice vreme are să-i facă rău.

— De-acu, eu mă duc să-mi caut pe nevastă-mea, da-ntîi hai să mă duc într-un loc care ţi-am spus eu, la fata-mpăratului Roşu.

Şi se iau şi se pornesc. Mergînd ei printr-o pădure aproape de curtea-mpăratului, o cules Călin Nebunul o basma de alune. Ajungînd la poartă, a auzit un vuiet mare. Da ei erau îmbrăcaţi cu iţari şi cu cojoace şi-ncinşi cu chimiri. Da baba cea de la poartă era de-a noastră.

— Bună sară, mătuşă!

— Mulţămesc d-tale, voinice!

— Da ce-i aici, ce s-aude?

— Se mărită fata-mpăratului.

— Da cine-o ia?

---

[1] Mehenghi - şiret.

— Bucătarul, c-o ucis doisprezece zmei.

Da Călin Nebunul îi zice-aşa babei:

— Mătuşă, iacă-ţi dau un căuş de galbeni, să-mi faci ce ţi-oi zice.

Baba s-o uimit cînd o auzit de-un căuş de galbeni:

— Ţi-oi face, voinice.

El a luat basmaua cea de alune. Era basma de-a noastră, neagră, cu floricele pîmprejur, ş-o pus inelu-n mijloc ş-o zis aşa:

— Du, mătuşă, şi pune dinaintea împăratului, măcar că te-or ghionti şi te-or da, vîrî-te aşa cu de-a sila.

Baba s-o dus ş-o intrat cu ghionturi ea acolo, ş-o pus pe masă ş-o ieşit. Cînd i-o dat Călin Nebunul căuşul de galbeni, ea straşnic s-o bucurat, că ea nu cît să-l fi avut în viaţa ei, dar nici nu l-a văzut.

Împăratul, cînd o pus mîna pe basma, alunele o-nceput a durăi pe masă ş-o rămas inelu-n mijloc. Fata o zis:

— Iaca, tată, inelul meu, pe care nu se ştie cum l-am prăpădit.

Împăratul a-nceput a striga:

— Cine-a adus basmaua cu alunele?

Logofeţii a spus că baba cea de la poartă. Degrabă a strigat s-aducă cine-a adus. Se ia Călin Nebunul şi intră. Da mirele, ţiganul, şedea pe trei perini de puf. Cînd a fost Călin Nebunul în pragul uşii, o perină a căzut de sub ţigan. Cînd a fost în mijlocul casei, a picat ş-a doua şi ţiganu-a zis: „Încet, să nu mă tăvăleşti". Cînd a fost lîngă-mpăratul, a căzut ş-a treia perină, că dă! ţiganului nu i se cădea să şadă. Zice-mpăratul:

— Cum, voinice, inelul fetei mele a ajuns la d-ta?

— Împărate prea-nălţate! Iaca cum şi iaca cum.

Da ţiganul:

— Ce spui minciuni? că eu am ucis zmeii.

Da Călin zice:

— Împărate, s-aducă toţi zmeii să vezi, este vîrful limbilor?

A adus, şi cu adevărat nu era. Atunci, el le-a scos şi le-au arătat. Atunci împăratu-a strigat s-aducă calul cel mai bun din grajd, ş-o legat pe ţigan de coada calului, ş-o pus ş-un sac de nuci ş-o dat bici calului. Unde pica nuca, pica şi bucăţica din ţigan. Acu-mpăratul a zis:

— De-acu, voinice, mi-i fi ginere!

Da Călin a zis:

— Ba nu,-mpărate, că mie alta mi-a căzut dragă; da eu am un frate de cruce aici cu mine, tot fecior de-mpărat; s-o ieie acela.

Şi l-o adus, deşi fata ar fi vrut mai degrabă după Călin Nebunul; dar dă, cu estălalt era potrivită. S-o făcut o nuntă straşnică, de-o ţinut vo trei săptămîni: luminăţii, lăutari, ce nu era? Şi de-acolo, o zis Călin Nebunul:

- De-acu, mă duc să-mi găsesc pe-a mea.

Cît plîng ei şi stăruie, da n-a putut să-l potrivească ca să rămînă. S-o pornit. Cînd a ajuns el la casa tătîni-său, era un palat straşnic, ş-un cîrd de porci, şi-i păştea un băieţel ca de vreo şapte ani. Că de cînd îi tăiase picioarele, era ca vro opt ani de zile.

— Bună vreme, băieţele!

— Mulţămim d-tale, bade!

— Cine şade-n curţile este?

— Ia, nişte voinici care au luat nişte fete de-mpărat, care le luase zmeii.

— Da cum trăiesc ei, pe care fete o luat?

— Cel mare o luat pe fata cea mare, cel mijlociu o luat pe cea mică.

— Da cea mijlocie?

— Aia a pus-o de păzeşte găinăria.

— Da tu a cui eşti?

— Mama-mi spune că-s al lui Călin Nebunul, cine a mai fi acela?

Da el, cînd a auzit aşa, numai el ştia inima lui, că dă, să ierţi mata, cinstita faţa matale: era al lui.

— Da mă rog, bade, ajută-mi a da porcii-n ocol.

Merg porcii, merg, cînd o scroafă nu vrea să intre. Călin Nebunu a trîntit cu drucu[1]-n scroafă. Ea a-nceput a ţipa straşnic, porcii toţi după dînsa. Decît au auzit ei ş-o ieşit afară, ş-o început a striga care-i acolo de bate porcii? Da Călin Nebunul intră-n ogradă. Ei, cum l-o văzut, l-o cunoscut. Şi s-o sculat îndată şi s-o pus în genunchi înaintea lui:

— Iartă-ne, frate, că ne cunoaştem greşeala.

Da Călin a zis aşa:

— Ba nu, fraţilor. Hai să facem o boambă de fier şi noi să ne punem tustrei alături, ia aşa, cum faci cruce; s-o aruncaţi unul din voi în sus, că-i scurtă, că, pe care-o cădea, acela-i vinovat.

Ş-o aruncat în sus ş-o căzut pe cei doi şi i-o făcut mii de fărîme. Şi el a făcut o nuntă straşnică. Da el nu era aşa tare la inimă ca să ţie pe-acelea rău, ca aceia pe asta a lui; el tot ţinea ca la cumnatele lui, ş-o făcut un bal straşnic şi eram şi eu acolo... şi eu am făcut o ulcicuţă de papară şi m-o dat pe uşă afară, de mie mi-a fost ciudă şi m-am dus în grajd şi mi-am ales un cal cu şaua de aur, cu trupu de criţă, cu picioarele de ceară, cu coada de fuior, cu capul de curechi, cu ochii de neghină, ş-am pornit p-un deal de cremene; picioarele se topeau, coada-i pîrîia, ochii pocneau; ş-am încălicat pe-o prăjină şi ţi-am spus o minciună, ş-am încălicat pe-o poartă şi ţi-am spus-o toată.

---

[1] Druc - par.

IOAN POP-RETEGANUL

Măr şi Păr

A FOST ODATĂ ca niciodată.

A fost un împărat şi o împărăteasă, care cu toate că erau trecuţi cu anii, nu aveau nici un copil de care să se bucure, care să facă să le treacă de necazuri, să mai uite de suferinţele vieţii acesteia, căci, ca şi acum, atunci încă erau suferinţe. N-aveau nici un copil pe care din dragoste părintească să-l dezmierde, împodobindu-l ca pe un copil de împărat şi sărutîndu-l ca pe un singur copil la o casă părintească.

Toate acestea ar fi fost şi ar fi trecut, dară durerea cea mai mare era că nu avea cine să moştenească scaunul împărătesc, avuţiile cele multe, căci avea împăratul multă blagă, multe scumpeturi, din care să fi mîncat cu lingura şi tot nu s-ar fi gătat în veci. Dară ce plăteau toate, dacă nu avea cine să le folosească? Şi astă durere, cît de greu, totuşi mai trecea: de una însă erau mai îngînduraţi ca de toate, şi aceea era că li se stinge sîngele, seminţia lor.

Oh! Doamne! Şi mare era lucrul acesta.

Cînd îşi aduceau bieţii aminte de aceasta, plîngeau ca nişte copii mici. Cum să nu? Cum să nu aibă necaz şi suferinţe, cum să nu-l ajungă jalea pe oricine, cînd ştie că n-are cine să-l cînte, cine să-l plîngă cu adevărată durere la moartea lui şi cine să-l pomenească cu sfinţenie după aceea?

Nu însă numai ei erau supăraţi, tot poporul din împărăţia lor era pătruns de durere văzînd că se stinge seminţia împăratului; şi vai, ce oameni buni erau, şi împăratul şi împărăteasa, ca şi o bucată de pîine! Nu era om în întreaga împărăţie căruia să nu-i fi făcut un bine, nu era sărac pe care să nu-l fi ajutat;

nu era bolnav, la care împărăteasa să nu-i trimită ceva bun îndată ce auzea de boala lui.

Toate acestea erau prea mult de la un împărat şi chiar pentru asta era în jale toată împărăţia, văzînd că neamul bun de oameni se împuţinează.

Se temea ca nu cumva să deie peste vreun neam rău de oameni, care tocmai aşa să le amărască zilele, precum le-a îndulcit împăratul de acum.

De-a mai avea copil a trecut nădejdea, căci erau bătrîni.

....

Într-o zi, trecînd peste un pod, văzu împărăteasa în apă un peşte foarte frumos, deci îi zise împăratului:

— Uită-te, împărate, în apă, ce peşte frumos! Acela ar fi foarte bun de prînz, îmi e şi dor de peşti proaspeţi, căci de mult nu am mîncat; la cel din apă mi se dă.

Se uită şi împăratul şi văzu peştele. După ce ajunse acasă, dete poruncă pescarilor ca să prindă vreo cîţiva peşti de care văzuse. Cîţi pescari au fost în oraş şi în apropiere, toţi s-au dus să împlinească porunca împăratului cît de grabă. Căutară mult timp, dară degeaba s-au trudit, căci numai unul a aflat de felul acela cum spusese împărăteasa, dară totuşi era destul ca să-i treacă împărătesei de dorul peştilor.

Bucătăreasa, o ţigancă, se şi puse îndată să pregătească din acel peşte o mîncare cît se poate de bună, îşi adună toată iscusinţa, ca să poată face o bucătură care să-i placă împărătesei. Cînd era mai fript, gustă de sare, dar cu toate că a pus destulă, era ca şi cînd n-ar fi pus, mai puse deci şi gustă iar, dară nici acum nu era sărat deplin şi a treia oară puse şi mai gustînd o dată o află bună.

Acum putea să o ducă împărătesei care tot aştepta să se frigă odată. Mîncă împărăteasa, iar

oasele le dete la o căţea. După cîtva timp băgară de seamă, atît împărăteasa cît şi bucătăreasa, că au pornit grele: căţeaua se vedea a fi prins căţei. La nouă luni de la mîncarea peştelui, împărăteasa a născut un copilaş frumos, pe care l-a numit „Măr”. Îşi poate închipui orişicine bucuria împăratului, a împărătesei şi a întregului popor.

Bătrînii aveau la cine să se îmbucure, pe cine să sărute, era cine să le urmeze în împărăţie şi cine să le moştenească averile, iară poporul acum nu se temea că se va stinge neamul cel bun.

....

Tot în ziua aceea mai către seară născu şi bucătăreasa un copil, pe care îl numi „Păr”.

Căţeaua puiase încă de mult şase căţei, tot unul ca altul de frumoşi; acum erau mari.

Tot din braţe-n braţe creştea Măr, copilul împăratului; cînd era la mamă-sa, cînd era la tată-său; dară nici Păr, copilul bucătăresei, încă nu se lăsa de crescut şi cu toate că Măr era ţinut mai bine şi mai odihnit ca Păr, care trebuia, după ce mai crescuse, să ajute mamei sale, totuşi era unul ca şi altul, parcă ar fi fost chiar gemeni şi la un cost.

Împărătesei nu-i plăcea aceasta şi s-a gîndit mult, cum să facă, ca să se cunoască bine copilul ei din al bucătăresei, dară ce a gîndit să facă, a lăsat pe alte timpuri. După ce au trecut de opt ani, au început a merge la vînat; şi-au împărţit cîinii cei şase de la căţea; Măr i-a numit pe ai lui: Florian, Cioban şi Frunză-De-Măgheran, iar Păr i-a numit: Bujor, Rozor şi Cetina-Brazilor; cînd de ici, cînd de colea, săgetau cu arcurile tot cîte ceva şi duceau la părinţi. Odată fiind iară amîndoi în pădure la vînat, s-au făcut fraţi de cruce, jurîndu-şi dragoste veşnică.

După ce s-au făcut fraţi de cruce, Măr nu a mai vrut să poarte veşminte de cele scumpe, ci numai de acelea de care avea şi Păr, apoi părinţii ce nu ar fi dat pentru iubitul lor, care acum nu era copil, ci voinic, i-au făcut şi lui Păr tot aşa veşminte frumoase ca şi lui Măr.

Acum chiar nu se puteau cunoaşte unul de celălalt. Nu era nici un semn prin care să se deosebească unul de altul. Pînă acum, cînd baremi de pe veşminte se cunoşteau, mai putea suferi împărăteasa, dară acum nu. De multe ori vrea împărăteasa să-şi dezmierde feciorul cu cîte un sărutat şi săruta pe al bucătăresei; de mai multe ori vrînd să-şi ţină feciorul cu cîte ceva mîncări mai bune, chema pe al bucătăresei. Îşi puse dar de gînd, că neapărat îi va face vreun semn lui Măr, de pe care să-l cunoască. Odată venind iară amîndoi de la vînat, împărăteasa îşi cunoscu odrasla, căci o strigă: „mamă”. Ea îl chemă la sine şi cu un fier ce l-a ars în foc, îl înfieră la mîna dreaptă. Ca şi un leu răcni Măr, cînd simţi că e înfierat, şi zise:

— Mamă, mi-ai mîncat norocul! Fără noroc voi fi deci în lume şi pînă atunci nu mă odihnesc, pînă ce nu-mi capăt iar norocul, căci fără noroc nu pot sta. Vă las cu Dumnezeu!

Împăratul şi împărăteasa cînd auziră aceste cuvinte ale fiului lor leşinară de durere, îl rugară să nu se ducă, dar toate rugăciunile lor, a lui Păr şi a întregului popor, fură zadarnice. El răspundea:

— Mă duc ca să-mi împlinesc cît mai iute viaţa cea fără noroc... să îmi cîştig iarăşi cea cu noroc.

Cînd plecă, fratele său de cruce Păr îl petrecu cale de două zile şi îl rugă ca baremi lui să-i spună adevărat pentru care pricină se duce, căci se temea să nu-i fi părut rău, pentru că el, fecior de împărat, s-a făcut frate de cruce cu un fiu de bucătăreasă.

— Frate, să mă crezi, răspundea, mama mi-a mîncat norocul, eu nu le-am spus lor, dară trebuie să mor, tu însă cînd vei vedea pe marama aceasta, pe care ţi-o dau acum, trei picături de sînge, să ştii că am murit, vino şi mă caută, căci de mă vei afla, iară voi fi cu noroc, dară pînă atunci nu.

Şi-i dete o maramă.

— Atunci, frate Măr, nu te las; acum voi veni şi eu cu tine, că dacă vei da de vreo nenorocire, atunci îndată să te pot scoate.

— Lasă-mă, frate, rogu-te, să mă duc şi vină de mă caută, cînd va fi de lipsă.

Se sărutară şi se despărţiră.

Măr, însoţit de cei trei cîni ai lui, a mers prin o pădure pînă unde se văzuse o licurire de foc. Acolo erau nişte păcurari la oi.

— Bună seara! zise Măr.

— Să ai noroc, străinule! răspunseră păcurarii, dară şezi cu noi aici pe butucul acesta, căci ştim că eşti ostenit.

— De ostenit nu sunt ostenit, căci numai de astă dimineaţă călătoresc. Dară faceţi bine şi îmi daţi puţină apă să beau, căci nu mai pot de sete.

— Apă nu avem, răspunseră păcurarii, dară îţi dăm să bei zăr, de care bem şi noi.

Beu dară zăr de care n-a mai beut niciodată şi-i plăcu, totuşi însă nu putu să nu întrebe, pentru ce nu au apă.

— Ei, frate, răspunseră păcurarii, aici în apropiere se ţine un zmeu, care bea toată apa din izvorul nostru, vitele ni se împuţinează, că le mănîncă şi el, dar şi mor de sete. Am vrut să mergem de aici, dar nu ne lasă, ci precum am zis, nu se odihneşte pînă ce nu ne va mînca pe toţi. Precum vedem, ne sînt numărate zilele, şi ale noastre şi ale tale, căci nu te va mai lăsa să te duci de aici, cum nu ne lasă nici pe noi.

— Voi cerca să mă lupt cu el, dacă nu vor putea face cînii mei nimic cu el.

— Şi te-ai încumeta să-ţi cerci puterile cu el?

— De cînd eram de 8 ani, toată ziua cu cînii mei am fost la vînat, am omorît ca copil urşi cu ajutorul fratelui meu, dară acuma că-s voinic să nu încerc cu un zmeu? Am nădejde în cînii mei, ca şi în mine.

Nici nu gătă bine vorba, cînd auziră o zbierătură în pădure, de care vitele şi cînii păcurarilor aşa s-au înfricoşat, încît toate s-au strîns grămadă la un loc.

— E aici zmeul, ziseră păcurarii, iară ne duce cîteva vite.

Atunci voinicul îşi strigă cînii lîngă sine şi merseră către zmeu; cînd era aproape de zmeu, care arunca foc din gură, îi zise:

— Nu fi aşa turbat, focul din gură-ţi nu-mi strică, numai mă încălzeşte, căci nu mi-e frică de tine.

— Cine eşti tu de-mi stai în cale? întrebă zmeul, doară nu eşti tu Măr sau Păr cu cînii lor.

— Eu sunt, răspunse voinicul, dară ce ai tu cu oamenii aceştia de omenie, de nu le dai pace să trăiască de pe o zi pe alta?

— Vreau să trăiesc şi eu bine, mai ales azi, cînd te voi mînca şi pe tine cu cînii-ţi cu tot, zise zmeul.

— Aşa? răspunse Măr; îşi strigă apoi cînii: Na, Florian! Na, Cioban! Na, Frunză-De Măgheran! Prindeţi-l şi ţineţi-l!

Numai aceasta o aşteptară şi cînii: îndată săriră la el şi-l prinseră de grumaz. Măr se duse şi îi tăie capul. Trupul l-a dat la cîni, iară capul l-a ars şi oasele le-a pisat tot praf şi praful l-a suflat în vînt. Bucuria păcurarilor era nespusă de mare, căci acum nu aveau de cine se teme. Îşi puteau prăsi vitele în tihnă. Îi mulţumiră foarte şi-l rugară să primească dăruinţă jumătate din vitele de la ei. Măr nu s-a învoit nicicum, dară numai aşa scăpă de ei, făgăduindu-le că le

primeşte cînd se va întoarce. După aceea îşi luă rămas bun de la ei şi plecă.

A mers iar o bucată bună de vreme, pînă ce într-un tîrziu a ajuns într-un sat; a tras la o muiere bătrînă şi a rugat-o de conac peste noapte. Bucuros l-a primit bătrîna, căci era primitoare de străini, ca românul. Cînd înseră, Măr, scoase din traistă ce biet a fost vînat şi s-a rugat de bătrînă să facă bine să-l lase să-şi gătească cumva carnea de vînat.

Bătrîna a luat-o şi a pregătit-o ea. Cînd gîndi Măr că acum va fi friptă carnea, zise către bătrînă:

— Mamă! Dară de unde aş putea cumpăra puţină pîne de-aici, eu nu ştiu rîndul; nu ai face bine să te îngrijeşti dumnia-ta? Iată aici cîţiva bani.

— Oh, dragul meu! Foarte bucuros ţi-aş da eu şi nu te-aş lăsa să-ţi cheltuieşti banii, căci un călător are lipsă de bani, dar, zău, n-am şi nici nu vei putea căpăta la noi. Căci crede-mă, dragul meu, nici noi de mult nu mîncăm pîne. Aici în pădure este un taur sălbatic, care ne strică toate bucatele şi care rămîn încă le lăsăm noi pe cîmp să se strice, fiindu-ne frică de acel taur. Din pricina aceea nici nu punem pe cîmp nimic de vreo cîţiva ani, ci trăim şi noi ca vai de noi; de dus, iar nu ne-ar place să ne ducem din satul acesta, căci aici ne-am născut. Multe nenorociri s-au întîmplat şi cu oamenii, căci pe care l-a văzut numai, n-a mai scăpat de coarnele şi de picioarele acelui taur sălbatic. Vei mînca carnea şi fără pîne, cum mîncăm şi noi ce, biet, avem.

— Cum puteţi duce fără pîne? întrebă Măr.

— Vai de traiul nostru, răspunse baba.

— Apoi fii bună, mamă, şi-mi spune despre taurul acela ce ştii. Unde se ţine? Cînd vine? Cum ştiţi că vine? Mare e? Şi altele, din care aş putea cunoaşte mai bine acel taur.

— Lasă-l năpustului, zise bătrîna, să te ferească Dumnezeu să nu-l cunoşti, ci să fii totdeauna ocolit de

el. Dar dacă vrei să ştii, iată-ţi spun. E un taur mare, cu părul sur, cu două coarne de cîte o jumătate de stînjin de lungi şi de largi şi c-un ochi în frunte şi cu dinţii ca la porcii cei sălbatici, aşa spun care l-au văzut mai de-aproape. Se ţine aici în pădurea de lîngă sat, şi pe cîmp, mai ales acum cînd e iarbă verde pe cîmp, mai mult e acolo decît în pădure. Apoi cînd e aci-l cunoaştem după zbierătura lui cea urîtă, prin care ne dă de ştire să nu mergem nici unul afară din sat, că apoi e capăt de acela care se duce.

— Unde l-aş putea întîlni? întrebă Măr.

— Ba să te ferească Dumnezeu; şi de ce te-ar duce păcatele să-l întîlneşti?

— Aş vrea să-l omor.

— Poate ţi-ai urît zilele.

— Ba aş vrea eu să-i iau zilele.

— Lasă-te, dragul meu, de aşa gînduri, căci cu acela nu se poate lupta nimeni, au cercat oamenii de la noi, s-au dus mulţi, satul mai tot cu furcoaie, cu topoare şi cu coase, dar abia jumătate s-au întors vii, pe ceilalţi i-a omorît.

— Eu totuşi mă încred în cînii mei.

A cinat, apoi i-a făcut bătrîna pat şi s-a culcat de s-a mai odihnit, căci s-a fost ostenit. Dimineaţa s-a sculat, s-a îmbrăcat, şi-a săturat bine cînii şi s-a gătat de plecat. Mergînd pe cîmp, Măr nu văzu nimic, se întoarse deci către pădure şi-atunci auzi o zbierătură puternică. El îşi strigă cînii:

— Na, Florian! Na, Cioban! Na, Frunză-De-Măgheran! Să staţi tot lîngă mine.

Nu trecu mult şi iată vine taurul cel cu ochi în frunte. Ţinea drept către el. Atunci el luă arcul, îşi îndreptă săgeata şi-l nimeri tocmai în ochi, de-i scoase ochiul. O zbierătură puternică dete taurul din pricina durerii ce avea din pierderea ochiului: coarnele şi le împlîntă în pămînt şi scotea pămînt ca şi cu lopata. Atunci iar strigă Măr:

— Na, Florian! Na, Cioban! Na, Frunză-De-Măgheran! Pe el, căci eu vin!

Şi-l prinseră cînii şi-l spintecară, iar cînd ajunse Măr acolo nu mai trebuia nimica decît să-l lase în grija cînilor, căci şi-a fost scos limba. Lăsă cînii să se sature şi se întoarse în sat. O mulţime de oameni îl aşteptau în capătul satului, care, înştiinţaţi de bătrînă şi de zbieretul puternic al taurului, ieşiră să vadă ce s-a întîmplat.

— Fugit-a taurul? întrebară oamenii.

— N-a fugit, răspunse el, şi n-a mai fugi, căci l-am omorît. Uitaţi la gurile cînilor cum s-au sîngerat în el.

Plecară deci cu toţii să vadă mort e taurul, care atîta pagubă le-a fost făcut. Oamenii nu mai încetară de-a veni, căci s-a întins ca fulgerul vestea că un străin a omorît taurul. Cînd văzură taurul mort, mulţimea toată s-a strîns împrejurul lui Măr, se puseră în genunchi şi voiră să-i mulţumească. Dar el zise:

— Luaţi-i capul şi-l ardeţi, iar trupul trebuie îngropat în pămînt, ca nici poveste să nu mai fie de el.

Atunci merse la taur, îi tăie capul şi-l dete la oameni, iar ei merseră toţi în sat şi făcură ceea ce le spuse Măr. Făcură apoi şi-o petrecere şi-şi petrecură toţi. După petrecere l-au întrebat oamenii pe Măr, cu ce sunt datori pentru că a omorît taurul?

— Cu nimic, răspunse Măr.

— Numai aşa nu te lăsăm, trebuie să primeşti ceva de la noi, strigă mulţimea, îţi vom da bani cîţi vei putea duce.

— Fraţilor, le zise el, eu acum nu merg acasă, ca să-mi fie de ceva folos banii voştri, ci cînd mă voi întoarce, va fi alta; acum nu pot să primesc nimic, dar chiar nimic.

Ascultară oamenii şi nu-l mai îmbiară. Şi iar a mers multă lume împărăţie, pînă a ajuns într-un oraş.

Chiar pe la amiazi ajunse şi fiindu-i foarte cald, se băgă într-o casă, ca să ceară puţină apă ca să-şi astîmpere setea. În casă era numai o muiere bătrînă, care la rugarea lui ca să-i dea apă, răspunse:

— Oh, dragul meu, bucuros ţi-aş da, numai să fie în casa mea, dar nu e nici o picătură! Aici, în oraşul nostru e numai o fîntînă, în care este un balaur cu şapte capete. Acesta tot la o jumătate de an cere cîte o fată, pe care o vrea el, iar oraşul trebuie să-i dea, căci de nu, nu ne dă apă. Acum chiar fata împăratului a cerut-o; împăratul, fiindcă o are numai pe ea, nu ar vrea s-o dea, a şi cercat s-o schimbe, dar balaurul a cunoscut că nu-i aceea şi acum nu vrea să ne mai dea apă, pînă nu-i va da fata împăratului. De cinci zile nu am băut şi aşa nu o mai putem duce. Poate azi, aşa era vorba, o va da împăratul, că n-are încotro. Nici noi n-avem ce face, dacă suntem aşa de nefericiţi.

— Dar frumoasă e fata împăratului? întrebă Măr.

— Dar încă cît de frumoasă! Parcă ar fi ruptă din soare! Nu e mai bătrînă decît de vreo şase-şaptesprezece ani, cu părul galben ca de aur. Dar apoi ce buneţe, ce inimă are, nime nu ştie şi nici nu-şi poate închipui, numai acela care a putut să vorbească vreodată cu ea. Destul de rău ne pare şi nouă, de mai că ni se rupe inima, căci numai pe ea o are împăratul şi ar fi pagubă mare dacă s-ar stinge neamul împăratului, că e neam milostiv, dar n-avem ce face, aşa ne-a rînduit Dumnezeu, bag seamă.

— Ei! Dar nu e nimeni să poată omorî pe acel balaur?

— Oh, Doamne, răspunse bătrîna, dar cine s-ar putea împotrivi cu acea bidiganie spurcată? Nu se poate apropia nimeni, căci îndată-l trage în fîntînă. Apoi cine ar putea lupta cu şapte capete înveninate? Se zice că dacă i-ar tăia cineva un cap, îndată alte trei i-ar răsări în locul celui tăiat.

— Iată, aici am puţină carne, ce am vînat în pădure, fii bună şi lasă-mă să o frig, să mănînc şi să mă odihnesc puţin, apoi mă duc să văd şi eu ce balaur se ţine în fîntînă şi ce fîntînă e aceea.

— Ţi-o frig eu, dragul meu; vom merge mai mulţi acolo, căci, precum ştiu, chiar azi îşi va aduce împăratul fata.

— Voi cerca să-l omor, zise Măr.

— Ba, lasă-te de acea socoteală, căci nu vei putea şi atunci mai tare se va mînia balaurul pe noi şi nici după ce îi va da împăratul fata nu va vrea să ne mai dea apă; lasă să petrecem după cum ni-e ursita.

— Să mănînc şi să mă odihnesc oleacă numai, apoi fie ce-a fi, tot cerc; cînii mei mult îmi vor ajuta, dar şi eu lor.

Atunci bătrîna fripse carnea şi o puse înaintea lui Măr, care mîncă cu poftă, fiind tare flămînd. Tot ce a rămas, carne friptă şi nefriptă, dete cînilor. După ce mîncă se puse să odihnească, însă nu putu să doarmă, căci gîndurile îi umblau tot pe la fata împăratului. Văzînd că tot nu poate să se odihnească, se sculă, îşi luă cînii, încinse sabia şi plecă la fîntînă.

Acolo cînd ajunse, văzu o mulţime de oameni, care aşteptau să vină fata împăratului. Se băgă şi el în mulţime. Nu mult însă stătu, căci iată veni dintr-o parte o trăsură, toată îmbrăcată în negru, din care, cînd se opri, se scoborî o fată frumoasă, de gîndeai că e înger, scoborît din cer. Păru-i galben, lăsat pe spate, faţa-i gingaşă, ochii cei vineţi, buzele subţiri şi roşii o ridicau peste celelalte zidiri ale lui Dumnezeu, de pe pămînt. Cum se coborî din trăsură, o înecă plînsul şi cu ea plîngeau toţi oamenii. Ţi se rupea inima văzînd-o pe sărmana fată cum îşi aştepta moartea. Nu mai putu sta pe picioare, leşină şi căzu pe pămînt. Cînd văzu aceasta, Măr nu mai putu răbda, ieşi din popor, chemă cînii cu el, se duse la fată şi-i zise:

— Scoală, copilă! Nu te teme! Că eu nu te voi lăsa să te omoare bălaurul.

Atunci ea-şi ridică capul şi, văzîndu-l aici, zise:

— Cine eşti tu de mă batjocoreşti, sau îţi pui viaţa pentru mine?

— Eu sunt, dragă, un străin, care din nenorocire am ajuns aici şi văzînd ce este, voi cerca să te scap…

— O să-ţi pui viaţa, zise fata, lasă-mă, du-te de-aici, scapă-ţi baremi viaţa ta şi nu gîndi la mine, la o nenorocită, ale cărei minute din viaţă sunt numărate.

— Fără tine nu mă duc; mai bine mor! fu răspunsul scurt al lui Măr.

— Apoi, de ce ţi-ai pune viaţa pentru mine? întrebă fata.

Atunci Măr nu mai ştiu ce să zică. Într-un tîrziu zise:

— Nu mai întreba; nu este iertat şi nu o să murim nici unul, căci trebuie să trăim şi să fim fericiţi.

Poporul adunat văzînd acestea zicea: „Ce om străin poate fi acesta, de vorbeşte cu atîta cutezare, ca şi cînd nu i-ar fi frică de balaur, sau e un voinic viteaz şi atunci poate că scapă fata împăratului şi ne mîntuieşte şi pe noi de nefericirea aceasta, ori că este un smintit!” Cînii neîntrerupt se preumblau în jurul stoborului[1] fîntînii, rîcîind cu picioarele în pămînt şi schilăind, parcă ar fi ştiut că acolo este ceva. Măr îi întreba pe oameni:

— Ce semne se văd, cînd iese balaurul afară?

— Ies stropi din fîntînă, ziseră oamenii.

— Atunci, draga mea, pune-ţi capul la mine în poală şi odihneşte-te puţin, căci rămîn eu să priveghez.

Ea-şi puse capul la el în poală şi fiind ostenită şi suferind mult, îndată adormi. De la un timp cînii începură a ţilăi şi hămăi. El trezi atunci fata de

[1] Stobor - împrejmuire de uluci, gard (n.red.).

împărat, căci gîndea că o să fie ceva şi îi zise să meargă mai încolo. Nici nu greşi cu gîndul lui, căci abia se duse cu cîţiva paşi mai încolo şi ieşiră cîţiva stropi din fîntînă. El îşi chemă cînii lîngă el şi-şi pregăti sabia. Poporul cît a fost adunat, tot a fugit. Odată ieşi un cap de balaur din fîntînă. Măr se repezi şi-l reteză, din acela însă se făcură trei capete, dar cînii apucară fiecare cîte un cap; el tăie vîrfurile limbilor şi le băgă în buzunar, dar deodată din acele capete ieşiră trei şerpi, cu care însă avură ce face cînii, îi sfîşiară în bucăţi. Al doilea cap, cînd ieşi, iarăşi nu avu răgaz şi îl reteză, tot aşa făcu cu al treilea, al patrulea, al cincilea şi al şaselea, pe toate le reteză. Făcîndu-se apoi din ele cîte trei, cînii le apucau pe cîte unul. Măr tăia vîrfurile limbilor, care ieşeau la cîte un şarpe, iar cînii îi sfîşiau pe rînd. Cînd ieşi al şaptelea cap, încă-l reteză, dar din acela nu se făcură numai trei capete, ci nouă, din care se făcură nouă şerpi mari. Trei din ei îi apucară cînii şi-i sfîşiară, mai rămăsese încă şase, care săriră toţi la capul lui Măr să îl apuce în toată clipita. El călcă cu picioarele doi, cu mîna apucă alţi doi, dar mai rămaseră doi, care săreau şi mai turbat asupra lui Măr. Ce să facă el atunci? Nu se gîndi mult, îi apucă şi pe aceştia şi cu o vitejie uimitoare se luptă cu ei, pînă ce cînii gătară cu cei mai dinainte; atunci Măr slobozi pe rînd şi pe ceilalţi şerpi, pe care încă îi sfîşiară cînii, încît n-a mai rămas nici urmă de înfricoşatul balaur. După ce gătă, mai aşteptă Măr o bucată bună de vreme să vază, că poate tot o să mai iasă ceva, dar spre bucuria lui nu mai ieşi nimic. Atunci scoase apă din fîntînă cu o vadră şi bău el, îi dete fetei şi chemă şi pe oameni, care cu mîinile încrucişate se uitau la cele ce s-au întîmplat.

Veniră şi ei şi băură pînă ce se săturară.

Fata împăratului atunci luă pe după cap pe Măr şi îi zise:

— Mi-ai scăpat viaţa; de nu erai tu, eu nu aş mai fi pe pămînt. Eşti voinic de care nu s-a mai pomenit.

El zise:

— De nu te scăpăm, nici eu nu mai trăiam, neputîndu-te să te uit în veci...

Veni apoi poporul la el şi îi mulţumi, pentru că l-a scăpat de necaz, nemaiavînd grijă de-aici înainte de balaur să-i cîştige tot la o jumătate de an o fată. Mai înşiră apoi vîrfurile limbilor, care erau 27 la număr, pe o aţă, puse steag alb pe trăsură, sui fata împăratului în ea, se sui şi el, apoi chemă şi cînii la picioarele lor şi plecară către curtea împăratului.

Ajungînd acolo, găsiră pe împăratul şi împărăteasa leşinaţi de durere pentru pierderea fiicei lor. Dau să le vorbească, dar în deşert, căci nu aveau cu cine: împăratul şi împărăteasa nebuniseră. Curtenii înainte erau supăraţi pentru una, acum erau supăraţi pentru alta. Nu se puteau deci bucura din destul pentru scăparea fiicei, erau însă supăraţi că împăratul şi împărăteasa sunt în aşa stare, încît le era în primejdie viaţa.

Iute chemă Măr toate babele din oraş să le întrebe ce ar fi de făcut, ca să se scoale împăratul şi împărăteasa. Şi au venit babele şi au cercat cu cîte de toate: descîntat-au, vrăjit-au, bosconit-au, tămîiatu-au, dar toate nu au folosit nimic. Veni în urmă o babă, foarte bătrînă, se uită la împăratul şi la împărăteasa pe-o parte şi pe alta, apoi le-a descîntat cu inimă de şoarece mestecată cu usturoi, dar nici aceasta n-a folosit nimic. În urmă zise:

— Împăratul şi împărăteasa nu se pot scula pînă nu se vor spăla cu apă adusă de la „zîna de piatră”.

— Unde-i zîna de piatră? întrebă Măr.

— E foarte departe, dragul mamei, peste nouă ţări trebuie să meargă cineva, dacă vrea să ajungă acolo.

— Apoi bună va fi apa aceea? întrebă din nou Măr.

— Va fi foarte bună, chiar şi morţii se pot scula cu ea. Aşa mi-a spus mama şi aşa trebuie să fie, dar pînă acum nimeni n-a putut străbate pînă acolo, cu toate că s-au dus foarte mulţi şi nu s-au mai reîntors.

— Într-adevăr este zînă de piatră? Cum curge apa? Şi pentru ce se poate merge aşa de greu acolo? întrebă iar Măr.

— Acea fîntînă ştiu bine că este, apa curge la picioarele unei zîne de piatră, iar pentru ce se poate ajunge aşa de cu greu, eu nu pot să-ţi spun; atîta ştiu, că împărăţia aceea e a unei zmeoaice bătrîne, care a avut trei feciori.

— Eu plec să aduc de-acolo puţinică apă, să scol pe împăratul şi împărăteasa, zise Măr.

— Ba să nu te duci, dragă, îl întrerupse fata, căci te vei pierde p-acolo şi eu rămîn singură; nici părinţii nu mi se vor scula, nici tu nu vei veni şi apoi va fi vai de mine.

— Nu te teme, iar vin, răspunse Măr.

— Lasă-l să meargă după apă, zise fratele cel mic al împăratului, care gîndea că dacă va merge Măr acolo, nu se va mai întoarce, iar frate-său împăratul şi cumnată-sa împărăteasa vor muri şi el va rămîne singur împărat.

Se şi gătă Măr de cale, luă un cal din stavă[1], cînii lui, paloşul împăratului şi sabia de-acasă şi plecă. Cu lacrimi în ochi îl petrecu fata împăratului pînă la marginea oraşului. Acolo el o sărută şi o mînă acasă zicînd:

— Du-te, dragă, acasă şi mă aşteaptă.

— Te voi aştepta, scumpul meu, orişicît, zise ea.

Merse Măr multă lume şi împărăţie, cu gîndul la norocul ce l-a fost pierdut cînd l-a înfierat mumă-sa, dar care pînă acum nu l-a lăsat; se temea că acum va

[1] Stavă - herghelie.

da de rău... Se gîndea şi la fata împăratului şi-atunci uita toate necazurile, ba nici de moarte nu-şi mai aducea aminte, numai să ajungă iar la ea cu veste bună. Iată că ajunse cu seara odată la un loc unde se vedea „zîna de piatră”. Cugeta că mai bine să se odihnească puţinel pînă dimineaţa, cînd apoi va lua apă şi va pleca cu ea spre casă. Se puse deci sub un copac şi făcu foc şi vru să frigă nişte carne ce a fost vînat-o în pădure. Înserase bine cînd le gătă aceste şi abia îşi putu întoarce în frigare carnea de vreo cîteva ori, cînd auzi un glas din copac:

— Vai, că frigu-mi-e, mor de frig.

Se uită în sus şi văzu o babă bătrînă în copac. Ca om milos ce era, zise:

— Scobori, babă, de te-ncălzeşte.

Ea iar zise:

— Vai, că frigu-mi-e, mor de frig.

— Scobori, babă, de te-ncălzeşte, zise iar Măr.

— Vai, că frigu-mi-e, mor de frig, zise a treia oară baba.

— Dar scoboară şi te-ncălzeşte, să nu te aud văietîndu-te, zise Măr răstit.

— M-aş scoborî, dar mi-e frică de cînii tăi, zise baba.

— Nu te teme, pînă voi fi eu aici, nu-ţi vor face nimic.

— Ba mă tem, numai fii bun, na trei peri din capul meu şi ţipă peste cîni.

— Bine.

Ea luă trei peri din cap, îi aruncă jos şi zise încet, încît el să n-o audă:

— Lanţ peste cînii tăi!

Atunci se scoborî şi se puse lîngă foc şi iar zise:

— Vai, că mor de foame.

— Fă-ţi de mîncare, zise Măr.

Baba – şi luă o broască, o împlîntă în frigare, o puse lîngă foc să se frigă, pe care atingînd-o de carnea lui Măr, zicea:

— Cine frige broasca, va mînca carnea şi cine frige carnea va mînca broască.

— Taci, babă spurcată, zicea Măr, şi nu-ţi tot atinge broasca de carnea mea, că te dau cînilor mei să te mănînce.

— Te mănînc eu pe tine! răspunse baba, precum ai mîncat tu pe cei trei feciori ai mei.

Atunci ca muşcat de şarpe sări sus Măr şi strigă către cîni:

— Na, Florian! Na, Cioban! Na, Frunză-De-Măgheran! Prindeţi-o şi-o faceţi tot fărîmi, nimic să nu mai rămîie din ea.

Cînii nici nu se mişcau, căci erau lănţuiţi peste tot trupul cu perii din capul babei. Prinse sabia, dar nu avea putere să o scoată şi nemaiavînd nici alte puteri în trup, baba îl mîncă, iar inima i-a aşezat-o într-un buştean.

Păr, rămînînd acasă, în toată ziua privea năframa de la frate-său Măr. Odată privind-o, văzu trei picături de sînge pe ea şi zise:

— Oh! Săracu frate-meu Măr, e mort, mă duc să-l caut.

Şi-şi luă rămas bun de la mumă-sa, de la împăratul şi împărăteasa, care de cînd se pustii Măr îl ţinea ca pe fiul lor.

Îşi chemă cînii şi plecă. Merse multă lume împărăţie, pînă ce ajunse la locul unde erau păcurarii.

— Bine că ai venit, ziceau păcurarii pînă nici nu se apropie bine de ei, de mult te-am aşteptat, hai de-ţi ia ce ţi-am făgăduit, pentru că ne-ai scăpat de necaz.

— De ce necaz? întrebă Păr.

— De zmeul care l-ai omorît.

— Oh, fraţilor, răspunse Păr, nu eu l-am omorît, ci fratele meu, care a trecut pe-aici şi acum a murit; mă duc să-l caut, doar voi putea da de el.

— Ce mare pagubă că a murit, căci a fost om bun, ziceau păcurarii.

— Dumnezeu să te îndrepte în calea în care ai plecat, iar cînd vei veni înapoi, să vii şi pe la noi.

Se duse mai încolo, multă lume, pînă ajunse în satul unde omorîse frate-său Măr pe taurul cel sălbatic. Acolo fiind ostenit şi sosind pe înserate, se băgă la bătrîna şi ceru cortel pentru noapte.

— Cum să nu-ţi dau, zise bătrîna, că doar dumnia-ta ne-ai făcut binele cel mare cînd cu dihania cea de taur!

— N-am fost eu, zise Păr, a fost frate-meu care a murit şi mă duc să-l caut, doar voi da de el undeva.

— Unde a murit?

— Nici eu nu ştiu, tocmai pentru aceea mă duc să-l caut.

— Pagubă de el, căci era un suflet de om bun; Dumnezeu să-ţi ajute să-l poţi afla.

Stete noaptea aceea la bătrînă, iar dimineaţa îşi luă rămas bun şi plecă mai departe.

Merse iar multă lume împărăţie, pînă ajunse în oraşul cu fîntîna. Acolo se băgă la bătrîna la care fusese şi frate-său Măr şi se rugă să-i dea cortel pentru noapte.

— Eu îţi dau bucuros, dar fost-ai la împăratul?

— La ce împărat?

— La împăratul nostru, căruia i-ai mîntuit fata de moarte şi-ai slobozit fîntîna, omorînd balaurul.

— Ce balaur?

— Poate că ţi-ai uitat de balaurul care l-ai omorît şi de fata împăratului, pe care o ai mîntuit de moarte şi care acum te aşteaptă cu dor, să vii odată de la „zîna cea de piatră”; sau nu dumnia-ta eşti acela şi atunci greşesc eu?

— N-am fost eu acela, ci frate-meu, care a murit; acum mă duc să-l caut; Dumnezeu ştie, da-voi de el undeva ori ba?

— Unde a murit?

— Nici eu nu ştiu, tocmai pentru aceea-l caut.

— Oh! Cum semeni cu el, fie iertat şi mîie pe unde-a înserat, căci bun suflet de om mai era; pe fata împăratului era s-o ia de soţie; nu mergi pînă acolo?

— Nu merg, numai fii bună, spune-mi cum s-a întîmplat de a omorît balaurul şi cum s-a cunoscut cu fata împăratului?

Îi spuse bătrîna toate cum s-au întîmplat şi i-a spus şi de „zîna de piatră” la care s-a dus.

— Ce fel de zînă de piatră e aceea? întrebă Păr.

— Eu nu ştiu, dacă vei vedea vei şti, numai grijeşte să nu paţi ca fratele dumniei-tale.

Noaptea adormi acolo, iar dimineaţa plecă.

Merse prin oraş, dar cu faţa astupată, ca să nu-l mai cunoască nimeni. La marginea oraşului văzu o casă, care era să se huruie de veche. El se gîndi: „Precum văd, aici şade cineva şi i se huruie casa, iar de reparat nu şi-o poate. Tot atîta cu cîteva minute, mă duc s-o proptesc cu un lemn”. Se duse la casă şi puse un lemn, ridicînd cornul picat. Cînd era să plece, ieşi din casă o muiere bătrînă, era Sfînta-Duminică, care îl strigă înapoi zicînd:

— Vino încoace, omule, vino!

Se duse, îl băgă în casă, îl puse pe scaun şi îl întrebă:

— Unde mergi?

— Am avut un frate, răspunse feciorul, cu numele de Măr, pe mine mă cheamă Păr, frate-meu s-a dus în lume şi, precum am auzit, s-a dus la „zîna de piatră” după apă, ca să spele pe împăratul şi împărăteasa spre a se însănătoşi. Acolo, de bună seamă, a pierit, căci pe năframa ce mi-a lăsat-o, s-au ivit trei picături de sînge. Mă duc să-l caut.

— Oh, dragul meu, acolo şi tu piereai, dacă nu te-ai fi abătut pe la mine. Eşti bun la inimă, pentru că mi-ai proptit casa din nou, şi fratele tău a fost bun om, dar adîncit în gînduri, nu s-a uitat în lături şi aşa ca toţi care au trecut p-aici şi nu au dat de mine, nu s-au mai întors. Ţi-am spus că eşti bun şi toţi oamenii buni trebuie să aibă ceva răsplată, un viitor frumos te aşteaptă. Ascultă dar ce-ţi spun eu: a fost odată un împărat, care avea numai o fată. Împărăţia lor era mare şi puternică, se putea măsura cu toate împărăţiile. Lor nu le-a fost destul că le-a dat Dumnezeu o fată, ci ar fi dorit să aibă un fecior, care să moştenească împărăţia şi avuţia lor; pentru aceea totdeauna cîrteau... Cînd a crescut fata mărişoară, ba încă şi cînd se juca în colb, a avut destui peţitori, dar împăratul nu a vrut s-o dea, zicînd că lui îi trebuie împărat în loc. Pe-aici se ţinea o zmeoaică bătrînă, care avea trei feciori, pe care i-a omorît fratele tău Măr, pe unul în chip de zmeu, pe altul în chip de taur şi pe al treilea în chip de balaur; acea zmeoaică ceru fata pe seama feciorului ei cel mai puternic, acela care a fost în chip de balaur în fîntîna din oraşul nostru, dar, fireşte, împăratul nu s-a învoit... n-a cerut de la nimeni vreun sfat, ci numai de capul lui a lucrat. A pornit cu oaste contra zmeoaicei pentru îndrăzneala care a avut-o cînd a cerut fata. Zmeoaica cum a făcut, cum n-a făcut, ce a vrăjit, ce n-a vrăjit, destul că a omorît pe împăratul, pe împărăteasa şi pe toţi oştenii lui, iar fata a făcut-o piatră, chiar cînd era la izvor. A fost foarte frumoasă fata aceea şi pentru aceea se cheamă „zîna de piatră”. Poate ursita a voit ca pînă va fi rămăşiţă de zmeoaică aceea, zîna de piatră să nu se mai mişte de-acolo, ci tot de piatră să fie. Acum cei trei feciori ai ei sunt omorîţi, mai este bătrîna în viaţă, care a omorît pe fratele tău. De vei avea grijă, o vei omorî şi-atunci folosind ce-ţi va spune bătrîna zmeoaică, vei învia pe fratele tău, vei învia şi pe fata

cea de împărat, o vei lua de soţie şi vei fi împărat peste împărăţia aceea. Norocul fetei că zmeul în chip de balaur a pierit de sabia fratelui tău, că luînd pe fata împăratului de-acolo niciodată nu i s-ar fi gătat neamul şi rămăşiţa. Eu am fost la împăratul, de le-am spus că e bună apa de la „zîna de piatră”, cu toate că acea apă e ca şi celelalte, gîndind că fratele tău, ca un om bun, şi credincios ce l-am cunoscut, se va abate pe la mine şi după sfaturile mele va dezlega de vrăjituri pe acea nenorocită de fată omorînd zmeoaica, dar am văzut că el aceea n-a făcut-o, dar a şi păţit-o cu negîndirea lui. Zmeoaica i-a ţipat păr din capul ei, ca el să-l ţipe peste cîni, el aşa a şi făcut, iar ea cu vrăjiturile ei, cu părul ei a legat cînii ca şi cu nişte lanţuri; lui i-a luat puterea şi aşa l-a prăpădit. Te vei duce şi te vei feri de aceasta. ...Iată, eu îţi dau nişte picături, acestea bîndu-le nu se va lega de tine nici o vrăjitură. Acum te du, căci azi fiind ziua mea, eu trebuie să merg la biserică.

Plecă Păr mulţumit pentru îndreptare şi gîndind la ceea ce zisese Măr către mamă-sa, cînd l-a înfierat; acesta era norocul care i l-a mîncat mamă-sa, căci şi-a uitat să facă o faptă bună şi din aceea au provenit toate nenorocirile lui şi mai în urmă moartea. Ajungînd şi el în aşa loc de unde se vedea „zîna de piatră”, un dor fierbinte-l cuprinse. I se părea departe locul pînă acolo să vadă pe aceea care îi este ursita lui. Totuşi gîndi că fiind înserat, să rămînă sub un copac şi să se odihnească pînă dimineaţa, ca aşa în ziua următoare mai bine să se poată lupta cu zmeoaica, dacă va fi lipsă de aceea.

Se duse tocmai sub copacul unde fusese frate-său, făcu un foc bun şi vru să-şi frigă carnea ce a fost vînat-o prin pădure. Cînd întorcea carnea în frigare mai bine auzi în copac glasul:

— Vai, că frigu-mi-e, mor de frig.

Se uită în sus şi văzu o babă în copac. Îndată ştiu cine e, deci zise:

— Scobori, babă, de te încălzeşte.

Baba iară zise:

— Vai, că frigu-mi-e, mor de frig.

— Da scobori-te şi te încălzeşte, să nu te aud văitîndu-te, zise Păr, făcîndu-se răstit.

— M-aş scoborî, dară mi-e frică de cînii tăi, zise baba.

— Nu te teme, zise Păr, pînă voi fi eu aici, nu-ţi vor face nimic.

— Ba mă tem, răspunse baba, numai fii bun, na trei peri din capul meu şi aruncă peste cîni.

— Bine.

Ea luă trei peri din cap, îi aruncă în jos şi zise încet, ca el să n-o audă:

— Lanţ peste cînii tăi.

El luă perii şi-i băgă în foc. Însă ea simţi putoarea şi zise:

— Ai aruncat perii în foc, mă înşeli, poate ţi-e frică, un june voinic de o biată babă rătăcită şi ascunsă aici de fiarele sălbatice.

— Ba nu mi-e frică. Na, Bujor, ce ţi-ai băgat coada în foc de-ai pîrlit-o! Coada cînelui s-a pîrlit, nu perii tăi.

Ea crezu: se scoborî jos, se puse lîngă foc şi zise:

— Vai, că mor de foame.

— Fă-ţi de mîncare, zise Păr.

Baba luă o broască, o împlîntă în frigare, o puse pe foc să se frigă, şi pe care atingînd-o de carnea lui Păr zicea:

— Eu mănînc carnea şi tu broasca.

— Taci, babă spurcată, şi aibi grijă, nu atinge broasca ta de carnea mea, căci ţi-o arunc în cap.

Iar baba atingea broasca de carnea lui Păr şi zicea:

— Eu mănînc carnea şi tu broasca.

— Taci, babă spurcată, zicea Păr, şi aibi grijă de nu tot atinge broasca ta de carnea mea, căci te dau la cînii mei să te mănînce.

— Te mănînc eu pe tine, cum am mîncat şi pe frate-tău.

Atunci ca muşcat de şarpe sări Păr în sus şi strigă către cîni:

— Na, Bujor, na, Rozor, na, Cetina-Brazilor! Prindeţi-o şi mi-o ţineţi!

Îndată săriră cînii, unul o prinse de grumaz, altul de picioare şi altul de mîni. Atunci zise Păr:

— Afurisită-ţi fie mumă-ta, te învăţ eu pe tine! Unde-i frate-meu?

— Lasă-mă, că ţi-l dau, răspunse baba, e aici la copacul din dreapta, vezi-i cînii acolo.

— Haide iute şi mi-l arată.

— Du-te la buşteanul acela, scoate inima din el, te du cu ea spre dreapta şi vei găsi lacul zînelor, pune-i inima jos şi fă formă de trup de om din pămînt pe lîngă inimă, spală-l cu apă din lac şi va învia.

Aşa şi făcu, se duse, făcu ceea ce zise baba, şi învie frate-său Măr.

— Vai, că mult am dormit, zise Măr.

— Ai fi dormit tu pentru totdeauna, de nu veneam eu, şi îi spuse în ce umblase şi cîte păţise şi ce ştiuse.

Atunci zise Măr:

— Cît de bine că are cineva un frate credincios ca tine, îţi mulţumesc că m-ai scos din nenorocul în care m-a băgat mama.

Vorbind, ajunseră la zmeoaica, care era tot în ghiarele cînilor. Măr îi zise:

— Unde sunt cînii mei?!

— Iată acolo, arătă zmeoaica, sunt dezlegaţi.

— Na, prindeţi-o şi cînii mei! Florian, Cioban şi Frunză-De-Măgheran.

Păr zise:

— Babo, cum să înviez „zîna de piatră”?

— Este acolo dedesubtul ei un cui de fier, acela să-l scoţi şi apoi învie, zise zmeoaica.

— Ai grijă, frate Măr, zise mai încolo Păr, să nu faci nimic, că poate n-a fi spus drept şi cînd mă întorc să o aflu încă aici!

— Bine, frate.

Plecă Păr, ajunse la „zîna de piatră”, bău apă din izvor şi scoase cuiul dedesubt. Piatra din ce în ce schimba în carne şi în oase, pînă în urmă se făcu o fată frumoasă, ca şi care n-a mai fost sub soare.

— Vai, că mult am dormit, zise.

— Ai fi dormit în veci, de nu te sculam eu.

Văzînd ea un june înaintea ei, se înspăimîntă şi zise:

— Cine eşti tu?

— Eu sunt acela care din blestemul zmeoaicei te-am scos.

— Unde-i zmeoaica?

— Zmeoaica e aci, mai încolo, îndată o să-i curm zilele!

Ea căzu leşinată în braţale lui.

— Nu te teme, dragă, zise el, nime nu te va scoate din braţele mele, a mea vei fi, şi o sărută cu dragoste.

Ea se trezi din leşinul în care căzuse şi zise:

— Dacă m-ai scos, a ta voi fi.

Merseră înapoi şi ajungînd la zmeoaică, zise Păr către cîni:

— Na, Florian, na, Cioban, na, Frunză-De-Măgheran!

— Na, Bujor, na, Rozor, na, Cetina-Brazilor! Toată fărîmi să o faceţi!

Cînii o şi prinseră şi o făcură toată praf, nu mai rămase schiamătă din ea. Capul i-l arseră. Încă tot atunci noaptea au mers la curtea fetei celei schimbate din stîncă, acolo toţi au cunoscut-o de pe chipul ei,

care era pe păretele casei unde dormea ea. Tot oraşul, care o aştepta de mult, îi veni înainte să o vadă şi a întrebat-o:

— Unde ai fost atîta timp?

— Am fost moartă, răspunse ea, dar junele acesta m-a înviat, omorînd zmeoaica, vrăjmaşa noastră.

— El să ne fie dară împărat!

S-au logodit fiind de faţă şi Măr, şi au plecat cu toţii la oraşul unde era fata împăratului, pe care o scosese Măr de la balaur. La marginea oraşului se uită Păr să vadă căsuţa stricată, dar nu văzu. Deci zise către Măr:

— N-ai văzut aici o căsuţă?

— Ba mi s-a părut că am văzut, dară nu m-am uitat la ea.

Atunci spuse Păr toată istoria cu casa aceea...

Ajungînd la împăratul, el şi împărăteasa s-au fost sculat şi îl aşteptau pe Măr. Au spus toate cîte au păţit, au făcut apoi logodnă şi au mers cu toţii la tata şi mama lui Măr şi la mama lui Păr.

O! Ce bucurie mare a fost pe toată împărăţia!

Au făcut apoi un ospăţ ca acela! Măr a luat de soţie pe fata de împărat ce o scăpase din gura balaurului, rămînînd la tatăl său; iară Păr a luat cu sine pe mamă-sa, pe bucătăreasa, şi cu logodnica lui se duse acasă în împărăţia acesteia; a făcut apoi şi el ospăţ, şi a rămas împărat. Măr împăratul şi Păr împăratul au trăit apoi şi mai departe ca doi fraţi şi dacă n-au murit, şi astăzi trăiesc.

Cine crede, să se ducă să vază.

IOAN POP-RETEGANUL

Zîna apelor

PE VREMILE pe cînd era iobăgia cea grea, trăia un om sărac într-o colibă din pădurea domnească, căci era păzitor la pădurea aceea. Odată a mers domnul la pădure şi, părîndu-i-se că pădurarul ar fi dat cuiva lemne fără slobozenie domnească, atîta l-a bătut, pînă ce l-a lăsat mort. Muierea pădurarului, cu un copil ca de trei-patru ani, plîngea şi se ruga la domnul să nu mai bată pe bietul om, că nici vreascuri n-a dat cuiva fără poruncă domnească, necum lemne.

Dar domnul nu vru să creadă, ci după ce omorî pe pădurar, se puse şi bătu şi pe muierea lui, pînă ce rămase şi ea moartă jos. Pe copil îl scoase apoi din pădure şi îi zise:

— Cară-te de-aici, mergi în lume şi te ţine cum poţi, iar după ce vei creşte mare, să vii la mine să slujeşti în locul tătîne-tău.

Şi s-a dus bietul Alesandru, că aşa-i era numele, s-a dus cerşind din casă-n casă, din sat în sat, pînă a nimerit lîngă Dunăre, la un pescar. Pescarul acela nu era D-zeu ştie ce om bogat, trăia numai din pescuit, dar deoarece n-avea copii, luă pe Alesandru copil de suflet. La coliba pescarului a trăit copilul pînă ce-a crescut mare şi-a învăţat şi el meşteşugul pescăritului. Pescarul era acum bătrîn şi nu mai putea pescui, dar Alesandru, ca om harnic şi băiat de omenie, cîştiga atîta ca să poată trăi el, bătrînul şi baba moşneagului, liniştiţi. Dă D-zeu însă că moare pescarul şi moare şi baba lui, şi rămîne Alesandru numai singur. Acum pescuia el numai pe seama lui. Dar gîndeai că e făcătură: de cînd murise pescarul cel bătrîn, mai că nu mai erau peşti în Dunăre; umbla bietul copil ziua deplină altă dată şi nu-i prindea mreaja nici un peşte.

Odată, năcăjit cum era, şi dară şi flămînd, aruncă mreaja în Dunăre şi nu mai merge la ea pînă a doua zi la amiazi. Atunci se duce şi trage mreaja. Nu era în ea nimic alta, decît o mreană... e drept că foarte frumoasă. Noa, o ia el în mînă şi o duce la colibă să o belească şi să o frigă pe cărbuni, că era mai leşinat de foame, săracul. Dar cînd dă să o spintece, mreana îi scapă din mînă şi cum cade jos, cum se face o drăguţă de fată ca ruptă din soare şi îmbrăcată colea ca o zînă: cu iie albă ca laptele, împănată cu flori galbene, roşii şi vinete de mătase, cu cătrinţă ca fetele noastre, cu peptăruţ mîndru, tot pene, şi cu părul slobozit pe spate.

— Nu mă spinteca, Alesandre, zise ea, că eu sunt rînduită de D-zeu să-ţi fiu soţie!

— După ce văd că eşti om ca şi mine, cum să te spintec? zise Alesandru, dar eu gîndeam că tu eşti mreană.

— Eu sunt zîna apelor, zise fata, şi la porunca lui D-zeu am intrat în mreaja ta şi, pentru binele tău şi al altor oameni, trebuie să-ţi fiu muiere!

— Mulţam, doamne, zise iară Alesandru, de cînd văd că eşti fată, îmi trecu foamea şi năcazul!

— No, hai, Alesandre, acuma acasă la tine, acolo unde te-ai născut tu!

— Hei, draga mea! Acolo nu-i de-a merge, poate că nici n-aş nimeri, că eram mic cînd am venit de-acolo; dar chiar să nimeresc, n-aş merge bucuros, că domnul la care a slujit tata e atît de pogan, de-a omorît şi pe tata şi pe mama, numai că ce i se păru că ar fi înstrăinat lemne din pădurea lui!

— Nu face nimic, Alesandre, hai să mergem, că va fi cum va rîndui D-zeu.

Şi s-au dus amîndoi în pădurea aceea şi-au dat de-o colibă părăsită: era coliba în care se născuse Alesandru. Muierea făcu iute ceva de cină, adică fripse nişte bureţi ce aflase prin pădure, cinară şi,

după ce ziseră rugăciunile, s-au culcat, şi-au dormit. S-au culcat, se-nţelege, pe vatra goală, căci n-aveau alte haine decît hăinuţele de pe ei. Dar ce să vezi, dimineaţa cînd se pomeniră din somn, se trezesc în nişte curţi mai pompoase decît curţile domneşti şi pline de toate cele trebuincioase pentru trai, şi de post şi de frupt, şi curţile erau tot acolo în pădure, în locul colibei. Mulţumiră lui D-zeu şi se puseră să caute una-alta prin curţi şi, după ce dădură de-ale traiului, se puseră la prînz.

Birişii[1] domnului în toată ziua veneau cîte cu zece care în pădurea aceea după lemne şi, fiind aproape de sat, ajungeau încă de cu vreme acasă.

În ziua aceea, iară veniră ei şi trecînd prin poiană, unde ştiau ei coliba, rămîn înmărmuriţi de frumuseţea curţilor, care s-au făcut numai de ieri pînă azi. Şi se tot înholbară birişii de pe toate laturile, pe lîngă cele curţi, pînă era tîrziu după-amiazi, atunci îşi aduc abia aminte ce domn au şi-şi încărcară iute carele, şi dau bici la boi să ajungă curînd acasă. Dar totuşi, ajung tîrziu acasă, colo pe la cina cea bună. Domnul îi aştepta cu o bîtă de corn în poartă, şi pe care cum trecea, mi-l măsura peste spate, de gîndeai că dă în sac. Cînd ajunse birişul cel din urmă la poartă, zise:

— Domnule, nu ne bate în zadar, că noi suntem de vină că am întîrziat, aşa tare, că uite, în pădure, colo unde era numai ieri, nu mai demult, coliba cea părăsită a pădurarului, azi aflarăm nişte curţi mai minunate ca a măriei-tale, şi noi ne tot înholbarăm şi ne minunarăm de ele pînă ce uitarăm nu numai porunca măriei-tale, dar şi mîncarea! Blăstămaţi să fim de am mîncat azi ceva!

— Aşa? zise domnul, mai potolindu-şi mînia, noa, bine-i; mîine dimineaţă să mergi să chemi pe mişelul

---

[1] Biriş - argat, slugă domnească.

acela, care a cutezat a-şi face în pădurea mea casă, fără ştirea mea, să-l chemi la mine; ai priceput?

— Priceput, domnule!

Şi se duse birişul a doua zi la curţile din pădure şi spuse omului din ele că e poftit în sat, la curtea boierească.

— Ce să fac acum, muiere? zise Alesandru către muierea sa.

— Ce să faci? Iacă-i merge, că ştiu că nu te-a mînca măria-sa domnul!

Şi s-a dus Alesandru la domnie în sat.

— Bună dimineaţa, domnule!

— Să fii sănătos: ce cauţi aici? La ce-ai venit?

— Am venit, domnule, că un biriş d-a măriei-voastre a zis că mi-aţi poruncit să viu!

— Bine-i! Adică tu eşti mişelul care şi-a făcut casă în pădurea mea? Cum ai cutezat să faci un lucru ca acela?

— D-apoi că domnia-ta mi-ai poruncit, ştii, cînd ai omorît pe tata şi pe mama, cînd ai zis să merg unde m-or duce ochii, iar după ce voi creşte să vin în slujba d-tale, în locul tatei; şi eu, iată, m-am ţinut de cuvînt; în coliba unde m-am născut, acolo m-am aşezat alaltăieri cu muierea mea; dar dacă D-zeu a voit că peste noapte să se facă din ea o casă bună domnească, eu nu sunt de vină!

— Să mergi şi pînă dimineaţa toată pădurea din jos de casa ta să fie tăiată, tulpinele scoase, locul arat, semănat cu mălai mărunt, care pe dimineaţă să fie copt, şi mie să-mi aduci de acolo făină de mălai mărunt, ca să-mi iasă din ea mămăligă de prînz! Înţeles-ai?

— Dar cum se poate una ca asta, domnule?

— Taci şi mergi, iar dacă dimineaţă nu vii, după cum ţi-am poruncit, nu-ţi mai stă capul unde-ţi stă acuma, că ţi-a sta unde-ţi stau picioarele.

Se porneşte Alesandru supărat acasă; muierea îl aştepta în portiţă:

— Noa, dar de ce te-a chemat?

— Oh, doamne! Acesta vrea să ne omoare şi pe noi, cum a omorît pe tata şi pe mama!

— Cum aşa?

— Iată, draga mea, mi-a poruncit că pînă dimineaţă, toată pădurea cîtă-i din jos de casa noastră să o tai, să scot tulpinele, s-o ar şi seamăn cu mălai mărunt, iar acela pînă dimineaţa să fie crescut şi copt, şi eu să-i duc din el făină de mămăligă, să prînzească mîne din ea!

— Nu-i nimica, scumpul meu soţ, lasă că va fi cum va rîndui D-zeu! Nu fi tu îngîndurat pentru aceea!

Dacă veni seara, cinară ei, se rugară lui D-zeu şi se culcară. Iar dimineaţa, sculă muierea pe Alesandru şi-i zise:

— Vezi de du făina la domnu, de mămăligă pentru prînz.

Şi se sculă Alesandru; adecă cît vedeai cu ochii pe coastă la vale din jos de casele lui, unde fusese ieri pădurea cea uriaşă, acum era numai o holdă de mălai mărunt, frumoasă şi coaptă; iar într-o desagă-i pusese muierea grăunţe şi în alta făina de mălai mărunt. Se minună Alesandru, mulţămi lui D-zeu şi merse la domnie în sat.

— Bună dimineaţa, domnule!

— Să trăieşti, Alesandre; noa, da adus-ai făina de mălai mărunt?

— Adus, domnule, am adus o desagă de făină şi una de grăunţe!

— Şi cum e holda unde a fost pădure?

— Frumoasă, domnule, a dat D-zeu de s-a făcut chiar după porunca d-tale!

— Bine, Alesandre, e bine; acum, pînă dimineaţă să lăzuieşti[1] toată pădurea aci, din sus de casa ta, să

---

[1] A lăzui - a curăţi un loc de lemne, tufe etc.

lucri pămîntul şi să prăseşti vie, iar pe dimineaţă să-mi aduci struguri copţi din ea!

— Dară, domnule, una ca asta nu se poate face într-o noapte; numai de lăzuit n-aş găta-o într-un an, de n-aş avea barem o sută de lucrători lîngă mine; apoi via, ştii d-ta, de-abia în trei-patru ani o poţi aduce să rodească!

— Cară-te, mişelule, îi zise domnul, şi de nu faci pînă dimineaţă toate după cum ţi-am poruncit, te sting de pe faţa pămîntului!

Iară merge Alesandru supărat acasă şi spune muierii porunca cea nouă, ce-o a căpătat de la domnul pămîntesc.

— Nu te supăra nimic, Alesandre, că va fi ce va rîndui D-zeu! îi zise muierea.

Adecă, cînd se scoală a doua zi, în locul pădurei cei din sus de casă era o drăguţă de vie, de să mai ai doi ochi să te uiţi la ea; toată în rînd, toată cu struguri copţi, numai de cules şi mari ca purceii. Alesandru iar mulţămi lui D-zeu şi culese o corfiţă, de o duse boierului.

— Noa, vezi că ai putut face? Numai eşti cîne la maţe, vrei să te tragi de la o muncă! zise boierul cînd îl văzu intrînd cu strugurii.

— A făcut D-zeu sfîntul cu puterea lui cea mare, dar ştiu că nu eu, un om păcătos! răspunse Alesandru.

Dar domnul îi grăi:

— Ce-mi pasă mie cu cine ai lucrat şi cu cine nu, destul atîta, că mi-ai împlinit porunca. Acum să mergi în grajd să duci cele două bivoliţe la taur, iar de mîne-dimineaţă să fie fătate, cu viţei sub ele; să le mulgi şi să-mi aduci apoi lapte pentru cafea de la ele; pricepi?

— Pricep, domnule, dar una ca asta nu se poate, că doar ştii d-ta că bivoliţele poartă un an de zile!

— Taci din gură, nemernicule – zise domnul – şi te cară, că n-am vreme de pierdut cu tine; de nu vii pe dimineaţă cu ele fătate, ştii ce te aşteaptă!...

Şi se duse Alesandru supărat acasă, mînînd bivoliţele dindărăt. Muierea îi ieşi înainte:

— Da ce-i, Alesandre, doară pe noi ne-a cinstit domnul boier cu bivoliţele acestea?

— Oh, doamne, tu muiere! Boierul acesta tot ne pune capul!

— Da cum aşa? Ce, eşti iarăşi supărat?

— Da cum să nu fiu? Ascultă tu: să duc eu bivoliţele aceste sterpe la taur, dar pînă dimineaţa ele să şi fete şi să-i duc de la ele lapte pentru cafea! Una ca asta nu se poate!

— Nu zice aşa, dragul meu, că va fi cum va rîndui D-zeu. Hai de prînzeşte şi te odihneşte, pleacă, apoi li-i duce la taur, şi mai departe, lăsăm toate în voia lui D-zeu sfîntul!

A prînzit bietul Alesandru, apoi şi-a pus merinde în traistă şi a mînat bivoliţele chiar la al treilea sat la taur, că mai aproape nu era, şi de-abia a ajuns îndărăt, colo pe la cina cea bună. Apoi a cinat ceva şi, obosit cum era, a dormit ca mort pînă în zori de zi. Atunci, l-a trezit muierea:

— Scoală, Alesandre, mergi de du bivoliţele la curte, că s-a scula domnul şi-i trebuie lapte de cafea!

Se sculă Alesandru şi merse în grajd – adecă bivoliţele fătaseră şi aveau doi pui mîndri sub ele, negri ca doi pui de drac, şi ugerile lor pline de lapte. Mulţămi el lui D-zeu şi le mînă în sat, la curtea boierească. Domnul era în tîrnaţ[1], cu pipa cea lungă.

— Vii, Alesandre?

— Sunt aici, domnule!

— Noa, vezi că nu prea grea poruncă ţi-am fost dat, ştiam eu că de frică împlineşti bucuros poruncile mele; acum, numai o poruncă-ţi mai dau; dacă-i

[1] Galerie.

împlini-o şi asta, apoi te las în pace, iar de nu, -ţi sucesc grumazul ca la un pui de găină!

— Ce să mai fac iară, domnule?

— Să-mi aduci pe D-zeu la prînz, auzi? La prînz să mi-l aduci! Acum nu mai sta pe gînduri, ci te cară, şi să nu-ţi mai aud de nume pînă nu mi-l aduci!

— Da cum să pot eu, un biet păcătos, să şi gîndesc una ca aceea?

— Taci şi te du!

Se luă Alesandru mai supărat ca totdeauna şi merse către casă. Muierea chiar îi făcuse un drăguţ de copil, de nici de împărat nu poate fi mai altfel. Cum îl văzu îngîndurat, îl întrebă:

— Iar eşti supărat, Alesandre?

— Dar cum să nu fiu? Ascultă tu aici: pe cînd gîndeam că şi-o fi stîmpărat gîndurile cele peste fire de poftalnice, pe cînd mulţămeam lui D-zeu că mi-a ajutat de-am împlinit toate poruncile boierului, el iese cu altă poruncă, şi mai păgînă!

— Cu ce poruncă?

— Oh, doamne, muiere, draga mea! Mă tem să şi gîndesc la porunca cea nebună a păgînului acestui de domn; zice că să-i aduc lui pe D-zeu la prînz la el, un păgîn ca el!

— E drept că-i lucru mare, Alesandre, dar nu te întrista din samă afară; D-zeu va drege lucrurile ca un stăpîn bun. Tu vezi de mănîncă ceva, ia-ţi merinde şi te pune la cale, te tot du pînă-i da undeva de D-zeu şi-i spune porunca ce o ai de la boier; domnul cerului este mult mai milostiv decît domnii aceşti pămînteşti!

Aşa şi făcu Alesandru; mîncă ceva ce mîncă, îşi luă merinde şi bîta în mînă şi hai la cale. Şi s-o tot dus, s-o tot dus, pînă a dat de-o apă mare. Ar fi trecut bucuros dincolo, dar nu era nici pod, nici luntre, iar de-a înotul nu se încumeta să o treacă, fiind apa foarte lată. Deci, sta pe gînduri: ce să facă?

Atunci, apa-l întrebă:

— Ce stai aici, omule?

— Stau - răspunse el - că aş trece dincolo şi nu-i aci nici pod, nici luntre, şi de-a-notul mi-e frică să intru!

— Şi unde mergi tu, omule?

— Eu aş merge pînă-aş da de D-zeu sfîntul, că am un lucru mare să-i spun.

— Aşa? Atunci te trec eu, dar să întrebi pe D-zeu de ce în mine nu este nici peşte, nici broască, nici o jivină?

— Că-l voi întreba!

Atunci apa se desface în două şi merge Alesandru ca pe-o cărare de prin cucuruz prin mijlocul apei. Ajungînd de cealaltă parte, tot merge el pînă dă de un cîmp mare, cu iarbă pînă la brîu: acolo era o ciurdă de boi mari, dar slabi, numai cu pielea pe oase; se legănau de slabi! Se minună mult Alesandru de astă vedenie; cum de boii acei mari, în aşa bună şi multă păşune, şi numai nu cad de pe picioare de slabi?

Dar merse el mai departe, pînă nimeri într-un cîmp nisipos, numai ici-colea cîte o buruiană, şi acolo văzu o ciurdă de boi mici, dar frumoşi şi graşi, de gîndeai că amu-amu plesnesc de graşi.

De astă vedenie se minună Alesandru şi mai tare, dar merse mai departe, pînă ajunse într-o pădure mare; acolo poame multe şi grîneţe, şi prin copaci nişte păsări mari ţipau cît le lua gura: „Vai de noi şi de noi, că rău vedem, rău am văzut şi mai rău vom vedea!” Ele, adecă, ţipoteau de foame!

Mergînd Alesandru mai departe, ajunse într-un tufiş, numai ici-colea cîte o alună; acolo, mii de păsărele ciripeau şi cîntau: „Bine ne-a fost, bine ni-e şi mai bine vom ajunge, că suntem tot sătule!"

Minunîndu-se Alesandru şi de aceste vedenii, merge mai departe, pînă ajunge la curţile lui D-zeu

sfîntul. Cu multă sfială, intră înlăuntru şi dete bineţe ca un om de omenie.

D-zeu sfîntul îl primeşte cu bunăvoinţă şi cu vorbe blînde, ca un părinte adevărat, apoi îl întrebă că după ce umblă el atîta lume?

— O, doamne, mi-i şi groază să-ţi spun!

— Spune, fătul meu, că de mine tot nu poate nime ascunde nici un cuget.

— Apoi să-ţi spun, doamne: m-o trimes domnul pe a cărui loc mi-e casa, să vin să te poftesc la el la prînz!

— Bine, fătul meu; după ce-i ajunge acasă, să-i spui că atunci oi merge, cînd va face şi el cîte ai făcut tu!

— D-apoi, oare, nu m-a omorî, Doamne?

— Nu te teme; dar să-mi spui ce-ai văzut în calea ta, de-acasă şi pînă aici?

— Am văzut multe, doamne; mai întîi, am ajuns la o apă mare, fără luntre, fără pod, şi nu ştiam cum să trec, dar apa, după ce i-am spus unde mi-e calea, mi-a făcut loc, de am trecut ca pe uscat; m-a rugat însă să te întreb, de ce în ea nu sunt peşti, nici broaşte şi nici o jivină.

— Ţi-oi spune, fătul meu, dar tu să nu-i spui pînă te-a trece dincolo; acolo de aceea nu sunt peşti, nici broaşte, şi nici jivine, că încă nici un om nu s-a înecat în ea; dar apoi, ce-ai mai văzut?

— Am văzut, doamne, un cîmp mare cu iarbă ca mătasa şi de mare pînă la brîu; în ea păştea o ciurdă de boi mari, dar se legănau pe picioare de slabi şi mult m-am mirat cum e aceea de-s aşa slabi în păşunea aceea bună.

— Aceia, fătul meu, sunt boierii cei bogaţi, care fac cîteodată pomene şi ospeţe, dar numai ei pe ei se omenesc şi se ospătează, iar după ce li se împrăştie oaspeţii, le pare rău de cheltuiala ce-au făcut; dar după aceea, ce-ai mai văzut?

— Am văzut, doamne, un cîmp nisipos, tot nisip şi pietriş, numai ici-colea cîte o buruiană, şi acolea era o ciurdă de boi mici dar graşi şi frumoşi, de nu mă mai puteam depărta de ei!

— No, vezi, fătul meu, aceia sunt oamenii cei săraci, bieţii iobagi, care n-au alta decît numai ce vreau să le lase domnii lor cei procleţi; dar ei, cînd fac vreo pomană ori vreun ospăţ, adună la masa lor pe toţi lipsiţii şi săracii, şi aceea la mine este bine primită; de aceea, după ce vin pe această lume, se desfătează; dar după aceea, adu-ţi aminte, ce-ai mai văzut?

— Venind mai încoace, doamne, am văzut o mulţime de pomi mari cu poame frumoase; şi printre ei tot soiul de semănături, dar în pomi erau niscai păsări urîte şi zburlite, şi ţipau cît le lua gura: „Rău am văzut, rău vedem şi încă mai rău vom vedea, că murim de foame!”

— No, fătul meu, aceia sunt zgîrciţii care au tot ce le trebuie, dar nu numai că nu dau lipsiţilor ceva de pomană, dar nici ei nu mănîncă să se sature şi trag şi plata lucrătorilor; pe astă lume, de foame o să se vaiete! Mai văzut-ai ceva în călătoria ta?

— Mai, doamne; am văzut un tufiş, şi în el numai unde cîte-o alună, dar acolo erau mii de păsărele, ciripind şi cîntînd: „Bine am văzut, bine vedem şi bine vom vedea, că nimic nu ne lipseşte!”

— Vezi, fătul meu, acele păsări sunteţi voi muncitorii, care munciţi de dimineaţă pînă seara, de multe ori chiar flămînzi şi însetaţi, numai ca să puteţi ţinea din munca voastră pe cîte venituri toate, şi totuşi mulţămiţi lui D-zeu şi pentru atîta; plăcută este înaintea mea purtarea voastră! Acum mergi, fătul meu, acasă, că te aşteaptă muierea şi copilul!

Şi plecă Alesandru către casă, mulţămind lui D-zeu. Cînd ajunse la apa cea mare, îl întrebă apa:

— No, da spusu-ţ-a D-zeu pricina pentru care n-am eu nici peşti, nici broaşte?

— Spus!

— Ei, cum a zis, care-i pricina?

— Treci-mă, că apoi îţi spun!

Şi l-a trecut apa iarăşi de acea parte, adecă s-a făcut în lături pînă a trecut de aceastălaltă parte, cu toate că din colo încoace pe nime nu mai trecuse, că nime nu ceruse să-l treacă. După ce-a fost de aceastălaltă parte, apoi îi spuse Alesandru:

— În tine, aşa mi-a spus D-zeu, că de aceea nu sunt nici peşti, nici broaşte şi nici un fel de jivină, că încă n-ai înecat nici un om.

Atunci se înfoaie apa de trecu peste ţărmuri, şi era cît pe-aci să înece pe Alesandru. Dar el fugi şi-i zise:

— Dar nu ţi-e ruşine, chiar pe mine vrei să mă îneci unde ţi-am spus ce-a zis D-zeu sfîntul?

Apa atunci s-a ruşinat şi s-a tras în matca ei, zicînd:

— Cum n-am ştiut mai degrabă, că nu scăpai tu din undele mele?

Acum Alesandru merse aţă la boier acasă şi ajunse chiar pe însărate:

— No, da chematu-l-ai? zise boierul.

— Chemat! răspunse Alesandru.

— Şi vine?

— Vine, de bună seamă, vine, dacă-i face şi d-ta lucrurile care le-am făcut eu, dar pînă atunci – ba!

Auzind domnul cuvintele acestea cutezătoare ale lui Alesandru, se mînie atît de tare, de porunci slugilor să-l bage în fiară şi în pente[1], din tălpile picioarelor pînă-n grumazi, şi să-l bage într-o pivniţă, şi acolo să-l închidă să nu poată scăpa, că dimineaţă îl spînzură, pentru cutezarea vorbelor celor nesocotite.

[1] Pente - obezi, fiare

Toată noaptea o petrecu Alesandru acolo, rugîndu-se la D-zeu.

Cînd fu de către ziuă, veni D-zeu la uşa pivniţii şi strigă:

— Aci eşti, Alesandre?

— Aici, doamne!

— Dar ieşi afară!

— Că nu pot, că sunt băgat în fiară şi-n pente pînă la grumazi.

— Ia mişcă-te oleacă!

Şi cum se mişcă Alesandru, odată-i căzură fiarăle de pe el ca şi cum ar fi fost putrede, şi uşa se deschise singură şi ieşi afară şi mulţămi lui D-zeu că l-a scăpat.

— No, Alesandre – zise D-zeu – dar mergem la boierul la prînz, ori să mergem la tine?

— Ba să mergem la mine mai întîi, că fi-va timp de mers la el şi după aceea.

Şi merseră la Alesandru acasă. Bucuria muierii şi a copilaşului că se mai văd, dar bucuria şi-a lui Alesandru, că a ajuns în pace la ai săi. Acum Alesandru porunci nevestei să facă prînz, că iată chiar şi D-zeu prînzeşte azi la ei.

Şi se puse muierea să facă ce ştia ea mai bun de mîncare, dar D-zeu zise:

— Să-mi frigi să mănînc ce-aveţi voi mai drag la casă!

Atunci Alesandru numaidecît porunci să arză muierea cuptorul, şi cînd era ars gata, trase jarul şi duse copilul pe lopată şi zvîrr! cu el în cuptor, apoi puse jarul în gura cuptorului şi intră înlăuntru de mai povesti cu D-zeu.

Peste vreun ceas de vreme, merse el să aducă copilul fript, să-l pună înaintea lui D-zeu. Adecă minunea minunilor. Copilul se juca cu două mere de aur şi cînta în treaba lui, cum cîntă copiii.

Văzînd Alesandru şi muierea lui minunea asta, căzură cu feţele la pămînt şi mulţămiră lui D-zeu. Iar D-zeu îi ridică de jos şi le zise:

— Să ştiţi că boierul în clipita asta a plesnit de necaz, căci nu te află în pivniţă să te spînzure; de azi încolo, nu mai eşti iobag, ci domn în casa ta, şi în scurtă vreme nici un iobag nu va mai fi în lume.

Aşa s-a şi întîmplat; iobăgia a căzut; dar cel dintîi care a scăpat de iobăgie a fost Alesandru cu muierea lui, cu Zîna apelor, care, de n-au murit, şi astăzi trăiesc.

MIRON POMPILIU

Ileana-Cosînzeana, din cosiţă floarea-i cîntă, nouă-mpărăţii ascultă

ERA ODATĂ, în vremile de demult, un împărat. Barba lui albă ca omătul, faţa zbîrcită şi capul său plecat înainte arătau că este un om de o vîrstă foarte înaintată. Trei fete ce avusese le măritase după alţi trei împăraţi tineri şi vestiţi în lume; acum, nu-i mai rămăsese altă grijă pe cap, decît să încredinţeze fiului său stăpînirea ţării.

Bătrînul împărat, simţind că din ce în ce slăbeşte mai mult şi că nu este departe ceasul de pe urmă, chemă lîngă patul său pe fecior şi-i zise:

— Fătul meu, mie mi-a sosit ceasul despărţirii de viaţa aceasta, deci, înainte de-a închide ochii pentru totdeauna, am socotit de bine să te chem să-ţi dau cîteva sfaturi părinteşti şi binecuvîntarea cea de pe urmă. Scaunul meu împărătesc rămîne pe seama ta; fii dar înţelept şi cugetă bine cum ai să cîrmuieşti ţara aceasta. Poartă-te cu oamenii ca un stăpîn bun la inimă şi îndurat, ca un tată cu milă către fiii săi. Pe lîngă aceste, încă un lucru, dragul tatei: cînd oi vrea să faci băi vara în apă de rîuri, scaldă-te unde ţi-a plăcea, dar în lacul zînelor piciorul tău să nu intre. De te va împinge păcatul şi vei lucra împotriva acestui sfat, vei plăti cu lacrimi, cu trudă cumplită şi poate, în sfîrşit, cu moarte năprasnică neascultarea ta, după cum spun izvoarele că au păţit cîţiva din strămoşii noştri, care au fost slabi de inimă şi n-au putut să-şi calce pe dorinţe şi pe slăbiciunile sufleteşti.

Sfîrşind bătrînul împărat aceste cuvinte, închise ochii şi-şi dete sufletul.

Tînărul fecior de împărat, după ce se sui pe scaunul împărătesc cu mare veselie, ce ţinu trei zile şi trei nopţi, începu să se puie pe gînduri şi să-şi aducă aminte de cele ce-i spusese tată-său despre lacul zînelor. „De ce să mă fi oprit? şoptea el cu sine însuşi. Lacul acesta este pe pămîntul împărăţiei mele, cine-mi poate face mie rău cît ţine largul acestei ţări? Cîmpul unde se află acest lac, spun oamenii că este ca raiul de frumos, apoi mai spun cei ce au trecut pe-acolo că apa este curată şi limpede ca roua dimineţii pe flori, şi rece şi răcoritoare în mijlocul arşiţelor de vară.”

Tot cu asemenea gînduri îşi bătea capul zi şi noapte. Cu cît mai des îşi aducea aminte de tată-său şi de poveştile sale, cu atît mai tare creştea în sufletul său dorinţa de a vedea lacul şi împrejurimile lui şi a se scălda în limpezile valuri. Aşa astăzi, aşa mîine, pînă ce, într-una din zile, neputînd să mai rabde flacăra dorului ce-l zădărea necontenit, dete poruncă vizitiului să scoată din grajd doi cai şi să-i înşele. Împăratul încălecă şi plecă înspre lacul zînelor, dimpreună cu vizitiul. Razele soarelui străluceau fierbinte, încît era zăduf mare de grozavă căldură. Dar cînd se apropia împăratul de lac, o răcoreală dulce aburea în faţa lui. Ajungînd acolo, ochii lui se încîntă de ceea ce văd: o apă limpede cuprinsă între nişte ţărmuri, pe care străluceau, la umbra mestecată cu făşii de lumină, fel de fel de flori mirositoare, pe margini pădure de sălcii pletoase a cărora crengi se plecau şi sărutau faţa apei. Împăratul în grabă se pogoară de pe cal şi s-aşază pe malul înverzit, la umbră, şi se uită lung pe lacul a cărui apă de-abia tresărea sub legănarea unui vînt uşurel. Astfel stătu împăratul cîteva minute, apoi se dezbrăcă; cînd vru să intre în apă, părea că se sfieşte, punea piciorul şi iarăşi îl trăgea înapoi; aşa sta el în cumpănă cînd se repezi şi se văzu înotînd prin lac.

După ce ieşi şi se îmbrăcă pe pajiştea cea verde cu flori, se ivi împrejurul său suflarea unui vînt încetişor, care îi aduse un somn adînc. După aceasta, numai ce răsare din sînul valurilor o femeie cu părul lung de aur, cu faţa rumenă ca trandafirul şi cu braţele albe ca lăcrămioarele: o zînă înaltă la statură şi frumoasă, încît la soare te puteai uita, iar la dînsa ba. Ridicîndu-se pe mal, se aşeză lîngă tînărul împărat şi prinde a-l săruta pe faţă şi pe ochi cu dragostea cea mai înfocată. ÎI sărută o dată, de două ori, de zece ori, de-o sută de ori şi împăratul nu simte nimic, somnul greu îl ţine înmărmurit; îl cuprinde în braţe şi îl dezmiardă, oftînd din tot sufletul ei, şi împăratul nu se poate trezi. Atunce, zîna cu ochi lăcrămaţi îl părăseşte, se lasă de pe mal în apă şi se face nevăzută, rămînînd în urma ei, pe faţa lacului, numai nişte cercuri tremurătoare de apă, ce din ce în ce se măreau, pînă ce se risipeau în depărtare. Într-un tîrziu, împăratul îşi deschise ochii de-abia, se uită cam speriat împrejurul său şi răsuflarea i se pare atît de grea şi de obosită. „Ce visuri grele m-au fost cuprins”, gîndi el în sine. Îndată veni vizitiul cu caii păscuţi în trifoi verde, încălecară şi purceseră către casă.

A doua zi, împăratul iarăşi veni să facă baie în lacul limpede al zînelor. După baie, îl cuprinse somnul greu, ca în ziua cealaltă. Zîna cea cu părul frumos de aur iarăşi se arătă. Se apropie de dînsul, îl sărută, îl alintă, cu iubire nesfîrşită, caută prin tot felul de farmece ce ştia ca să-l trezească şi împăratul tot nu se trezi.

Atunci vizitiul, care, păscînd caii în apropiere, văzuse cele petrecute, nu se mai putu răbda şi spuse împăratului cum îl cercetează, pe cînd doarme, o fată frumoasă ca soarele, ce iese din fundul apei, cum îl sărută şi cum dînsul doarme dus, fără să ştie nimic despre toate aceste. Împăratul, mişcat pînă în adîncul inimii sale de o asemenea veste nemaiauzită, de-abia

aştepta să treacă noaptea, să răsară zorile şi să sosească ceasul dulce care să aducă zîna lîngă sine. Aşa că mîne, pe la vremea obişnuită, împăratul plecă a treia oară să facă baie în lacul zînelor. El se hotărîse a nu dormi defel astă dată. Zadarnică fu însă opintirea sa împotriva somnului.

Răsărind zîna din spumele apei şi apropiindu-se de el, prinse a-l săruta şi a-l îmbrăţişa şi mai cu pornire ca în celelalte rînduri.

Văzînd că n-ajung nici sărutările ei cu foc, începu să plîngă şi să se tînguiască, de răsuna lacul de la o margine la cealaltă şi crengile se băteau una de alta şi făcea un vuiet ca de vijelie. Pînă şi pietrele s-ar fi muiet de lacrimile şi suspinele ei, singur împăratul sta mut şi ţapăn ca lemnul.

Dacă văzu şi văzu zîna că nu-l poate deştepta, mai moartă de întristare se plecă pe braţele ca împietrite ale împăratului şi grăi, suspinînd: „Dacă vei dori să afli de mine şi să mă vezi, caută-mă tu de acum înainte; cu venirea mea s-a sfîrşit!” Grăind aceste vorbe, scoase inelul de pe degetul împăratului, şi-n locu-i puse pe al ei. Apoi se cufundă în apă şi se duse. Trezindu-se împăratul, cu inima apucată de bătăi iuţi şi puternice, şi aflînd de la vizitiu de arătarea din nou a zînei, precum şi cuvintele duioase ce grăise ea la despărţire, tăcu molcom şi plecă iute la palat. Pe cale către oraş, uitîndu-se el la mînă, numai ce vede cu mirare un inel străin în locul inelului său. Pe inelul acesta, care era cu totul şi cu totul de diamant, erau scrise vorbele: „Ileana Cosînzeana, din cosiţă floarea-i cîntă, nouă-mpărăţii ascultă" Împăratul sărută inelul şi se jură că nu se va odihni pînă nu va da de stăpîna frumosului inel.

A doua zi, împăratul schimbă în aur şi argint toate bogăţiile sale, apoi împărţi banii pe la săraci, pe la văduve şi pe la oameni neputincioşi, dărui sume mari pe seama bisericilor, iar pentru sine făcu o

pereche de opinci de fier şi baston de oţel şi se luă la drum prin lumea lui Dumnezeu, încotro vedea cu ochii şi-ncotro îl ducea întîmplarea.

Se ducea, se ducea Ionică Făt-Frumos, se ducea cale lungă să-i ajungă, zi de vară pînă în sară, la inimă foc şi pară. În drumurile sale străine şi îndelungate, el întreba şi-ntreba pe cine întîlnea, nu cumva a auzit de ţara palaturilor zînelor şi mai ales de mîndra lumii, Ileana Cosînzeana? Pe cine-ntreba, clătina din cap şi da din umeri. Unii spuneau că au călcat multe ţări în viaţa lor şi-au călătorit pe multe mări, dar de numele acela n-au pomenit nicăieri pe faţa pămîntului.

Se întristă Ionică Făt-Frumos de răspunsurile oamenilor şi apucă înainte, prin pustiuri necălcate de picior de om, prin codri nepătrunşi de razele soarelui, prin cîmpii întinse cu iarbă necosită cine ştie de cînd. Cînd da de munţi, urca stînci ţepişe primejdioase şi de pe înălţimile grozave se cobora iar în văi adînci, încît sta să-i iasă sufletul de oboseală şi trudă. Astfel rătăcea el zi şi noapte fără alinare, umplînd pustietăţile cu răsunetele vaietelor şi plîngerilor sale nedomolite. Cîteodată ajungea pe vîrfuri de munţi, unde se bat norii în capete. Fulgerile şi tunetele înspăimîntătoare nu-i făceau nimic. Vijeliile turbate, care fac de se cutremură şi se zguduie pămîntul din temelii şi care prăvălesc la pămînt stejarii cei tari şi fagii cei groşi, lăsau neatins pe Făt-Frumos. Alte dăţi, el intra în puterea nopţii prin văgăunele şi crăpăturile munţilor, pe unde se află cuiburile şi puii pajurilor uriaşe ş-a şoimilor lacomi, şi nu păţea nimic. Moartea fugea de dînsul şi de cumplitele lui suferinţi, cu toate că el o dorea şi o chema.

În sfîrşit, după ce colindase aproape jumătate de lume, cînd de la soare-răsare către soare-apune, cînd de la miazăzi către miazănoapte, ajunse în ţara cumnatului său, după care era măritată sora sa cea mai mare. În cîteva zile, se văzu la palaturile

împărăteşti. De multul umblat fără folos şi priinţă, se roseseră opincile cele de fier, încît de-abia mai rămăsese o talpă subţirică ca frunza, iar bastonul de oţel era pe jumătate scăzut.

Soră-sa se-ncruci cînd cunoscu în feciorul cu faţa perită şi arsă de soare, cu hainele rupte şi coperite de colb, pe mult doritul său frate.

După ce se sărutară şi se strînseră în braţe, fu dus în odaia soră-sa, ce strălucea de odoare şi de covoare frumoase. Aci, îl rugară să le spuie ce nenorocire a ajuns pe capul lui de se află în aşa stare de plîns. De ce a părăsit stăpînirea ţării şi a luat lumea de-a lungul, ca un om fără ţară şi fără căpătîi.

După ce le descoperi el taina sufletului său, zise el:

— Dacă vreţi să-mi faceţi un bine, spuneţi-mi, de aveţi ştiinţă, unde să aflu eu ţara zînelor, să mă duc şi să găsesc floarea dragostei mele.

— De ştiut nu putem şti, decît putem să te îndreptăm la cumnatul tău, care ţine pe soră-ta cea mijlocie.

Ionică îşi luă rămas bun şi se duse la al doilea cumnat. Nici acesta nu ştia să-i spună despre Ileana Cosînzeana.

Numai cu atîta se folosi Ionică şi-aci, că-i arată calea către împărăţia cumnatului său ce luase de nevastă pe soră-sa cea mai mică. La acesta era toată nădejdea şi credinţa în bine.

Mai nainte de a ajunge Ionică la al treilea cumnat, acesta avea cunoştinţă despre înstrăinarea lui prin lumea largă. Ceilalţi doi cumnaţi ai lui Ionică îi trimiseră răvaşuri în care îl sfătuiau ca să steie de capul nenorocitului Ionică şi să-l facă a nu se duce mai departe.

Împărăţia acestui cumnat al lui Ionică Făt-Frumos se găsea la marginea pămîntului. Aşa, el treierase acum lumea de la un capăt pîn-aproape de

celălalt, şi nici o gură de om nu scoase încă o singură vorbă îndulcitoare pentru amărăciunea sa, şi nici un semn şi nici o urmă nu se ivise ochilor săi despre luceafărul pierdut al vieţii sale. După ce nici acest cumnat nu-l putu face să se puie cu ei la masă şi să ospăteze, grăi astfel către dînsul:

— Cu cea mai mare plăcere ţi-aş ajuta, cumnate, dacă mi-ar sta prin putinţă; numai Dumnezeu sfîntul ştie cît mi-i milă şi jale de-ale tale suferinţe, ce nu se mai vindecă. M-aş lipsi chiar de împărăţie, numai să te văd scăpat de chinurile amare ce-ţi taie sufletul şi de farmecul afurisit ce este aruncat asupra ta. Tu spui că umbli după o zînă, de care n-ai auzit pomenindu-se de cînd calci atîta lume. Şi acum, mai lumea întreagă este bătută de picioarele tale; bine, n-ai văzut tu un chip de femeie, un bujor de fată, care să-ţi fie pe plăcere şi care să te facă a uita o nălucire ce-a zburat, un vis ce s-a topit, o umbră ce s-a şters? Stai cu noi în aceste palaturi fără seamăn şi te bucură şi te veseleşte, gustînd toate plăcerile ce doreşti, ori te întoarnă cu alai la leagănul copilăriei tale. Drept să-ţi spun, cumnate dragă, asta nu s-a mai pomenit pe lumea lui Dumnezeu, ca tu, pentru o arătare înşelătoare, să părăseşti rang strălucit de împărat, atîta cinste ş-atîtea bogăţii. Pentr-o vedenie ce s-arată cu măgulire în visurile omeneşti, tu să lepezi haine de aur împărăteşti şi să pui pe trupul tău haine proaste, zdrenţuroase, să te depărtezi nesilit de nimene de locaşul de odihnă şi pace şi să iei lumea în cap, ca un ieşit din minţile sale, s-ajungi a te odihni pe bolovanii pustietăţilor nemărginite, ş-a dormi pe pămîntul gol, unde te-apucă noaptea? Cumnate, cumnate, te rog fierbinte, şi te roagă soră-ta cu rîuri de lacrimi, schimbă-ţi gîndul ce te stăpîneşte şi te întoarnă la palaturile părintelui tău. Zic să te laşi de-a mai pleca înainte, căci moartea straşnică pîndeşte în calea ta şi

piericiunea aşteaptă să te înghită, încît să nu s-aleagă nici praf şi pulbere de tine.

Cît timp vorbi cumnatu-său, Ionică sta neclintit, cu ochii ţintiţi spre pămînt.

— Iubite cumnate şi dragă soră, cuvintele voastre, în loc să mă lecuiască, îmi pricinuiesc durere mai mare. Ci dacă mă iubiţi şi îmi doriţi cele bune, nu mă ţineţi mult, ci îmi spuneţi, dacă veţi fi auzit, unde se află ţara zînelor cu mîndra lumei Ileana Cosînzeana, mîngîierea sufletului meu. Nimic, cumnate şi soră, nu mă mişcă şi nu-mi prieşte decît numele ei cel dulce şi inelul ce-a pus pe degetul meu. Înduraţi-vă şi mă îndreptaţi unde doresc, ca să se lumineze ochii mei şi să se potolească grozava sete a dragostei mele, ce mă arde încît nu pot să vă spun.

Cumnatul său, văzînd că este zadarnică orice sfătuire împotriva voinţei sale nedumerite, zise:

— Dacă nu vrei s-asculţi de mine, Ionică, apoi Dumnezeu cu tine! Eu n-am auzit de vestea acelei Ilene Cosînzene. Dar mergi într-un noroc şi poate vei afla despre ea.

Ionică Făt-Frumos se despărţi şi de-al treilea cumnat şi porni. Se duse şi se duse cîtă lume şi împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că din înainte poveste mult şi frumos mai este. Aşa merse el cîte zile-s într-un an deplin, acuşi trecînd munţii, ce se ridicau pînă-n înaltul cerului, acuşi apucînd peste deşerturi nisipoase, pe unde nu era poamă de copac şi de iarbă verde şi pe unde de-abia la trei-patru zile găsea puţintică apă ca să-şi stîmpere arşiţa cumplită de sete.

Unde vedea Ionică vrun sat, de-a rîndul întreba la toată casa de mult căutata ţară a zînelor. Unde zărea noaptea focuri aprinse, prin sînurile întunecoase ale codrilor, se apropia fără spaimă de ele şi pe cine afla acolo, întreba mereu de ţara zînelor şi de mîndra lumei Ileana Cosînzeana. Şi se întrista

Ionică iară şi-şi blestema ceasul în care s-a născut, căci după atîta vreme de rătăcire şi de chinuri, tot nu-i era dat să afle o ştire îmbucurătoare.

După mult amar de cale şi de umblat zadarnic, iată că într-o zi se trezeşte pe piscul unui munte, pe care se părea că se sprijineşte marginea cerului. Aici, de-abia în timpul de amiazi mai soseau cîteva raze pierdute şi slabe din soarele cerului. Era capătul lumei acesteia, nu se vedea alta decît întuneric adînc şi gura unui vîrtej de vale neguros, de al cărui fund numai Dumnezeu sfîntul ştia.

Acum, opincile lui Ionică se rupseră de tot, de-abia mai rămăsese din ele o bucăţică de călcîi, bastonul se rosese şi se bătuse atît de mult, încît de-abia mai era de ce să prindă cu mîna.

„Am să intru în această afundătură cu noapte nesfîrşită, fie ce-a fi, gîndi el, căci de ce să mă tem eu? Moartea de atîtea ori a fugit văzîndu-mă în calea ei, şi eu ce caut altă decît moartea?"

Întărindu-se el tot mai tare în gîndul acesta, se sculă de pe piatra unde se odihnea şi apucă în jos, prin noaptea adîncă, în mijlocul zilei. Ziua albă deasupra lui i se părea ca un vis frumos, ce-l vezi depărtîndu-se şi resfirîndu-se la deşteptare din somn. Din ce s-apropia mai către fund, lumina de sus scădea şi se stingea mai mult, pînă ce se făcu întunecime, cum ai stînge ochii. Acum începu pentru Ionică Făt-Frumos ispita cea mai crîncenă ce poate da de capul unui om pămîntean. Numai cu picioarele nu era cu putinţă să mergi prin aceste locuri, trebuia să se ţie ţeapăn cu mîinile de colţurile stîncilor şi a buturugilor, ca să nu lunece în adîncime. Apoi îţi închipuieşti că auzi mii de sîsîituri împrejur, ca de şerpi şi de alte bidihănii năzărite, şi vuiete înspăimîntătoare ca de trîntituri între fiarele pustiei. Ca trei zile şi trei nopţi rătăci el prin această prăpastie oarbă, mînele lui erau zgîriate, coatele şi

genunchii jupuiţi de piele; acum era aproape să cadă de pe picioare, cînd, adînc sub dînsul, ochii lui zăresc o mică ţintă de lumină. Mîngîiat de această arătare, el prinde inimă şi-şi pune toate puterile cîte mai avea pentru ca să ajungă acolo. Ca vreo jumătate de zi se mai duse el cum se mai duse şi ajunse la locul de unde răsărea lumina. În fundul vîrtejului, acolo ce să vezi? O moară c-o singură roată, ce se învîrtea grozav, mînată de un rîu repede, cu apă neagră cum e cărbunele.

Intrînd Ionică în moară, nu găseşte decît un moşneag bătrîn, cu barba căruntă atîrnată de piept în jos, pînă la genunchi, şi cu genele crescute mult peste ochi, încît trebuia să le ridice cu cîrja pentru ca să vadă.

— Bine te-am găsit, moşule! zise Ionică.

— Bine-ai venit, cine eşti! răspunse moşneagul, ridicîndu-şi genele cu cîrja şi uitîndu-se lung la Ionică. Dar ce văd ochii mei? Om pămîntean aici, pe unde nici pasăre măiastră de pe lumea albă nu străbate! Mult mă prinde mirarea, fătul meu, ce păcate te-au împins să intri în această groapă, de unde cei veniţi nu se mai întorc niciodată.

— Hei, tată, tată, multe sunt păcatele şi ispitele omeneşti! De-ai şti de cît amar de vreme nu mai stau locului nici zi, nici noapte! Dar acum, pesemne mi-a sosit şi mie ceasul să mă opresc, căci nu mai este cale de pătruns nici într-o parte, nici în alta. Dar spune-mi, moşule, ce moară-i asta, pentru cine se macină făină în ea, căci aici numai tu singur te afli, şi ce întîmplare tristă te-a adus în groapa asta, fără chip de ieşire la faţa soarelui?

— Ei, dragul moşului, amară-i ursita mea şi vrednică de jale! Eu de mic copil am fost adus aici, şi afurisit şi pedepsit să-mi îngrop zilele de viu în acest mormînt. De cînd am intrat aice, faţă de om pămîntean n-am văzut, raza soarelui nu mi-a luminat

şi nu m-a încălzit! Şi-acum, că te văd pre tine, sufletul meu, cercat de-atîta urît şi chinuri, pare a se mai înveseli oleacă. Fii dar de-acum înainte copilul meu şi tovarăş nedespărţit în această lume strîmtă şi fără lumină, şi dacă eu voi pica de adîncile bătrîneţe, vei rămîne tu în locul meu, cum ţi-a ajuta Dumnezeu sfîntul.

— Cu adevărat, tată, eşti vrednic de plîns, dar nu mai puţin şi eu. Nu uita, însă, a-mi spune pe a cui samă se macină făina în această moară?

— Moara asta, fătul meu, este a Ilenei Cosînzene, din cosiţă floarea-i cîntă, nouă-mpărăţii ascultă; acea zînă fermecătoare, care a biruit puterea zmeului ce o ţinea de nevastă şi care trăieşte acum singură şi nu vrea să se mărite defel.

Cînd auzi Ionică vestea frumoasă ce dorise s-audă de cînd plecase de-acasă, faţa lui mîhnită părea că se umple de o lumină cerească. Precum, însă, cînd calci cu piciorul pe un şerpe, astfel tresări Ionică deodată din visul său dulce, cînd îşi aduse aminte de vorbele moşneagului, că cine intră o dată în acel vîrtej, acolo se stinge. În jos nu mai puteai străbate, în sus iarăşi nu, ce să ştie face Ionică sărmanul? Cum s-o mai caute?

Văzînd bătrînul morar adînca lui întristare şi lacrimile ce-i izvorau din ochi, prinse a-l întreba de ce plînge şi se mîhneşte. El îi spuse că de dorul părinţilor ş-a ţărei sale, iar de Ileana Cosînzeana nu pomeni nimic. Aşa trecu azi, trecu mîne, şi Ionică se usca pe picioare văzînd cu ochii. El da ajutor moşneagului la măcinat şi la alte treburi ce mai erau de făcut pe fundul acelui vîrtej de munte.

În timp de o lună, Ionică se deprinse foarte bine cu lucrul la moară, încît moşneagul putea să se lese în credinţa şi hărnicia lui.

Pe cînd făina albă ca zăpada se turna prin saci, veneau de la curţile Ilenei, tot la două săptămîni, opt

pajuri uriaşe şi se lăsau din zbor la moara din prăpăstii. Aci li se punea la fiecare, pe spate, cîte patru saci plini cu făină. Apoi se înălţau în sus şi duceau făina la palaturile Ilenei.

Ionică Făt-Frumos se deprinse şi cu această treabă şi, de cîte ori auzea vîjîitul pajurilor ce se apropiau, se grăbea să umple sacii, apoi îi ridica pe aripele lor. Moşneagul ajunse acum a nu se mai îngriji de nimic. Cum îl apuca somnul, se odihnea în dragă voie; cînd îi venea să se mai plimbe primprejurul morii, se plimba după plac.

Într-una din zile, însă, ziua sosirii pajurilor după saci, moşneagul, obosit, se culcase în odaie, pe pat; într-un tîrziu, numai ce se trezeşte speriat, smuncit din somn de un vuiet grozav ce se aude la uşă. Ieşind afară, vede pajurile bătînd amarnic din aripi şi scoţînd din pliscuri nişte strigăte de pocnea şi tuna prăpastia de larma lor. Se întîmplase, adecă, că pajurile sosiseră de două ceasuri, dacă nu mai mult, şi nu era cine să le ridice sacii pe spate; şi dacă ele nu se întorceau la Ileana la vreme hotărîtă, erau bătute cu bici de foc, de aceea dar făceau un vuiet atît de mare acum.

Moşneagul, încrucindu-se foarte tare ce s-a făcut Ionică, s-apucă iute de lucru şi ridică sacii pe pajuri. Apoi cătă prin podul morii în toate ungherele, ieşi afară şi prinse a cerca ş-a striga cît îl ţinea gura. Dar Ionică, nicăieri. Mai caută o dată, mai strigă pe-afară, Ionică nu se mai iveşte. Atunci, moşneagul se gîndea în sufletul său că doară Ionică, nemaiputînd suferi viaţa în această singurătate, ş-a fi cercat norocul să se urce pe stîncile înspăimîntătoare, ce se ridicau deasupra morii, şi să iasă afară la lume. Dar, îşi zicea bătrînul: „Dacă va urca cîteva stînci, la Piatra dracului va fi silit să se oprească; a trece în sus peste ea nu se poate unui om pămîntean, deci, nu peste multă trecere de vreme, se va întoarce el iar”. După ce se

urî moşneagul de aşteptat, îşi zise: „O fi pierit bietul, zdrobindu-se de vreo stîncă!”

Ionică, însă, nici nu se încercase să iasă din prăpastie prin crăpăturile munţilor de piatră, nici nu pierise, după cum bănuia moşneagul, ci iată ce se făcu. Aproape de sosirea pajurilor la moară, el umplu toţi sacii cu făină, afară de unul. într-acesta intră dînsul şi cusu bine gura sacului pe dinlăuntru. Cu chipul acesta, el ajunse a fi ridicat pe aripile unei pajuri. Pajurile, după patru zile de zburat aproape fără repaos, se lăsară cu povara la o pitărie din curţile Ilenei. Aci, Ionică îndată fu descoperit şi dus înaintea pitarului. Ionică, întrebat fiind cu ce chip a venit el în sac, adus de către pajură, îi povesti toată întîmplarea de la moara Ilenei. Atunci pitarul care era frate dulce cu morarul din vîrtejul munţilor, se arătă către el cu vorbe blînde, căci îi plăcea să întrebe despre frate-său cel mai nenorocit. De aci înainte, Ionică rămase la pitărie, ca ucenic. În cîteva zile, el dovedi o deprindere ş-o hărnicie atît de mare, încît pitarul îl avea tare drag şi punea cea mai mare încredere într-însul. Pînea menită pentru Ileana trebuia frămîntată şi pregătită numai de însuşi pitarul. Pîne făcută de mîna altuia Ileana nu mînca defel. Într-o zi, se întîmplă ca pitarul să se uite cu totul de treburile sale de acasă. Băieţii de la pitărie aşteptau ş-aşteptau să vie stăpînul ca să frămînte aluatul şi să facă pînea. Fiind aproape miezul nopţii, Ionică zise către ceilalţi:

— Ştiţi voi ce? Am să m-apuc şi să fac eu pînea.

— Ba ferească Dumnezeu! strigară ceilalţi cu frică. Ileana are să cunoască, apoi vai de tine şi de stăpînul nostru!

Ionică, nebăgînd în seamă vorbele acestora, s-apucă de frămîntat; după aceea, lăsînd aluatul să dospească, turnă nişte pîni cum nu se mai văzuse, le împodobi cu felurite impistriri minunate, încît îţi era mai mare dragul să tot priveşti la ele.

Cînd scoaseră pînile din cuptor, pe cînd cîntau cocoşii de către ziuă, cu toţii se minunară de frumuseţea lor. De crescute şi de sclipitoare ce erau n-aveau a face cu cele ieşite din mînile pitarului.

Dimineaţa, pitarul, vrînd-nevrînd, le duse la Ileana. Văzîndu-le zîna cît de mult se deosebesc de cele de pîn-acum, zise cu asprime:

— Cine-a făcut pînea aceasta?

— Cine s-o facă, măria-ta? Cine-a făcut-o şi pîn-acum.

— Să-mi iasă pînea tot aşa de bună, mă înţelegi?

— Am înţeles, măria-ta, zise pitarul cu umilinţă şi ieşi.

De-abia mai trecură două săptămîni şi pitarul iarăşi uită şi Ionică, văzînd că noaptea trece, iarăşi se apucă de frămîntat şi pregăti pînea. De astă dată, el puse inelul său în mijlocul pînei ce era menită pentru Ileana.

Cînd duse pitarul pînile, Ileana, mînioasă, îi zise:

— Degrabă spune, cine face pînea astfel?

— Nu te îndura de capul meu, măria-ta. Se întîmplă uneori că grîul este mai frumos, făina mai aleasă, dar de acum înainte, mă jur...

— Soldaţi, în temniţă cu el!

Mai liniştindu-se Ileana un pic, luă pînea de pe masă şi înfipse cuţitul în ea. Cînd vru s-o taie în jumătate, cuţitul se opri pe ceva tare şi, desfăcînd-o, zări cu uimire un inel de diamant în mijlocul miezului.

Cînd se uită la el, deodată se schimbă la faţă. Fruntea i se încreţeşte puţintel, ochii-i stau neclintiţi şi privirea pironită, apoi şopteşte încetişor din buze:

— Doamne sfinte, sunt trează ori visez, oare? Parcă nu pot să cred minunea ce mi s-arată. Să fi sosit el, frumosul fecior cu faţa de bujor, lumina sufletului meu? Să fie el aici, în curţile mele? O, cîtă bucurie, cînd gîndesc că el a fi aici undeva, şi cîtă întristare cînd mă socotesc că credinţa mea poate mă-nşală!

După această tainică şoptire, porunci s-aducă înaintea ei pe pitarul şi să cheme un gealat cu paloşul scos.

— Spune-mi, cine a făcut pînea de astăzi, dacă nu, apoi capul nu-ţi va sta unde-ţi stă.

Pitarul, înmărmurit de groază, ce era să facă alta decît să spuie. Ileana porunci ca tînărul ce făcuse pînea să fie adus înaintea ei. Intrînd Ionică în palatul de topaz, ce strălucea de-ţi lua vederile, şi ajungînd în odaia unde se afla Ileana, cum o văzu fiori de dragoste cuprinseră sufletul său, încît s-ar fi aruncat la picioarele ei, dacă n-ar fi fost de faţă cîteva din zîne şi doi sfetnici de-ai Ilenei. Ileana aşijderea, de turburarea cea mare ce-i năpădi la vederea lui, nu ştia ce să facă.

După ce se depărtară zînele şi sfetnicii, Ileana porunci la două roabe să-l ducă şi să-l scalde şi după baie să-i deie un rînd de haine, care va fi mai frumos în tot palatul.

Peste jumătate de ceas, Ionică, răcorit şi scăpat de îmbrăcămintea sa cea ruptă şi colboasă şi îmbrăcat cu straie muiate numai cu fir şi aur curat, se văzu intrînd la Ileana Cosînzeana, care-l aştepta singură, într-un foişor numai în covoare de aur şi de mătasă. Cum îl văzu, lăcrămînd de bucurie nespusă, se apropie Ileana de el şi-l cuprinse după gît cu braţele sale albe. Ionică Făt-Frumos iarăşi o strînse la sînul său, sfîşiat de arşiţa dorului îndelungat. Apoi se sărutară ca doi porumbaşi; se mai îmbrăţişară şi se sărutară din nou, cu atîta duioşie şi dragoste, cu atîta plîns şi foc, încît se părea că-i pîndeşte minutul despărţirii veşnice, după ce de-abia se întîlniseră.

Desfăcîndu-se unul din braţele altuia, Ionică începu a-i spune cu drag toate suferinţele şi trudele ce-a întîmpinat pîn-a ajuns acolo, şi cum povestea el, se uita la ochii încîntători ai iubitei zîne împărătese şi sufletul său tremura de fericirea mare ce-i zîmbea

dintr-înşii. Ileana asculta cu luare-aminte cuvintele lui Ionică, ştergînd din cînd în cînd cîte o lacrimă ce i-o trimitea în lumina ochiului o simţire tainică, fără nume, trezită în pieptul ei de povestirile duioase. Toată ziua aceea şi sara încă o petrecură în povestiri; nu se mai puteau sătura de a se întreba unul pe altul cu atîta dulceaţă de zilele negre din trecut.

A doua zi, Ileana Cosînzeana lepădă mohorîtele sale haine de văduvie şi singurătate şi luă altele, cusute numai în flori şi firuri de mătasa cea mai scumpă din lume; atîrnă la gîtul său alb ca faţa crinului o salbă cu bănuţi turnaţi numai din rubin şi smarald, iar pe fruntea sa înseninată anină o cunună de florile cele mai tinere şi mai mîndre, ce culeseseră roabele des-dimineaţă în grădina cea mai de frunte a curţilor împărăteşti, numită „Cuibul zorilor”. Apoi dete poruncă să ieie jos steagurile negre ce fîlfîiau de trei ani deplin, ca nişte lungi aripi de corb, pe creştetul palatului de topaz, şi în locul lor să puie altele albe, de pace şi de viaţă îndulcită. În sfîrşit, pristavii vestiră în toate oraşele şi satele să nu mai tragă a veşnică amărăciune clopotele dogite, al căror glas jelea de multă vreme, în toată ziua de trei ori, prin slava cerului, dorul nepotolit al Ilenei, arsă de dragostea covîrşitoare către Făt-Frumos.

Palaturile zînelor, şi toate tîrgurile, şi toată suflarea de om din împărăţie părea că tresare din visuri grele înfricoşate la trezie, cu dulce părere de bine.

A treia zi, se dădu o masă împărătească la umbra mirositoare de alămîi şi portocali, în „Cuibul zorilor”, la care veniră zînele mai de frunte şi sfetnicii şi toţi boierii mari din ţară. Pe cînd mesenii se adunaseră pînă la unul, iată că se apropie şi Ionică Făt-Frumos cu Ileana lui cea mîndră şi se pun în fruntea mesei, între chiotele de bucurie şi de urare ale oaspeţilor. După ce se ospătară cît se ospătară, Ileana se sculă în

picioare şi scoase, dintr-o cutie bătută în pietre, o floare frumoasă şi luminătoare ca luceafărul ceresc din dimineţile de vară. Puse floarea, ce avea vraja cîntecului neîntrecut, în cosiţa ei bălaie, şi cum s-atinse de viţele de păr, începu a scoate nişte glasuri, de se părea că îngerii prăznuiesc în rai lauda şi mărirea Domnului. Sfîntul soare se opri în calea sa aprinsă ca să se mai răcorească la ascultarea cîntecului amorţit de atîta vreme, păsările şedeau încremenite şi mute în sînul verde al frunzişului, iar valurile pîrăului de argint, ce se strecura pe aproape, stau locului şi se suiau unele peste altele, de se făceau movile de apă, numai ca să vadă minunea şi să nu scape glasul ei fermecător.

Pînă la nouă împărăţii se auzea glasul ce răsărea din floare. Împăraţii ce se aflau în războaie, cum îl simţiră, făcură semn să ridice în văzduh steagurile de pace şi frăţie şi să curme vrajba şi duşmănia. Cei ce se găseau prin codri pustii, la vînătoare, scăpară arcurile din mîni şi se lăsară pe muşchi verde, cu gîndul lănţuit de dulcea revărsare a cîntecului de departe.

În ziua următoare, purceseră soli la craii şi împăraţii dimprejurul împărăţiei Ilenei şi-i chemară la nuntă. Şi se făcu o nuntă strălucită ca aceea, de nu se mai pomenise aşa ceva de cînd a zidit Dumnezeu lumea. Numai în grădinile şi curtea cea largă a palatului erau întinse două mii de mese de marmură albă. Trei zile şi trei nopţi, muzicile nu mai conteniră. Mîncări peste mîncări, băuturi de cele mai preţioase, chiote şi cîntece, de părea că se ridică curţile în slava cerului. D-apoi danţuri? Să fi văzut zînele cum se mlădiau şi cum jucau, de n-atingeau pămîntul cu picioarele. Prin ţară, pînă-n cel de pe urmă bordei era veselie şi petrecanie ca-n ziua de Paşti. Oricine se întîmpla să s-abată pe la curtea Ilenei, cunoscut, necunoscut, om bogat sau cerşetor, era poftit la

mesele încărcate cu tot felul de bucate, ce-i cerea inima.

Sfîrşindu-se această nuntă fără pereche, se împrăştiară cu toţii pe la casele lor, iar mirele cu mireasa intrară în odăile cu pereţii auriţi şi pe jos cu catifea roşie, ca să se sfătuiască de una, de alta şi să înceapă traiul zilelor luminoase, după ani de adîncă durere. Aşa, în fericire nemărginită pentru ei, trecu o lună de zile. Atunci, împărăteasa Ileana Cosînzeana trebuia să se ducă la Divan. Cînd era să plece, grăi către Ionică:

— Iată, dragă, îţi încredinţez cheile de la toate odăile şi salele ce se află în palaturile aceste. În dragă voie poţi să intri unde ţi-a plăcea, dar să te ferească Dumnezeu să te încerci a descuia uşa pe care se potriveşte această cheie. Mai multe nu-ţi spun.

Zise şi ieşi.

Ionică Făt-Frumos de-ndată se coborî din iatacul unde era şi prinse a descuia pe rînd uşile odăilor şi bolţilor de piatră ce găsea. Nu se putea mira îndestul de lucrurile frumoase şi ciudate ce se înfăţişau vederii lui. Într-o odaie erau mulţime de mere de aur ce se-nvîrteau în cercuri prin aer, fără să se lovească unul de altul, şi nu se zărea nimic ce să le poarte astfel. Într-alta, fel de fel de păsări măiestre, care cîntînd ca o fată cu glasul dulce, care ca o muzică plăcută, care ca un copil de şapte ani. Într-altele, iarăşi, fîntîni ce zvîrleau în sus picături de argint şi diamant. Şi cîte de toate nu se găseau prin acele cameri minunate. În sfîrşit, după ce le colindă Ionică pe toate, zise în sine:

— Ian să mă duc şi să descui odaia din fund, cu uşa de oţel, că ştiu că doară nu m-a mînca nime.

Se duse s-o descuie. Cînd intră înlăuntru, îi lovi auzul un pocnet înfricoşat şi un gemet adînc şi înăduşit. Ce era acolo? Un butoi cît un stog de fîn, împresurat pe la capete cu două cercuri de fier ca

trupina stejarului de groase; iar pe la mijloc, treceau cruciş prin ea două şanţuri, împletite din zale groase ca piciorul omului de la genunchi în sus, şi aceste lanţuri erau prinse şi înţepenite la capete de nişte stîlpi de piatră ca nişte colţuri de stîncă. Înlăuntrul butoiului, se afla legat cu sfori de mătasă împletite tot în şase, un zmeu, zmeul ce furase pe Ileana ş-o ţinuse cîteva luni de nevastă. De toate părţile unde sta el, în pîntecele butoiului se-naintau către dînsul nişte colţi ascuţiţi de oţel, care-l ameninţau cu străpungere în tot minutul, cum se clătea într-o parte sau în alta.

Dar cum se deschise uşa şi se făcu vînt, zmeul supse aer proaspăt, se umflă o dată şi pocni un cerc de fier de pe butoi. Atunci, zmeul strigă:

— Alei, Ionică Făt-Frumos, fie-ţi pomană, că mult bine-mi făcuşi. Cum ţi-aş mulţumi dacă-ai deschide uşa tare în lături, cînd vei ieşi de aice. Ar fi vreme să scap şi eu odată de la înăduşala şi schingiuirile ce mi-au ros plămînele timp de trei ani şi jumătate.

Ionică Făt-Frumos, plin de spaimă, ieşi iute afară din odaia cea îngrozitoare. Şi cum se făcu iarăşi vînt pe uşă, zmeul se încrînceni şi se mai umflă o dată din toate puterile lui răcorite, şi pocni şi celălalt cerc de fier de pe butoi. Atunci butoiul se despică în doage ţăndurite şi lanţurile se sfărmară bucăţele, iar cînd se răsuflă bine şi gemu o dată zmeul, scrîşnind din dinţi, se cutremură din temelii curţile Ilenii ca de o înfricoşată zguduitură de pămînt.

Acei din sfatul împărătesc încremeniră de groază şi se uitau sperieţi unul la altul, neputînd pricepe ce mînia lui Dumnezeu să fie asta. Ileana Cosînzeana şi ea tresări năpădită de fiori reci şi pierdu de pe obrazul ei în clipeală trandafirii cei gingaşi. Ea ştia bine ce s-a întîmplat. Sus în cer, ochiul soarelui se înfăşură de nişte dungi uriaşe de nori negri, ca miazănoaptea cea furtunoasă. Roiuri de corbi flămînzi croncăneau a pierzare pe deasupra palatului, iar

„Cuibul zorilor” se cotropi în gîtlejul pămîntului, ce se căscase, încît nu se mai vedea altă rămăşiţă din această grădină minunată, decît numai nişte frunze arse ce foiau foarte pe sus, prin volbura vîntoaselor turbate.

Văzîndu-se zmeul scăpat din borta cea din zid, ieşi la faţa lumei şi se duse la o pivniţă de piatră din dosul palatului. Aci, trîntind de două ori cu piciorul într-o uşă, o scoase din ţîţîni şi cum şuieră o dată, ieşi cu repejune din fundul pivniţei un cal năzdrăvan, ce arunca pară pe nări. Zmeul îl duse şi-i dete o baniţă de jăratic, apoi încălecă pe el. Calul, simţindu-şi stăpînul pe spatele sale, necheză o dată de tremură palatul şi vuiră şapte hotare de nechezul lui cel puternic ca sunetul cerului.

După ce se învîrti zmeul călare de cîteva ori prin curtea palatului, intră la Ileana şi la Ionică.

— Ionică Făt-Frumos, grăi el, acum eşti în mînele mele. Pot să te omor cu ce moarte vreau. Mi-am luat însă de seamă să nu-ţi iau zilele, că mi-ai făcut şi tu mare bine. Dar să te mături de-aici, ca să nu ţi s-audă nici de nume, dacă-ţi place să rămîi cu viaţa.

Iată, într-un sat de munte, cale de două zile de la oraşul împărătesei, era o vrăjitoare renumită în toată ţara de vrăji şi de făcătură, o babă hîrcă, bătrînă, cu faţa zbîrcită, de spate încovoiată, cu capul chilug de ger, încît de-abia se mai ţinea ici şi colea cîte un fir aspru şi sur. Ea ştia meşteşugul de a închega apele curgătoare, de a schimba oamenii în tricolici, de a opri ploile şi alte multe fermecătorii.

Ileana Cosînzeana prinsese de mult de vestea babei şi, într-o sară, trimese lui Ionică o pungă cu aur şi-i spuse să meargă la baba aceea, ca să-i vrăjească.

Ionică plecă a doua zi şi, ajungînd la vrăjitoare, îi dete punga cea cu aur, şi îndată începu hîrca a-i căuta de noroc.

— Mai nainte de toate, îi zise baba, trebuie să se ştie în ce stă puterea zmeului. Du-te dar îndărăt şi fă ce-i face ca să afli taina aceasta; după aceea, vino iară la mine.

Întorcîndu-se Ionică şi întîlnindu-se cu Ileana îi spuse ceea ce i-a descoperit vrăjitoarea.

În cealaltă zi, Ileana se făcu bolnavă. Zmeul întrebînd-o ce o doare, ea nu răspunse nimic, ci sta culcată cu faţa către perete, oftînd mereu. Zmeul se apropie de patul ei şi grăi cu milă:

— Ileană, draga mea, deschide-ţi gura şi spune-mi ce-ţi este?

— Nu-i nimic, răspunse iarăşi Ileana.

— Cum nimic, cînd tu zaci dusă şi nu te poţi scula din pat?

— Oh, bărbate dragă! Ţi-aş spune şi mi-e teamă că te-i supăra.

— Eu să mă supăr? Cînd nu ţi-am împlinit eu toate dorinţele tale? Mînă-mă în matca focului şi m-oi duce pentru tine, cere ce vei voi şi ţi-oi împlini pofta, să ştiu că m-oi lăsa în fundul mării.

— Nici nu te mîn nicăieri, nici nu-ţi cer să intri pentru mine în fundul mării. Dar mă ustură la suflet cînd văd că te fereşti de mine şi nu vrei să cunosc eu nimic din tainele tale. Eu ţi-am deschis inima totdeauna, am împărtăşit cu tine toate simţirile şi toate cugetele mele. Tu, însă, nu vrei ca că mă bucur şi eu de ceea ce trece prin gîndul tău.

— Ce am ascuns eu de tine? Ce taină am şi ce ştiu, să nu-ţi spun şi ţie?

— Ce-ai ascuns?... Oh, lasă-mă, nu mă îmbolnăvi şi mai rău.

— Ba spune, sufletul meu, spune.

— Dacă este să-ţi spun, apoi ascultă. Tu ştii că toată lumea se miră de faptele tale vitejeşti. Pe cîţi puternici n-ai biruit tu? Şi s-a aflat vrun împărat care să te poată bate vrodată? Tu te duci singur în faţa

duşmanilor, mulţi ca frunza şi iarba, şi vii acasă biruitor. Bine, cum se poate întîmpla asemenea lucru? Eu, împărăteasa şi nevasta ta, nu ştiu unde-ţi stă ţie acea putere grozavă! Nefericita de mine! Alţi împăraţi n-ascund nimic de nevestele lor, numai tu te-ai aflat care să te poţi stăpîni a-ţi înstrăina sufletul de către mine. Acum îţi mai vine să mă întrebi de ce am căzut la pat şi de ce nu peste mult are să mi se sfarme sufletul de amărăciune?

— Ileană, Ileană, nu ştiu ce să zic cînd te-aud vorbind astfel. Îmi vine să-ţi spun şi să nu-ţi spun.

— Nu spune, dacă vrei să-mi sapi groapa mîine-poimîine, zise Ileana suspinînd şi întorcîndu-şi capul iar către părete.

Zmeul stete oleacă şi se gîndi. Apoi zise:

— Am să-ţi spun, Ileană, cu toate că mi se pare că nu fac bine. Toată puterea şi vitejia mea îmi vine de la cal. Calul meu este mînzul unei iepe, care se află la Mama-Ciumei din marginea lumei, de lîngă mările albastre. El are şapte inimi de cal într-însul şi nu-l poate dovedi nici un şoiman din lume, fără numai doară vreun frate de-al său. Pe lîngă aceasta Mama-Ciumei l-a vrăjit de mic şi l-a uns în toată ziua, pînă ce-a ajuns de trei ani, cu untură de urs pe şale, încît cu el nu mi-e frică de oşti întregi.

Auzind Ileana aceste, se arătă mai veselă şi grăi:

— Parcă mi-ai luat o piatră de pe suflet, atît mă simt uşurată prin cuvintele tale.

După trei zile, Ileana spuse lui Ionică cele ce a aflat de la zmeu. Ionică plecă numaidecît la vrăjitoare şi-i descoperi în ce stă puterea zmeului.

— Acum, fătul meu, zise baba, pregăteşte-te de drum şi te du pînă la sfînta Miercuri. Dacă n-a şti ca să te îndrepte la Mama-Ciumei din marginea lumei, de lîngă mările albastre, are să-ţi arate calea ce duce la sfînta Vineri; iar dacă nici aci nu te-i putea folosi,

atunci la sfînta Duminică nesmintit ai să afli încotro bate ţara zmeoaicei.

Cum zise baba, aşa făcu Ionică Făt-Frumos. Puse la brîu un paloş de argint şi luă pe spate un arc şi o tolbă cu săgeţi, şi plecă în voia lui Dumnezeu în cale lungă. Se duse şi se tot duse, pînă ajunse la curtea sfintei Miercuri. Văzîndu-l sfînta Miercuri, îi zise:

— Ce soartă te-aduce pe la noi?

— Sfîntă Miercuri, sfîntă Miercuri, binecuvîntată să fii de Dumnezeu şi ziua ta să fie petrecută în posturi de către oameni. M-am abătut din drumul meu pe-aice ca să te-ntreb, în ce parte de lume să aflu eu pe Mama-Ciumei din marginea lumei?

— Da mare lucru mă întrebi! De spus nu pot să-ţi spun, dar ţine calul acesta şi-ncalecă pe el. Are să te ducă pînă la soră-mea, sfînta Vineri. Cred că ea te-a şti îndrepta.

Se luă Ionică şi se duse la sfînta Vineri. După ce nici sfînta Vineri nu ştiu să-i spuie nimic de Mama-Ciumei, îi dete şi ea un cal, deoarece calul celălalt obosise, încît de-abia mai putea călca pe două picioare cum se cuvine.

În sfîrşit, ajunse Ionică la curţile sfintei Duminici. Intrînd el înlăuntru, fu poftit de către o slugă s-aştepte pînă ce-a veni sfînta Duminică, sosind de la biserică.

— Sfîntă Duminică, sfîntă Duminică, luminată să fii de domnul Dumnezeu şi prăznuită cu rugăciuni şi cu încetare de lucru de către creştini. Am venit înaintea feţei tale strălucite ca razele soarelui ca să faci bine şi să îndreptezi drumul meu către Mama-Ciumei din marginea lumei. Am fost însurat cu Ileana Cosînzeana, din cosiţă floarea-i cîntă, nouă-mpărăţii ascultă, şi un vrăjmaş de zmeu mi-a luat-o din mînă. Am gîndit să mă bat cu el în paloş pentru nevasta răpită, şi mi-am luat pe socoteală că m-a birui. Apoi am făcut ce-am făcut pînă am aflat că puterea cea straşnică îi stă în calul său, ce are şapte

inimi băgate într-însul de cătră Mama-Ciumei, la care se află mama calului; mai departe, am descoperit că nime nu l-ar putea dovedi, afară de voinicul ce ar avea un cal, frate cu calul său năzdrăvan. Din clipa aceea, m-am luat prin lume, că doar oi da de Mama-Ciumei, şi pînă acum am umblat fără pic de folos.

— Nu te-amărî, voinice, dragul meu, căci ai plecat în ceas bun într-acoace. De la mine n-ai să ieşi fără mîngîiere. Ascultă dar şi ia aminte bine vorbele mele. Mama-Ciumei, pe care-o cauţi tu, este zmeoaica cea mai afurisită, lăsată de duhurile necurate să trăiască spre binele şi nenorocirea neamului spurcat al zmeilor şi spre risipa şi pustiirea neamului omenesc. Ea se hrăneşte numai şi numai cu carne de om. Şi această hrană i-o cîştigă iapa îndrăcită, care-a fătat pe calul zmeului ce ţi-a luat nevasta. Adecă, baba cea vrăjmaşă tocmeşte cu anul argaţi, care să grijească de iapă la păşune. Ea plăteşte o simbrie mare şi la anul încheiat dă voie argatului să-şi aleagă, din herghelia de cai, pe care-i va plăcea. Iapa paşte numai nopţile şi baba face legătură cu cel ce se bagă la ea argat, că dacă va veni dimineaţa fără iapă, ea să aibă dreptul a-i reteza capul. Cîţi voinici s-au apucat pîn-acum să păzească iapa zmeoaicei, nici unul n-a scăpat cu viaţă. Tu, însă, du-te, învoieşte-te cu baba şi gîndeşte mereu la Dumnezeu. Na beţişorul acesta, şi cînd vei fi la nevoia cea mai mare, fă cu el de trei ori înspre codrul ce va răsări înaintea ta. În sfîrşit, fătul meu, cînd te-a chema baba să-ţi alegi calul drept răsplată, tu să pui ochiul pe un cal slab şi deşelat şi să nu te laşi de el pîn-o dată cu capul. Baba te va căina pentru gustul tău, şi-ţi va toca cîte-n lună şi-n soare ca să-ţi iei un armăsar frumos şi înalt, dar tu să nu primeşti defel, decît numai pe cel tăpălog[1] ce vei zări zvîrcolindu-se în gunoiul cailor şi chehăind ca de moarte.

[1] Tăpălog - cu picioare mari, groase.

— Aşa am să fac, zise Ionică închinîndu-se sfintei Duminici şi mulţămindu-i din suflet.

Apoi, sărutîndu-i mînele cele sfinţite de Dumnezeu, se luă la drum.

Şi se duse şi se tot duse, cale de trei zile şi trei nopţi, pînă ce se văzu pe creştetul unui munte ce se înălţa pînă la cer; de aici, ochii lui întîmpinară, în zarea întinsei depărtări, o cîmpie nemărginită, albastră ca faţa cerului răzbunat. Erau mările albastre. Fugind departe de coborîşul muntelui, iată că pe o cracă de fag vede o pasăre grozav de mare, care sta neclintită cu aripa ruptă ce spînzura în jos, şi scotea din piept bocete plîngătoare. Ionică încordă arcul şi, punînd o săgeată în el, îl îndreptă ţintă cătră pasăre, din a căreia carne gîndea să cineze în sara acelei zile. Dar nu ajunse să ochească bine, cînd pasărea strigă cătră dînsul:

— Voinice, voinice, stai, nu da, căci bine ştiu eu gîndul tău şi unde te duci. Decît să mă omori, mai bine îndură-te de suferinţele mele şi vino de-mi leagă aripa cea dezghinată, căci ţi-oi fi şi eu de folos cîndva.

Ionică, mişcat de mila pasărei, aruncă arcul şi, apropiindu-se de ea, îi legă aripa şi plecă mai departe. Cînd se coborî de pe plaiul muntelui şi ajunse pe marginea mării, întîlni pe ţărmure un peşte mare şi gras, zvîrcolindu-se în nisip; el voi să-l pregătească de mîncare, căci era mai leşinat de foame. Dar nu apucă a-l prinde şi din pîntecele peştelui se auzi un glas, care-i grăi aşa:

— Voinice, voinice, opreşte-te şi nu da! Ci mai bine du-te şi taie cu paloşul o prăjină din copacul cela şi mă rostogoleşte cu ea în valurile mării, că ţi-oi prinde şi eu bine cînd va fi mai rău de tine.

Lui Ionică i se făcu milă şi făcu după cum ceruse peştele. Apoi mai merse cale de trei ceasuri şi văzu, pe o coastă de munte pleşuv, o casă uriaşă ce părea alcătuită din lespezi şi bîrne de stînci risipsite.

Soarele, care era aproape să se cufunde în albastrul potop de apă, aruncă asupra mohorîtei zidiri o lumină roşietică nălucoasă. Pe coperişul casei, prin pari clătinaţi de vînt, ţioleau puzderii de scăfîrlii de om, şi corbi setoşi de pradă, cîrduri, croncănind pe deasupra lor. Iar din fundul pustietăţii, vîntul aducea urlete înspăimîntătoare de lupi hămesiţi de foame.

Ionică apucă o potică în sus şi, ajungînd la casele din coastă, intră înlăuntru.

— Bună sara la noi! zise Ionică.

— Bine-ai venit! se auzi un glas ca de-o oală hîrbuită, ce ieşea dintr-o gură largă cît o şură.

Era matahala de Mama-Ciumei, o babă de babă ce nu era nici om, nici cal, căci capul ei de om era cît un stog de fîn şi picioarele-i erau de cal.

— Da ce-ţi poartă cioarele picioarele, vîntul părul, corbii ochii, de te-ai abătut pe la casa mea?

— Nici cioarele nu-mi poartă picioarele, nici vîntul părul, nici corbii ochii, dar am venit să-mi cerc norocul şi să mă bag slugă la tine.

— La bună vreme ai sosit. Te aşteptam cu multă nerăbdare, hurducă matahala din gură, hîrjind nişte dinţi ca lopeţile şi scînteindu-i ochii, care ardeau în fundul căpăţînei ca două hopătăi roşii în adîncimea codrului înnoptat. La mine n-ai altă de lucru decît numai să duci o iapă ce ţi-oi da la iarbă, de sara pînă dimineaţa. Şi dacă mă-i sluji cumsecade, te-oi mulţămi la anul împlinit cu o simbrie bună şi cu un cal care ţi-a plăcea din herghelia mea. Iar dacă mi-i pierde iapa şi-i veni fără ea acasă, carnea ta să fie a mea şi ciolanele tale a lupilor.

— Mă-nvoiesc, zise Ionică, care nici nu se năzuia ce are să se întîmple.

Aşa că mîne de cu sară, după asfinţitul soarelui, Ionică încălecă pe iapă şi se duse cu ea în cîmp. Acolo descălecă şi, aşezîndu-se pe iarbă, se uita la iapă cum paşte. De la o vreme, numai ce simte că toate vinele îi

slăbesc, capul îi cade la pămînt, ochii i se păinjenesc şi adoarme ca legănat în somn greu, ca şi cum nu ar fi închis ochii de trei-patru nopţi.

Cînd se trezeşte, luceafărul de dimineaţă era de o suliţă pe cer. Se uită împrejurul său: iapa nicăieri. Dă-ncoace, dă-ncolo, aleargă în sus, aleargă în jos, în ruptul capului. În deşert toate opintirile sale. Nici nu vede, nici nu aude nimic. Un cutremur rece străbătu în rărunchii săi. I se părea că ochii lui dau prin văzduhul treierat de razele lunei, ca scăfîrliile bortite ce zărise pe casele Ciumei, i se părea că aude urlete de lupi şi croncănituri de corbi. Multe spaime şi stafii i se năluceau lui Ionică şi el, sărmanul, rătăcea văitîndu-se şi pălindu-l lacrimile.

Ajungînd lîngă o pădure, numai ce vede că se lasă înaintea lui o pasăre mare.

— Nu te spărie, om bun, că sunt eu, pasărea pe care ai scăpat-o de la moarte. Dar, spune-mi, de ce plîngi şi te boceşti pe vremea asta?

Ionică îi spuse cum a pierdut iapa şi cum are să fie omorît de Mama-Ciumei.

— Linişteşte-te şi stai aice, că ţi-o aduc eu îndată.

Şi pasărea, care era împărăteasa păsărilor, intră în codrul cel des şi, zburînd prin el cruciş şi curmeziş, începu a ţipa de se strînseră la glasul ei pajuri urieşe, vulturi şi şoimi ca norul. Ea le dete o poruncă pe limba păsărească, să caute prin tufişuri şi prin ruji şi să strivească pasărea străină ce-a intrat noaptea aceea acolo. Se răspîndi neamul păsăresc prin codru ca lăcustele, încît erau cîte zece pînă şi la huceagul cel mai mic, şi cum întîlniră pasărea străină, care era iapa zmeoaicei, se puseră pe ea cu pliscurile, şi dă-i şi dă-i cu ciupitul, pînă o scoaseră din codru şi o siliră să se facă ce-a fost.

— Ho, iapă afurisită! strigă Ionică văzînd-o, şi-i aruncă frîul în cap.

Apoi plecă şi ajunse acasă înainte de răsărirea soarelui.

Mama-Ciumei era trează şi sta lîngă un cazan cu apă ce clocotea, şi se legăna încet pe picioarele ei de cal şi din buze mărnăia un cîntec ce se părea că iese din clănţănitul măselelor. Ea aştepta cu neastîmpăr pe voinic ca să-i reteze capul şi să-l toarne cu picioarele în sus, în cazanul clocotitor.

Dar cînd văzu pe Ionică intrînd călare pe iapă, de ciudă şi de otravă răsturnă cazanul pe foc cu fundu-n sus şi-şi încleştă ghearele îndrăcite în părul cel burzuluit, şi prinse-a se trage de cap şi-a crîşca din dinţi, de se părea c-au apucat-o nouăzeci şi nouă de năbădăi.

Ionică băgă iapa în grajdul cel de piatră şi intră în casă.

— Ei, stăpînă, te slujesc bine? întrebă Ionică.

— Bine! răspunse baba, aruncînd pe sub genele cele tufoase, chiorîş, o căutătură vrăjmaşă înspre Ionică.

După aceasta, Mama-Ciumei ieşi afară şi intră la iapă c-un bici de foc, şi prinse a o bate de mergea fum din spatele ei.

— Osîndească-te Dumnezeu şi te pedepsească cum a şti mai cumplit! Aşa te-ascunzi tu?

Şi da baba mereu, de-o făcea numai vînătăi pe şale şi pe bot.

— La noapte, ia seama şi te ascunde bine să nu te mai afle, că de te-a mai afla, te bat şi te pisez pînă ţi-oi face carnea bucăţele!

Cînd sosi sara, Ionică plecă iar cu iapa la păscut. El îşi puse în gînd ca de astă dată să nu se coboare defel de pe iapă. Dar de-abia trecu un ceas de vreme şi simţi iarăşi strecurîndu-i-se prin vine o slăbire ş-apucîndu-l o găimăceală, ce-l dovedea din ce în ce mai tare. El se opinti destul ca să nu doarmă, dar, după ce mişcă de cîteva ori cu capul încet-încet,

lunecă de pe iapă ca mort, în iarbă. Atunci iapa pieri de lîngă el şi se făcu o mreană pe fundul mărilor albastre. Cînd se trezi Ionică, se uită plin de uimire, neputînd pricepe unde se află şi ce s-a întîmplat cu el. După ce-şi veni în fire, se sculă şi plecă iar în toate părţile, bocindu-se amarnic. Acum, luceafărul de dimineaţă se suise ca de două suliţi pe cer.

Umblînd Ionică prin pustiul pămîntului, ajunse pe malul mării. Şi cum se uita el plîngînd de-a lungul păturii nemărginite de apă, vede cu mirare tulburîndu-se faţa liniştită şi luminoasă a mării şi răsărind din valuri un cap mare de peşte, ai cărui solzi stecleau la strălucirea lunei călătoare prin aburi, ca nişte rotiţe de diamant.

— Ce plîngi şi te tînguieşti, făcătorul meu de bine? grăi peştele; spune ca la un frate, ca să te mîngîi şi să te scap şi eu, după cum ai făcut şi tu cu mine.

Ionică îndată cunoscu ce este şi descoperi peştelui pricina tînguirii sale. Atunci peştele, care era împărat peste peşti, se umflă din urechi, se încruntă şi prinse a cutreiera marea de la o margine pînă la alta ş-a o răscoli din adîncul adîncurilor, de se părea că se potopeşte şi se prăpădeşte lumea. Şi-n fugele sale prin noianul de apă, el da de ştire tuturor peştilor mici şi mari să pornească care încotro, să răstoarne şi să scormolească nisipul şi pietrele de pe fund, pîn-or afla o mreană ce-a intrat noaptea acolo.

Şi s-apucă seminţia peştilor să împlinească porunca împăratului. Şi se făcu marea din faţă pînă-n fund numai nămol şi cir[1], şi fierbea şi vîjeia apa închegată, şi izbucnea cîteodată în sus în formă de munţi, de gîndeai că acum apucă luna, ce se înfiorase şi se făcuse roşie ca sîngele.

---

[1] Cir - terci de mălai.

Mreana sînziană era pitulată în nisipul adîncului, băgată de doi stînjeni în pămînt. Cum o simţiră chiţii[1] cei înspăimîntători, porniră după ea cu fălcile căscate, ş-o alungară ş-o goniră marea întreagă în lung şi în lat, muşcînd-o. Atît o fugăriră ş-o înclenţiră cu fălcile, încît la urmă fu silită să iasă la faţă, lîngă mal, şi să se prefacă în iapă.

— Stăi, iapa babei cea îndrăcită, strigă Ionică Făt-Frumos, văzînd-o.

I-aruncă frîul în cap şi plecă cu ea la stăpînă.

Cum îl zări, zmeoaica se turbă de furie, prinse iarăşi a se trage de păr ş-a se zvîngioli ca apucată de spasmuri. Era aproape să plesnească de înciudarea şi veninul ce-i străbătuse tot sîngele.

— Ei, stăpînă, îţi place cum te slujesc? o întrebă Ionică, cînd intră în casă.

— Place... răspunse baba, mormăind mai departe din gură nişte cuvinte pe jumătate înghiţite şi clănţănind din măsele.

Şi ieşind afară, se duse la iapă şi luînd un bici de foc mai cumplit decît rîndul trecut, prinse a o măsura cu el pe spete şi picioare, de pîrîiau ciolanele în ea.

— Gîndeam să te schingiuiesc pînă nu-i mai putea răsufla, trăsnească-te urgia cerească să te trăsnească! Dar te mai cerc o dată; îţi spun însă verde şi curat că dacă nici la noapte nu vei putea vicleni pe păzitorul tău, îţi turtesc capul ca la o şopîrlă şi te fac mii de fărîmi.

Cînd se lăsă negreaţa nopţii, Ionică scoase la cîmp pentru cea de pe urmă oară iapa babei. Cuprinzîndu-l somnul ca-n celelalte nopţi, el căzu iară ca înţepenit pe iarbă. Luceafărul era aproape cînd se deşteptă. Umblă el pe ţărmurile mării cît umblă, se apropie de pădurea unde s-ascunsese iapa în noaptea întîi, dar nu se mai arătă nici peşte, nici pasăre.

[1] Chiţ - balenă.

Aşa, pierzîndu-se el prin adînca tăcere de noapte, cu groaza morţii în sîn, cînd era aproape de marginea unei păduri stufoase şi dese, numai ce-şi aduce aminte de beţişorul dăruit de sfînta Duminică. Îl scoate cum îi spusese sfînta Duminică şi, ce să vezi?

Copacul, din care era tăiat băţul, începu a se scutura din rădăcină ş-a împrăştia ca un vifor în toată pădurea, de la un capăt la altul. Şi se treziră din somn stejarii, şi fagii, şi carpenii, în sfîrşit, toţi copacii, de la cel mai mic pînă la cel mai înalt, şi prinseră a se zgudui şi a-şi tremura crengile, de părea c-a răzbit o furtună înspăimîntătoare. Atunci iapa, care era ascunsă în mijlocul pădurii, lovită şi înţepată de spini şi ghimpi, sări de-acolo şi-o prinse la fugă. Pe unde trecea, crengile pliosc! pe spate şi peste bot, încît sta să-i sară ochii de usturime, pînă ce, mai leşinată de atîtea lovituri şi plesnituri ce primise, se pomeni că iese din pădure.

— Ho, iapa babei cea vicleană! strigă Ionică cum o zări.

Şi, încălecînd pe ea, se întoarse acasă.

— Acum, stăpînă, mi s-a împlinit anul; dă-mi simbria şi hai degrabă să-mi aleg calul ce mi se cuvine, zise Ionică după ce intră la zmeoaică, ce era umflată de ciudă şi de mînie de sta să pocnească.

Ce era să facă baba? Trebuia să se ţie de legătură. Deci, se duce cu Ionică la herghelia cea de cai. Acolo, patrusprezece armăsari sirepi, unul ca altul înalţi şi frumoşi, iar de lături, tăvălit în gunoi şi mocirlă, o hîrţoagă de cal chior, slăbănog de-ţi era scîrbă să te uiţi la el, atît era de păcătos. Cei patrusprezece armăsari erau însă lipsiţi de inimi. Zmeoaica băgase inimile lor toate în hîrţoaga ce se zvîrcolea în gunoi, care era un mînz de doi ani de la iapa ce o păzise Ionică.

— Ei, alege-ţi care-ţi place, grăi zmeoaica către Ionică.

— Într-adevăr, unul e mai frumos decît altul, zise Ionică; chiar unui împărat i-ar plăcea s-aleagă între ei. Dar eu n-am gîndit să m-arunc aşa de sus. Mie, ca unui om sărac ce sunt, nu mi s-ar potrivi un asemenea şoiman. Toată lumea m-ar lua în rîs cînd m-ar vedea pe mine, opincă hîrzobată[1], încălecat pe un asemenea pui de cal frumos; eu m-oi mulţumi cu cel ce zace colea în gunoi. Acela-i de mine.

Mama-Ciumei îşi încruntă sprîncenele şi se uită chiorîş la Ionică, apoi, prefăcîndu-şi glasul a milă şi a părere de rău, zise:

— Da cum, Doamne păzeşte, să te duci de la mine c-un cal atît de rău? Mi-ar fi ruşine de moarte să plătesc astfel credinţa cu care m-ai slujit. Lasă-l la pustia să-l aibă, şi-ţi ia unul dintre işti zdraveni şi voinici!

— Ti-am spus că dintre işti armăsari nu pot să-mi iau. Dacă vrei să mi-l dai pe cel slab, dă-mi-l; dacă nu, nu vreau nici unul.

Mai cercă baba să-i schimbe voia, spunîndu-i multe de toate; dar, în sfîrşit, trebui să-i dea calul ce cerea.

Atunci, Ionică Făt-Frumos se apropie de calul cel chior, îl sculă de pe gunoi şi încălecă.

— Ţine-te şi te-nţăpeneşte bine, dragul meu stăpîn, grăi calul, şi nechezînd o dată puternic, se ridică într-un zbor pînă în nori, de se vedea numai o pasăre plutind prin înaltul văzduhului. Cînd se lăsă jos, pică în mijlocul mării; se scufundă de trei ori pînă se spălă şi se curăţi bine, de sclipea ca plaiul cu flori de dimineaţă pe rouă, apoi zbură cu Ionică pe mal. Te sperieşi, stăpîne? grăi el.

— Mă speriei şi nu prea! răspunse Ionică.

— Acuma cum să te duc, ca vîntul ori ca gîndul?

— Ca gîndul, căci mă arde dorul cumplit.

---

[1] Hîrzobat - rupt.

Şi se înălţă calul în slavă şi fugea, încît lui Ionică i se părea că stă pe loc neclintit şi pămîntul trece pe dinaintea ochilor săi ca glonţul din puşcă.

Cînd ajunse la frumoasa Ileana, o găsi plîngînd cu amar, încît de multe lacrimi se făcuse fîntînă în casă.

— Nu mai plînge... nu mai plînge, strigă Ionică repezindu-se în braţele ei.

Apoi degrabă ieşiră amîndoi, se suiră pe calul năzdrăvan şi se făcură nevăzuţi.

Zmeul se afla dus la un ospăţ, şi pe cînd se veselea mai bine, calul său necheză cu atîta înverşunare, încît îi căzu paharul din mînă de se făcu hîrburi. Îndată se sculă zmeul şi se duse la cal, care arunca scîntei albastre din ochi.

— Ce-ai păţit de te-a ajuns dorul să nechezi aşa de-nverşunat? Poate nu ţi-i bine pe aici?

— Ba, de mine este cum este, dar de tine-i rău. Ionică Făt-Frumos a intrat în palat şi ţi-a furat pe Ileana.

— Putem să mai stăm şi să mai benchetuim?

— Poţi să te şi culci şi să nu te mai scoli, căci mi se pare că nu-i nădejde de a-i mai ajunge. Calul lui Ionică este frate-meu şi are într-însul patrusprezece inimi, pe cînd eu am numai şapte.

Fără să se mai întoarcă şi să-şi ieie ziua bună de la mesenii cu care ospătase, zmeul repede se aruncă pe cal şi s-aşternu drumului, ca şi pana vîntului.

Luînd drumul de-a lungul, se ducea zmeul plin de turbare, de se hurduca pămîntul sub picioarele calului, şi dinapoia lui se-nvolbau nori de colb.

Cînd era aproape să însereze, iată că ochii zmeului dau de Ionică şi de Ileana, care zburau cu calul pe sub bolta cerului. Îşi împlîntă el pintenii în coastele calului, ca să se înalţe pînă la ei, dar în deşert, calul său nu putea zbura prin slavă, decît numai patru stînjeni pe sus de la pămînt, pe cînd

Ionică se clătina pe deasupra lui, pe unde umblă tabăra norilor, ca o pasăre uşoară. Aşa se-ntreceau ei în fugă prin văzduh, pînă ce zmeul, obosindu-se, zise calului să spuie fratelui său de sus ca să coboare de acolo, că-l va ţine cu jăratic şi cu pară. Auzind calul lui Ionică aceste vorbe, le împărtăşi stăpînu-său. Atunci, Ionică zise credinciosului său şoimulean:

— Spune, voinice, frate-tău să-şi trîntească stăpînul şi să-l facă fărîmi, că eu l-oi ţine cu trifoi nescuturat de rouă şi l-oi adăpa cu lapte dulce.

Cum auzi calul zmeului cuvintele ce-i trimise frate-său, se-ncrînceni şi se scutură o dată, de izbi pe zmeu în colţul unei stînci, încît se făcu numai bucăţele. Îndată se lăsă Ionică cu calul său în jos şi, suind pe Ileana pe calul zmeului, se întoarseră îndărăt. Şi Ileana prefăcu curţile sale într-un măr de aur, apoi se luară şi se duseră în împărăţia lui Ionică Făt-Frumos.

Ajungînd Ionică Făt-Frumos acasă cu frumoasa Ileană, îndată plecară la lacul zînelor şi, trîntind mărul de pămînt, ca nimic răsăriră pe mal curţile strălucite ale Ilenei, dimpreună cu toate minunile ce se aflau într-însele. Apoi se făcu o nuntă de o sută şi o mie de ori mai bogată şi mai veselă ca cea întîi. Fost-au la nunta aceasta şi cumnaţii lui Ionică cu surorile sale, care cu toţii plînseră de bucurie cînd văzură pe Ionică, atît de nenorocit odinioară, ieşindu-le înainte cu mîndra lui soţie.

De aci înainte, Ionică şi Ileana vieţuiră în fericire cerească, cu dragoste nesfîrşită unul către altul. Şi-n trecerea zilelor de plăcere, adeseori ei se puneau la fereastră şi, rătăcindu-şi ochii în lungul lacului, cine ştie de ce-şi aduceau aminte, că numai ce luneca cîte o lacrimă pe feţele lor. Lacrimi şi aduceri aminte ce-i făceau să-ntinerească cînd îmbătrîneau, aşa că poate trăiesc şi astăzi şi vor trăi cît va fi lumea şi veacul.

Cerbul şi iepurele şchiop

— BUNĂ ZIUA, cumetre cerbule, da' ce ai? îl întrebă un iepure care abia se mai ţinea pe picioare, sprijinit într-un băţ.

— Păi, mulţumim dumitale, gonaciule, dar ce vînt te-abate pe la mine, răspunse cerbul, ce şi el sta rezemat într-un băţ şi legat pe sub fălci.

— Ce vînt să m-abată, cumetre, iacă nu mai ştiu ce să fac şi unde să mă ascund să nu mai văd figură de om, că tare s-au înrăit. Au început să dea raita zdravăn între noi. Puzderie-s pe cîmpii şi păduri, nu ne dau pas o clipeală şi cum ne zăresc, ca cine ştie ce fiare sălbatice, sar asupra noastră. Şi auzeam mai alaltăieri pe cumătru urs, că de om să nu te înfricoşezi, teamă de dînsul să nu ai, că el este înţelept, de fire milos, ne compătimeşte pe noi şi chiar dă sfaturi copiilor să ne protejeze. Dar mă mir cum a vorbit şi ce-a voit cumătru' ursu' să spună, că nu-l înţeleg, totuşi cred că fiind cam turmentat, că îl văzusem ieşind dintr-o crîşmă, asta l-a făcut să spună aşa.

— Of! Da cum mă dor măselele, spuse cerbul.

— Păi d-aia te văzui eu legat pe sub fălci.

— Am răcit, îmi pare, că-mi spuse dumneaei să nu mă culc pe malul gîrlei, că are să mă tragă, şi eu n-am ascultat-o. Da' dumneata ce ai păţit, gonaciule, că te văd legat la picior?

— Ce să am, cumetre, ia, o spaimă de moarte: m-au alergat nişte ogari şi tot fugind am căzut într-o prăpastie şi în cădere mi-am scrîntit piciorul. Da' asta nu-i nimic, ia priveşte-mă.

— Văleu! Sărăcan de tine, spuse cerbul, da' ţi-a frînt şi codanul?

— Ce frînt, cumetre, ros cu totul.

— Cum, bre, ia loc colea lîngă mine şi-mi spune.

— Păi ce gîndeşti că-i chip de stat jos cînd am atîtea belele pe capul meu? Să-ţi spun d-a-mpicioarele. Şi reîncepu iepurele: cînd am căzut în prăpastie, am ameţit, putea să mă ucidă, că nu mai simţeam nimic. Tot aci în prăpastie se afla şi un vulpoi care, în loc să-mi dea o mînă de ajutor, începu să-mi ronţăie din coadă. De durere şi usturime cum îmi sfîşia coada, mă deşteptai; vulpoiul, văzîndu-mă schilod d-un picior şi cu coada ruptă de el, începu să facă haz, rîzînd şi bătîndu-şi joc de mine. „Nu ţi-ar mai ajuta Dumnezeu că-ţi baţi joc de mine şi mă faci să şi sufăr, i-am spus; da-ţi-ar coada mea ţie şi să ţ-o roază alţii cum îţi făcuşi tu rîs de mine.” Şi vezi, cumetre, Dumnezeu parcă fu aici şi mă auzi, că văzui cu ochii cum vulpoiul fugi tîrînd după el o coadă stufoasă.

— Ei, dragul meu, spuse cerbul, aşa este: ceea ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face...

— Apoi, bună ziua, cumetre, că mă duc, casa-mi este cam departe şi, pînă ajung, taman bine-i la amurg de seară.

— Să ne vedem cu bine, gonaciule.

Din volumul „Lupul pîrcălab”, ediţia a II-a,
îngrijită de CORNELIU BĂRBULESCU

POVESTE POPULARĂ

Ursul şi omul

DE DEMULT, DE DEMULT, ursul stăpînea lumea. Într-o zi el prinsese un om, dar fiind sătul, nu l-a mîncat. Ca să-l aibă gata cînd i-o fi foame, el l-a dus într-un loc unde avea săpată o groapă ca să prindă vînatul ce-o trece pe-acolo. El a pus pe om în groapă şi văzîndu-l că e prea înalt, fiindcă trecea de-o palmă-două capul omului deasupra gropii, a pus pe om să stea lîngă groapă, afară, şi el s-a băgat în groapă ca s-o mai adîncească. Cu ghearele săpa pămîntul în fundul gropii şi cu labele pe urmă îl arunca afară. Pe cînd săpa el, omul se gîndea ce-o fi vrînd ursul să-i facă. Pe cînd se gîndea, a văzut alături de groapă un pietroi mare. I-a dat în gînd ce vrea ursul şi pe cînd ursul era aplecat să ia cu labele pămîntul săpat să-l arunce afară, omul a ridicat pietroiul şi l-a azvîrlit cu putere în capul ursului care a rămas mort în groapă.

Apoi omul s-a dus acasă.

Şi d-atunci ursul a pierdut stăpînirea lumii.

Din volumul „Lupul pîrcălab”, ediţia a II-a,
îngrijită de CORNELIU BĂRBULESCU

POVESTE POPULARĂ

Ţapul şi şarpele

UN ŢAP, VOIND să treacă într-o livadă, fu silit să dea printr-o apă ce curgea între el şi acea livadă. Şi fiindcă n-avea încotro, se lăsă în gîrlă şi începu să înoate.

Cînd era pe la jumătatea gîrlei, se pomeneşte pe lîngă dînsul cu un şarpe că-i zice:

— Măi ţapule, ia-mă şi pe mine să mă treci la uscat.

Ţapul, temător, îi răspunse:

— Tu vezi bine că abia pot să-mi duc părul de pe mine, şi tu mai ceri să te iau şi pe tine?

— Aşa o fi, dară iată că umblu să mă înec, şi atîta prietenie nu pot găsi la tine?

Ţapul îl lăsă să se urce pe dînsul, şi-şi puse toate puterile ca să înoate spre a ieşi cu bine dincolo.

Şarpele, dacă se văzu călare pe ţap, începu a se încolăci împrejurul gîtului şi a-l strînge ca să-l sugrume.

— Da' ce faci, prietene? Că uite, nu mai pot răsufla şi o să ne înecăm amîndoi.

— Vezi că mi-e foame; acum eşti în mîna mea şi aş vrea să mi-o potolesc cu tine.

— Foame, foame; prieten, prieten, dar cu o mortăciune socoteşti tu să te îndestulezi? Aşteaptă niţel pînă să ieşim la margine şi acolo să-ţi arăţi prietenia. Acum mai slăbeşte-mă din dragoste ca să pot înota.

Şarpelui îi plăcu vorbele ce auzi şi, mai slăbind pe ţap din chingi, acesta îşi puse toate puterile, mai înotă ce înotă şi ajunse la uscat cu şarpe cu tot.

Pe cînd încă înota, se gîndea la prietenia şarpelui şi începu a născoci la mijloace de a-şi mîntui viaţa.

După ce ieşiră la uscat, ţapul prinse a zice:

— Şarpe, tu mi-ai cerut prietenia, eu ţi-am dat-o. M-am luptat cu primejdia şi am ieşit la uscat cu bine. Fă-mi şi tu hatîrul acum şi dă-te jos să ne măsurăm, cine este mai lung? Apoi mă vei mînca în bună voie.

— Ei, haide, de, să nu zici că nu ţi-am fost prieten!

Şi dîndu-se jos de pe grumajii ţapului, aştepta să se măsoare cu dînsul.

Ţapul asta şi voia. Cum îl văzu jos, se repezi cu coarnele de sfărîmă capul şarpelui şi-l strivi călcîndu-l cu copitele lui cele tari.

După ce îl văzu pus bine, întinzîndu-l cît era de lung zise:

— Vezi, aşa, mie îmi place prietenia, dar să fie dreaptă. Ce erau încolăciturile alea împrejurul grumazului meu? Piei acum cu prietenia ta cu tot, să-ţi auz de nume şi să te văd cînd mi-oi vedea ceafa!

Din volumul „Lupul pîrcălab”, ediţia a II-a,
îngrijită de CORNELIU BĂRBULESCU

ION RUSE

Iţă-Perpiliţă şi frumoasa pămîntului (după un motiv folcloric aromân)

CE ERA, CE NU ERA, era odată o babă şi un unchieş, săraci lipiţi pămîntului, fără fată, fără băiat şi fără făină pentru o turtă măcar. Cum trăiau şi cum îşi duceau viaţa, numai necazul îi ştia! În sărăcia lor, căra fiecare, toată vara, lemne în spinare, ca să aibă ce arde iarna, să-şi încălzească sufletele.

Cum se zice, vieţuiau în mare strîmtoare.

Într-o zi, ducîndu-se baba şi unchieşul în pădure, la lemne, şi trecînd dincolo de o vale care le tăia drumul, ce să vază? Ce să afle? Un copil înfăşat în nişte iţe vechi-vechi, de lînă, aşezat pe marginea văii.

Îndată baba se repezi şi luă copilul, îl puse în poală şi, desfăşîndu-l, văzu că e băiat. Cu mare bucurie privi bătrîna la prunc şi se hotărî să-l ia de suflet, să-l crească. Unchieşul însă mormăi ursuz şi necăjit.

— Noi n-avem făină pentru o turtă şi tu vrei să iei un copil de-o săptămînă să-l creşti? Nu te gîndeşti niţel?

Unchieşul îi mai zise babei şi alte feluri de vorbe, dar bătrîna, uitîndu-se cu mare dor şi dragoste la copilul găsit, nu vrea să-l asculte cu nici un chip. Pînă la urmă se oţărî mînioasă:

— Auzi, unchieşule, ori n-auzi? Eu ori iau pe copilul ăsta să-l cresc, ori două lucruri bune nu fac, adică nu putem s-o mai ducem împreună. Eu o să cer, o să cerşesc, o să mă amărăsc şi copilul ăsta, pe care mi-l scoase în cale ursita, tot o să-l cresc!

Unchieşul, văzînd că bătrîna nu se supune şi nu vrea să-nţeleagă, îşi închise gura şi tăcu. Baba,

luîndu-şi copilul în braţe, se duse acasă cu mare bucurie.

Afînd vecinii şi vecinele că bătrîna a găsit un copil în marginea văii din pădure şi că l-a luat să-l crească, se repeziră, care mai de care, să-i facă te miri ce daruri copilului. După cîteva zile baba îşi boteză băieţelul şi-i puse numele Perpiliţă.

Cu azi, cu mîine, fiind îngrijit cu mare dragoste, Perpiliţă creştea într-o zi cît într-o lună.

Pe lîngă Perpiliţă, baba şi unchieşul petreceau şi ei cu bine, fiindcă toţi vecinii şi vecinele îi ajutau cu de toate în fiecare zi.

Baba, cînd se ducea prin vecini să stea de vorbă, o iscodeau muierile cum şi în ce fel găsise copilul în pădure, iar ea, fără drăcii şi scorneli, le spunea că-l găsise la marginea unei văi, copil înfăşat în două iţe vechi de lînă.

Şi, zi după zi, lună după lună, şi an după an, Perpiliţă creştea.

Ajunse mare, se făcu tînăr de şaisprezece ani.

De mîndreţea şi frumuseţea lui, de puterea şi de virtutea lui toţi băieţii îl pizmuiau; şi, aflînd ei de la mume că Perpiliţă a fost găsit pe marginea văii, copil înfăşat în nişte iţe vechi de lînă, din pizmă mare îl poreclira „Perpiliţă din iţe".

Auzindu-şi de multe ori porecla asta, lui Perpiliţă nu-i prea venea bine! Într-o zi, îl întrebă pe unul din băieţi ce va să zică porecla asta pe care i-o scoseseră? Şi acesta îi zise:

— Fiindcă mă-ntrebaşi, o să-ţi povestesc ce-am auzit, dar să nu-ţi pară rău, să nu te superi! După cum am aflat de la mumele noastre, tu nu eşti fiul adevărat al babii şi al unchieşului. Ei te-au găsit la marginea unei văi, copil înfăşat în nişte iţe de lînă vechi, de-aia toţi băieţii te-au poreclit: „Perpiliţă din iţe”!

Bietul Perpiliţă se ruşină şi, plecîndu-şi ochii în pămînt, închise gura şi tăcu. Se sculă necăjit din mijlocul băieţilor şi se duse acasă.

Baba, văzîndu-l atît de amărît, îl întrebă, zicîndu-i:

— Ce ai, fătul meu, de ce eşti atît de necăjit?

Perpiliţă, uitîndu-se la babă şi suspinînd din fundul inimii, îi răspunse:

— Te jur pe pămînt, pe cer şi pe soare, să-mi spui drept dacă tu eşti mama mea adevărată, ori m-ai găsit înfăşat în nişte iţe pe marginea văii, după cum îmi aruncă băieţii prin vecini?

Biata babă, la întrebarea asta, rămase mută. Nu ştia ce să-i răspundă. Să-i spună drept, îi era frică să nu-i pară rău şi să-şi ia lumea-n cap, să plece. Să nu-i spună, nu putea de jurămîntul ce-i făcuse. Pînă la urmă, vrînd-nevrînd, se aşeză şi-i povesti toată istoria, de cînd îl găsise şi pînă în minutul acela.

Perpiliţă, aflîndu-şi toată soarta, se-ntoarse către babă şi-i zise:

— Eu de azi înainte nu pot să mai stau în satul ăsta, ca să rîdă şi să-şi bată joc de mine toţi băieţii, poreclindu-mă „Perpiliţă de iţe”! Mai bine plec, mă duc unde mi-or vedea ochii.

Baba, auzind vorbele lui Perpiliţă, nu-şi mai dorea viaţa, nu mai vrea să trăiască. Se zbătu, se rugă, îi vorbi, plînse, poate îl înduplecă să-şi ia gîndul de la plecare, dar toate fură de-a surda! Văzînd că nu poate cu nici un chip să-l oprească, închise gura şi tăcu.

A doua zi, Perpiliţă se sculă dis-de-dimineaţă, se spălă şi se pieptănă, îşi puse opincile şi, luîndu-şi urările bune de la babă şi de la unchieş, ieşi la drumul larg al vieţii.

Umblă el ce umblă toată ziua neostenit, a doua zi tot aşa, şi a treia zi iar aşa, dar pînă la urmă se duse la o stînă să ceară pîine, că mult îl răzbise foamea.

Păstorii, cînd îl văzură atît de arătos şi atît de frumos, li se părură că era un fecior de domn sau de împărat; îl primiră, îi vorbiră cu omenie şi-l ospătară cu de toate cele bune care se aflau la stînă.

Perpiliţă şezu la stînă cîteva zile, să-şi odihnească trupul, iar păstorii, dacă se mai apropiară de el, îl întrebară al cui fecior este şi unde se duce aşa singur.

Perpiliţă le povesti că el este un băiat sărac, n-are părinţi şi se duce să-şi caute norocul în lume. Baciul, auzindu-i vorbele, îl întrebă dacă nu vrea să rămîie la ei, să ajungă păstor. Perpiliţă răspunse cu mare bucurie că vrea şi încă ce-ar mai vrea! Aşa că, în ziua aia Perpiliţă se vîrî la stăpîn, se făcu păstor. A doua zi îi deteră o teşilă şi un ciomag, patru cîini şi o turmă de oi pe care s-o pască.

Perpiliţă, luîndu-şi pîine în teşilă şi apă în fedeleş, porni cu oile înaintea lui, să le pască la păşune. Cînd oile păşteau, Perpiliţă cînta din fluier. Dar cîntarea lui din fluier era aşa de minunată, cum nici nu s-a mai cîntat pe lumea asta şi nici n-o să se mai cînte. Cîntarea plăcută ce se auzea şi dulceaţa ce ieşea din găurile fluierului nu poate cineva să le spuie cu gura!

Cînd el şedea sub un copac şi începea să cînte cu fluierul, toate păsările din pădure se adunau jur-împrejurul lui, ca să-l audă şi să-l asculte, iar ramurile şi frunzele pomilor se plecau pînă la pămînt, de parcă şi ele simţeau marea bucurie a frumuseţii.

De multe ori oile rămîneau nepăscute, ascultînd la cîntarea minunată a fluierului.

Cîteşipatru cîinii, pe care-i avea pentru paza oilor, nu se despărţeau de dînsul nici ziua, nici noaptea; îl păzeau ca pe pîinea dulce.

Prietenii lui Perpiliţă, de zi de cu noapte, erau aceşti patru cîini, iar ca să-i mai treacă necazurile şi să-şi verse focul, el îngîna cu fluierul. Prieteni mai

avea multe feluri de păsări din pădure şi prietene îi erau nenumăratele feluri de flori din poieni şi din livezi, din crînguri şi din pădurile umbroase. Aşa că Perpiliţă ducea o viaţă liniştită, fără nici o grijă şi fără să-i pese de lucrurile lumeşti.

Într-o zi, se sculă dis-de-dimineaţă, lăsă oile să pască în voia lor, într-o livadă frumoasă, iar el cu cîinii se aşeză pe-aproape, lîngă o fîntînă, la umbra unui nuc uriaş. Îşi scoase fluierul de la brîu şi începu să cînte, cînd duios, cînd cu foc. Se adunaseră atîtea mulţimi de păsări deasupra capului lui, pe ramurile nucului, de nu mai aveau loc unde să şadă. Atuncea se nimeri să treacă pe acolo o nuntă cu zîne. Acestea, văzînd mulţimea de păsăret şi auzind dulcea cîntare a fluierului, rămaseră înlemnite de mirare. Şi cu cît se mirau de cîntarea frumoasă din fluier, cu încă atîta mai mult se mirau de mîndreţea şi frumuseţea flăcăului. Ele se uitau la el şi se minunau, dar el nici că avea ştire că zînele se uită. Pînă la urmă, Perpiliţă îşi înălţă ochii o clipă, să-şi cheme oile; şi, ce să vază înaintea lui? Trei zîne tinere şi frumoase, frumoase cum nu se mai poate spune cu vorba. Cîteşitrele erau îmbrăcate în cămăşuţe subţiri de borangic, cîteşitrele jucau pe degetele picioarelor şi se mlădiau ca nişte flori în adierea vîntului. Lui Perpiliţă, cînd le văzu, i se păru că visează şi începu să-şi frece ochii; dar cînd auzi că zînele îi vorbesc, atunci recunoscu şi el că nu este vis şi că totul este adevărat.

Zînele îi ziseră:

— Cîntă-ne, flăcăiaş, să jucăm şi-ţi vom da tot ce ni-i cere!

Perpiliţă rămase însă uimit de frumuseţea lor; îi căzu fluierul din mîini. Zînele, dacă văzură că Perpiliţă se uită la ele, îl rugară:

— Tînăr şi frumos flăcăiaş, goneşte-ţi cîinii de lîngă tine, că vrem să-ţi vorbim de binele tău!

Perpiliţă, ca să nu le strice voia, îndată se puse de-şi goni cîinii şi rămase el singur în mijlocul zînelor. Atuncea ele glăsuiră:

— Tînăr flăcăiaş, cum de-ai putut tu să cînţi aşa de frumos cu fluierul? Că noi suntem zîne, am alergat prin munţi şi prin păduri, prin poieni şi prin livezi, pe cîmpuri şi văi, n-am lăsat loc neumblat şi, cu toate astea, pînă în ziua de astăzi, o atît de frumoasă şi dulce cîntare din fluier n-am mai auzit şi nici c-o să mai auzim în altă parte. Ferice de maică-ta care te-a făcut şi ferice de fata care te-o lua de bărbat!

După vorbele astea, Perpiliţă le zise:

— Ia nu vă mai bateţi joc de mine! Lăsaţi-mă în pace, mă rog dumneavoastră!

— Nu ne batem joc, se împotriviră zînele, ci îţi spunem ce este! Auzi, flăcăule, ori n-auzi? Tu cu fluierul tău ne făcuşi un mare bucluc şi ne dăduşi de mare ruşine!

— De ce? spuse Perpiliţă.

— Pentru că noi suntem nuntaşe, din partea flăcăului care se însoară cu Frosina, frumoasa pămîntului, şi trecînd pe aici, auzirăm cîntarea din fluier şi asta parcă ne fermecă! Neputînd să ne despărţim de dulceaţa şi frumuseţea cîntării, ne pierdurăm de nuntă şi de toţi nuntaşii; rămaserăm să auzim fluierul tău! Spune-ne acum cu ce obraz să ne mai ducem noi la nunta aia, dacă o dată ne abăturăm din drum?

Toate astea le zise zîna cea mare; iar zîna mijlocie adăugă:

— Dacă ni s-au dedulcit urechile cu dulceaţa fluierului, ce strică flăcăiaşul ăsta?

— Şi eu gîndesc tot ca tine! vorbi zîna cea mică; într-adevăr, flăcăiaşul ăsta nu strică nici cît negru sub unghie! El cînta din fluier pentru oile lui, nu pentru noi! Şi aruncîndu-şi ochii la Perpiliţă, îi zise cu glas dulce şi duios: Flăcăiaş tînăr şi frumos, ia-ţi fluierul

iară şi cîntă-ne, rogu-te, încă o dată, cum ştii tu, ca să jucăm şi să lăsăm vorbele de prisos.

Perpiliţă, auzind rugămintea plăcută şi duioasă a zînei mai mici, îşi luă fluierul şi, dacă începu să cînte, pădurea răsună şi copacii se cutremurară, oile se ridicară în două picioare să-l asculte, păsările toate gata-gata să-şi rupă gîturile de atîta ciripit şi fluierat; zînelor le ieşea sufletul de joc şi frămîntare.

Odată ce se simţiră ostenite şi prea asudate de dănţuire, bătură din palme şi îndată se iviră trei dobitoace. Dobitoacele acelea erau de sus pînă la brîu oameni cu capul gol şi cu părul pieptănat, cu barba creaţă şi cu pieptul păros, iar de la brîu în jos erau cai cu patru picioare, dintr-aceia care sorb norii, foarte sprinteni! Fiecare zînă, încălecînd pe cîte unul, se făcură nevăzute, pieiră dinaintea lui Perpiliţă.

Bietul Perpiliţă, rămas fără ele, simţi că nu mai poate să trăiască. De-atunci, îl cuprinseră oftări şi suspinări adînci, de nu-şi mai găsea liniştea, nici ziua, nici noaptea. Pe unde adormea, pe unde şedea ori alerga, zînele nu-i lipseau din faţa ochilor. Şase luni de zile tînji sărmanul Perpiliţă, suspinînd şi oftînd, fără să-şi mai zărească frumoasele zîne! Focul pe care-l avea la inimă pentru dînsele îl făcu să nu lase loc necăutat şi nealergat.

Într-o zi, luă doi cîini cu el şi porni la drum, lăsîndu-şi alţi doi cîini cu oile. Străbătu ultimele fîşii de pămînt, căutînd prin toate părţile, dar nu găsi decît păduri pustii. Se-ntoarse cu mare întristare, fără să ştie unde se duce. Umblînd aşa ca un zănatic, ca un pierdut din lumea asta, ajunse într-o pădure deasă din care nu vedea nici cerul. Ostenit şi moleşit de atîta umblet, se rezemă de un copac şi adormi; cei doi cîini îl păzeau unul de-o parte şi altul de altă parte. Acolo unde dormea el dus visă că veni o babă şi-i zise:

— Perpiliţă, flăcău frumos, acum şase luni erai vesel şi ziua, şi noaptea şi, cîntînd din fluierul tău, îmi

înveseleai toate păsările şi toţi copacii, toţi stejarii şi toţi fagii, toate frunzele şi toate ierburile; şi de cînd le văzuşi pe blestematele de zîne, ţi s-a tulburat mintea, nu mai găseşti liniştea nici şezînd jos, nici în picioare, nici ziua şi nici noaptea. Te lăsaşi de fluier şi de toate dorurile pe care le aveai înainte şi te posomorîşi. Astăzi, văzîndu-te mai jelit şi mai întristat ca oricînd, venii să-ţi spun unde poţi să-ţi găseşti zînele. Zînele poţi să le găseşti la Muntele de Marmură, în pădurea de dafini. Cîte lucruri bune şi frumoase sunt pe lume, acolo înăuntru se află, în pădurea aceea. Acolo găseşti poamele, toate dulceţurile şi toate miresmele. Tot acolo se află şi pelinul cel mai amar. În mijlocul acelei păduri este o livadă lată, înconjurată cu trandafiri şi dafini, cu iasomie şi măslini, cum s-ar zice, cu toate felurile de pomi şi copaci mirositori. Livada are în mijlocul ei un lac cu apă limpede ca lacrima de copil. Apa curge pe sub Muntele de Marmură. Cine vrea să-şi scalde trupul în ea, i se învîrtoşează pielea atît de tare, că nu mai poate să i-o străpungă nici săgeata, nici vîrful de cuţit şi nici dinţii fiarei celei mai înfricoşătoare. De aceea zînele, în fiecare sîmbătă, aleargă de se scaldă în apa lacului. În sîmbăta ce urmează, au să vină cele trei zîne, prietenele tale, la pădurea de dafini, împreună cu Frosina, frumoasa pămîntului, să se îmbăieze. Ştiu bine ce foc ai la inimă pentru ele, cunosc dorul care te deşteaptă mereu din somnul tău tulbure. Să-ţi iei cîinii şi să te duci pînă acolo. Dar dacă m-ai asculta pe mine, te sfătuiesc să te lepezi de ele şi să nu te duci, căci ai să paţi şi-ai să tragi multe rele!

Atunci Perpiliţă o întrebă:

— Rogu-te, babo, cine eşti dumneata care-mi spuseşi atîtea lucruri ascunse mie, săracul şi nefericitul?

— Eu sunt muma pădurilor şi ursitoarea oamenilor! şopti baba; şi pentru că îmi este milă de

tine, venii de m-arătai în vis şi-ţi povestii toate cîte le-auzişi! Mai am încă multe să-ţi spui, dar nu pot acuma din două pricini: una că nu e timp, şi a doua că nu am surorile cu mine. Numai atîta pot să-ţi zic: De-o fi să-ţi calce piciorul în pădurea de dafini, nimic altceva să nu faci mai înainte de toate decît să te scalzi în lacul din mijlocul livezii celei frumoase!

După astea baba se făcu nevăzută, iar Perpiliţă, deşteptîndu-se, se frecă la ochi; nu putea să-şi dezmeticească fiinţa. Apoi, dacă-şi mai reveni în fire, sta şi se mira de visul avut! Şi cu cît trecea vremea, cu atîta oftările şi suspinurile se adăugau.

A doua zi, se sculă dis-de-dimineaţă, îşi luă cu dînsul teşila şi fluierul, ciomagul şi doi cîini şi, dînd oile în grija stăpînului, plecă din munte în munte şi din pădure în pădure, întrebînd pe orice păstor întîlnea unde se află Muntele de Marmură şi pădurea de dafini.

După multe zile de umblet şi după multă osteneală şi alergătură, dete peste Muntele de Marmură şi găsi pădurea de dafini. Cînd intră în pădurea de dafini, ce să vază? Lucruri pe care nici gura nu poate să le spuie, nici condeiul să le scrie!

În minutul acela, Perpiliţă îşi aduse aminte de vorbele babii din vis, care îl sfătuise că nimic altceva să nu facă decît, înainte de toate, să-şi scalde trupul în lacul din livadă, dacă o călca în pădurea de dafini. Aşa că Perpiliţă alergă în sus, alergă în jos şi abia dete peste pomenita livadă. Se apropie de ea şi păşi înăuntru. Livada, aşezată într-un loc cu soare, era înconjurată de trandafiri şi dafini înalţi, de iasomii subţiri şi paltini stufoşi şi de tot felul de pomi roditori. În părţi străluceau flori şi paparoane[1], garoafe şi leandri, ţîţa-oii şi fragi roşii, care, cu mirosul lor, adormeau omul.

[1] Paparoane - flori de mac roşu (n.red.).

Lacul aflat în mijlocul livezii avea, de jur-împrejur, sălcii şi copaci cu ramuri multe, stufoase; livada ţinea o umbră deasă, unde străbătea un vîntuleţ plăcut, care parcă lungea zilele omului.

Din toate coastele muntelui şi din toate părţile pădurii, se strecurau în lac nişte rîuleţe cu o apă rece, curată şi limpede, de parcă erau şire de mărgăritare. Şi aşa, frumuseţea livezii aceleia n-ar putea să-şi afle locul în altă parte decît în rai!

Perpiliţă, fără să-şi mai piardă vremea, intră şi se scăldă, după cum îi zisese baba în vis. Ieşind şi fiind sîmbătă, aşteptă cu nerăbdare să sosească zînele. Zînele veniră şi, despuin- du-se, fugiră în apă. Perpiliţă şedea cam la o parte şi nu putea să le ia bine seama. Se sculă şi se duse spre lac. Rămase după un copac şi, uitîndu-se pe apă, ce să vază? Ce să vază? Trei zîne goale-goluţe unde mi se scăldau ca gîştele în mijlocul lacului. Perpiliţă privea la ele duios şi nu li se arăta. Acolo unde se scăldau ele, vedea ceva luminos şi strălucitor, ceva care, de mult ce lucea, el nu putea nici să privească, nici să cunoască ce era!

Perpiliţă, uitîndu-se mereu la zîne, la valul acela luminos care, depărtîndu-se, îşi împuţina lucirea, desluşi, în sfîrşit, că lumina era o fată, o fată de zece ori mai frumoasă decît zînele. Atuncea îşi aduse aminte şi-şi zise: „Pesemne că asta o să fie frumoasa pămîntului, Frosina, de care-mi vorbiră zînele şi baba din vis!”

Perpiliţă se mai apropie niţel de ele, dar mirarea lui cea mare era pentru Frosina, frumoasa pămîntului, care era atît de minunată, că bietul Perpiliţă era să-şi piardă minţile. Şi cum se uita cu gura căscată şi sta pe gînduri ca un zăpăcit, Frosina, frumoasa pămîntului, îl văzu şi-i făcu semne pe ascuns, rugîndu-se de el, dacă ar putea să o scape din mîinile zînelor şi s-o ia cu dînsul.

Făcîndu-i Frosina semne, zînele îi luară seama şi, uitîndu-se împrejur, văzură unde şedea Perpiliţă pitit, după frunzele dese ale copacilor stufoşi. Ruşinîndu-se de el, fiindcă erau despuiate, se apropiară una de alta şi, umblînd să-şi ascundă goliciunea una dindărătul celeilalte, aşteptară doar o fugi Perpiliţă. Apoi, cunoscîndu-l că era chiar Perpiliţă şi văzînd că n-are de gînd să-şi mute ochii, ruşine-neruşine, nu mai ţinură seama şi ieşiră goale din apă, alergînd să-şi ia cămăşile de pe uscat. Iar Frosina rămase singură în mijlocul lacului, lucindu-i frumuseţea ca argintul în mijlocul nopţii.

Perpiliţă, după ce fugiră zînele, iar Frosina rămase singură, se apropie de lac şi îi zise:

— O, lună plină care luceşti în mijlocul cerului! O, luceafăr al dimineţii! O, frumoasa pămîntului, Frosina! Spune-mi cum de te afli aici? Cum căzuşi în mîinile blestematelor astea de zîne?

Iar Frosina, tremurînd şi lăcrimînd, îi răspunse:

— Ah, privighetoarea pădurilor şi frumosul frumoşilor! De unde-mi ştii numele, cine eşti tu şi cum de te aflaşi aici?

— Eu sunt Perpiliţă, păstorul care cînt cu fluieraşul şi adun toate păsările pe lîngă mine! zise Perpiliţă. Eu sunt cel care cîntai cu fluierul şi întorsei zînele de la nunta ta; şi tot eu sunt cel care, auzindu-ţi numai o dată numele, îmi băgai foc nestins în inimă şi mă sculai de alergai din munte în munte şi din pădure-n pădure, pînă am ajuns să-ţi văd nemărginita frumuseţe! Acuma, că-ţi văzui faţa cea strălucită, mărturisesc şi eu că pe drept ai fost numită frumoasa pămîntului, Frosina!

Auzind Frosina vorbele lui Perpiliţă, strigă cît putu de tare:

— Fugi, sărmane tinere, că suntem pierduţi amîndoi!

N-apucă Frosina să zică bine cuvintele astea, că se şi iviră toate trei zînele, călare pe dobitoacele de care am pomenit. Perpiliţă, văzîndu-le că se năpustesc asupra lui, îşi luă amîndoi cîinii pe lîngă dînsul şi stătu în dreptul Frosinei.

Zînele se repeziră călări asupra lui Perpiliţă; traseră cu arcurile în pieptul lui Perpiliţă, dar săgeţile căzură jos, fără să-i străpungă pieptul. Traseră a doua oară şi parcă deteră-n piatră; şi a treia oară tot aşa! Atunci zîna cea mare zise:

— Ah, fecior de lele! După cum văd, te-ai scăldat în lac înaintea noastră, de-aia nu te pătrund săgeţile.

După vorbele astea descălecară, intrară în lac şi o-mbrăcară pe Frosina; şi ieşind din apă, se aşezară sub copaci, pe verdeaţă, iar caii cu capetele de om le păzeau din toate părţile.

Sărmanul Perpiliţă, de cîte ori se uita la Frosina, i se topea sănătatea şi viaţa! Zînele se prefăcură că glumesc cu el şi că n-au de gînd să-i facă nici un rău. Se rugară zicîndu-i:

— Flăcău tînăr şi frumos, ia lasă-ţi cîinii mai la o parte şi vino lîngă noi de ne cîntă niţel cu fluierul, să te audă frumoasa pămîntului, Frosina!

Cînd zînele vorbeau aşa cu Perpiliţă, Frosina sta cu ochii în pămînt, necăjită şi înveninată!

Bietul Perpiliţă, neştiind drăciile zînelor, îşi goni cîinii şi se duse la dînsele. Cît fusese cu cîinii lîngă el, zînele nu catadicsiseră să pună mîna pe dînsul. Acuma, cum se apropie de ele, îi aruncară o pulbere în ochi şi, de unde era om, îi crescură dintr-o dată coarne de cerb; după coarne i se făcu şi capul de cerb, dar Perpiliţă, simţind că nu-i este bine, strigă şi chemă cîinii. Pînă să ajungă însă, la el, cîinii, sărmanul Perpiliţă, niţel cîte niţel, se făcu cerb de tot. Iar zînele, luînd-o pe frumoasa pămîntului, Frosina, încălecară şi se făcură nevăzute.

Cîinii, cum intrară în livadă si văzură cerbul, îndată se repeziră la dînsul să-l prindă; îl luară la goană să-l vîneze. Îl goniră şi-l goniră şapte păduri, încît, bietul cerb, îi ieşise sufletul de alergătură.

La urmă, cerbul, gonit mereu de dulăi, ajunse la o prăpastie mare şi, de nu sărea de acolo în ea, era cît pe-aci să-l înhaţe cîinii să-l facă bucăţi-bucăţi. Acolo fu despărţirea lor. Cerbul o luă prin pădure, iar cîinii apucară drumul îndărăt spre stînă.

Sărmanul Perpiliţă, cu toate că se prefăcuse în cerb, îşi avea toate simţirile omeneşti; dar nu ştia ce să facă! Aşa că alergă din pădure în pădure, din munte în munte, cu mare frică şi cu mare spaimă şi se păzea, ziua şi noaptea, cu mare-ngrijorare, să nu-l mănînce vreo fiară sălbatică sau să-l omoare cineva.

Prin pădurile pe unde alerga şi prin stejarii pe sub care se ascundea, cînd zbura vreo pasăre, ori mişca vreo frunză de suflarea vîntului, pe sărmanul cerb patruzeci de friguri îl treceau. Nici ziua, nici noaptea, nu putea să-şi sature făptura de somn, de spaima şi de tresăririle inimii pe care le avea la tot pasul.

Astfel de viaţă duse trei ani de zile bietul cerb, tot cu sîngele îngheţat. Alergînd prin multe locuri şi prin multe strîmtori, într-o zi ajunse la nişte stînci de care te lua frica să te uiţi la ele. În strîmtoarea stîncilor era o potecă îngustă-îngustă prin care abia încăpu să treacă. Merse ce merse, pînă ajunse într-o peşteră părăsită, mare şi întunecoasă, de parcă se zărea că este iadul. Cerbul, avînd simţirile omeneşti, cum ziserăm, pătrunse în peşteră şi, uitîndu-se în toate părţile, îşi spuse: „Ah! ce mare păcat că n-am cunoscut dinainte peştera asta, să mă fi săturat de somn, că aicea ştiu şi eu că nici dracu nu vine să mă găsească!”

Vorbele astea şi multe altele zicîndu-şi, ostenit cum era de nesomn şi de umblet, se culcă şi dormi ca duşii de pe lume.

Pe la miezul nopţii, deşteptîndu-se, auzi glas muieresc. Lui i se păru că sunt zînele şi, speriindu-se, îşi spuse: „Aoleo! sărăcan de mine! Blestematele de zîne veniră de mă găsiră şi aici! Pînă acuma eram un cerb cumsecade, dar acum cine ştie ce-or să mă facă!" Şi, de frică, se lungi prefăcîndu-se că e mort.

Nu erau zînele, cum i se păruse lui, ci erau cele trei ursitoare. Una din ele era baba care i se arătase în vis şi-i spusese unde să găsească zînele.

Peştera, vezi, era locuinţa ursitoarelor. Ele alergau pe unde alergau, ziua şi seara, iar după miezul nopţii se adunau în peşteră. Intrînd la ele acasă ca-ntotdeauna, lor le mirosi a răsuflare de străin şi, uitîndu-se prin toate părţile, îl găsiră pe bietul cerb întins şi prefăcîndu-se mort. Atunci ursitoarea cea mai bătrînă zise către celelalte două:

— Îl vedeţi pe sărmanul ăsta de cerb? Este nenorocitul de Perpiliţă păstorul!

Iar ursitoarea mijlocie spuse:

— Oare cine era mama lui Perpiliţă ăsta? Că nu-mi mai aduc aminte!

La întrebarea ursitoarei mijlocii, răspunse ursitoarea cea mică:

— Tu l-ai sortit să ia de nevastă pe Frosina, frumoasa pămîntului, şi tu nu ştii cine era maică-sa?

— Poate fi aşa cum zici, adăugă cea mijlocie, dar eu în clipa asta nu-mi aduc aminte. Spune tu, rogu-te!

Atunci începu ursitoarea cea mică să vorbească aşa:

— Mama lui Perpiliţă era fată de împărat! Ea avu un logodnic care fugi în lume. În ziua cînd i-a venit sorocul să nască pe Perpiliţă, ea, ca să n-o dovedească părinţii, fugi pe furiş de acasă şi se duse departe, la marginea oraşului, într-o casă la o babă săracă. Fata

de împărat născu acolo copilul şi, neavînd în ce să-l înfeşe, săraca babă căută ce căută în toată casa, dar nu găsi decît nişte iţe de lînă, vechi, în care îl înfăşară amîndouă cu grijă. Luîndu-l baba la subţioară, după cum poruncise fata de împărat, se duse şi-l lăsă lîngă o pădure pe marginea unei văi.

— Bine zici, soră mai mică! Acu mi-adusei aminte de maică-sa! Dar nu-mi aduc aminte cum de se făcu cerb!

Atunci vorbi ursitoarea cea mai bătrînă:

— Nu pot să-nţeleg, soro mijlocie, ce să fie prefăcătoria asta a ta, că nu-ţi aduci aminte cum de se făcu cerb! Nu eşti tu aia care mă trimiseşi să mă arăt lui în vis cînd dormea în pădure? Nu eşti tu cea care-mi poruncişi să-i spui unde poate să găsească zînele? Că o să vie zînele împreună cu Frosina, frumoasa pămîntului, sîmbătă, să se scalde? Uite că eu îi spusei atunci toate cîte îmi poruncişi şi se duse, sărmanul, pînă acolo! Şi pentru că s-a uitat o dată sau de două ori la Frosina, pentru o privire sau două ale Frosinei, pe care ai ursit-o să fie a lui, trase ce n-a mai tras, trei ani de zile, prefăcut în cerb, şi cine ştie ce-o să mai tragă încă.

Iar ursitoarea cea mijlocie zise:

— Auzi, soro mai mare, şi tu, soro mai mică? Cu mare uşurinţă Perpiliţă poate să ajungă iar om! Şi cu mare uşurinţă poate s-o ia de nevastă pe Frosina, frumoasa pămîntului, pe care am ursit-o să fie a lui, dar trebuie să ştie, nenorocitul de Perpiliţă, ce fel şi cum să facă!

— Şi ce porunceşti să facă? întrebă ursitoarea cea mai mică.

— Uite ce: să se scoale şi să alerge la Muntele de Marmură. Acolo e o peşteră mare ca, bunăoară, asta! Să se ascundă acolo şi să nu crîcnească deloc. Să aştepte pînă ce vor veni zînele. Ele, de cîte ori merg la scăldat, îşi lasă cămăşile în peştera aia şi se duc goale

în lac. Atuncea el să ia cămăşile şi să treacă printr-însele de trei ori şi îndată se face om, după cum era! Şi aşa, d-acilea-ncolo, trebuie să pună pe el trei cămăşi ale zînelor şi să nu le mai scoată pînă cînd o muri.

— Asta bine o spuserăţi şi aşa este! zise ursitoarea cea mai bătrînă; dar cu ce înlesniri o să poată el s-o ia de nevastă pe Frosina, pe care au depărtat-o tocmai la muntele cu apă vie şi cu apă moartă?

— Ca s-o ia pe Frosina este mai lesne decît să ia cămăşile! zise zîna cea mijlocie. Pentru că dac-o fi să-l simtă zînele, că a intrat în peşteră, îl lovesc şi-l lasă mort acolo. Dar dacă le-o lua cămăşile, atunci zînele nu mai au putere să-i facă nimic, cu voie, fără voie, o să-i stea cu mîinile înainte şi, închinîndu-se, o să-i zică:

— Ce porunceşti, doamne?

Iar el, avînd cele trei cămăşi puse pe trupul lui, să le poruncească:

— Duceţi-vă de-mi aduceţi calul breaz cu aripi!

Atunci ele, de voie, de nevoie, o să plece să-l aducă. Odată avut calul breaz, cu aripi, el o să-l înveţe pe Perpiliţă cum şi în ce fel. Zînele o să-i facă multe rugăminţi şi linguşiri, ca să-l păcălească, să le dea cămăşile, dar el să nu se înşele să le dea, că de îndată moare!

Atunci ursitoarea cea mai mică glăsui:

— Foarte bine le spuseşi pe toate, numai că de unde să ştie sărmanul Perpiliţă lucrurile astea ascunse?

Iar ursitoarea cea mai bătrînă zise:

— El singur să-şi fie de ajutor, bietul tînăr Perpiliţă! Vai de el că se află în aşa stare!

Cerbul, cîte lucruri vorbiră ursitoarele, pe toate le auzi şi le vîrî bine în cap.

Făcîndu-se ziuă, ieşi din ascunzătoarea întunecoasă şi o luă la fugă prin poieni şi prin păduri, alergînd, zi şi noapte, din munte-n munte, pînă ajunse la Muntele de Marmură. Acolo căută în sus, căută în jos, şi abia dădu peste peştera de marmură. Intrînd în grabă, se vîrî într-un colţ, ghemuindu-se. Şi aşa, după multă aşteptare, iaca numai ce se iviră şi zînele! Ele cum intrară în peşteră, zîna cea mare le zise:

— Nu ştiu a ce miroase! A răsuflare ca de fiară? Ca de om?

Cerbului Perpiliţă i se făcu inima cît un purice şi îl cuprinse o frică nespusă auzind vorbele astea. Celelalte zîne se mirară:

— Ce om nenorocit şi ce pasăre nenorocită poate să vie pînă aici?

— Nu ştiu; dar astfel de miros îmi vine! adăugă tot zîna cea mare.

Iar cea mai mică le spuse, dezbrăcîndu-se:

— De, soro, că nu e nimic! Hai să ne despuiem, că trece vremea!

Şi, după vorba celei mici, se dezbrăcară cîteşitrele şi alergară să se scalde. Perpiliţă, fără să piarză nici o clipă, ţîşni din colţul unde era vîrît şi îndată luă cămăşile cu gura, trecînd de trei ori printr-însele, cum zisese ursitoarea mijlocie; îndată se făcu om mai frumos de cum fusese.

Văzîndu-se om, se bucură mult şi toate relele îndurate în trei ani de cerbie le uită. Luă cele trei cămăşi şi le puse pe dînsul, una peste alta, cum spusese ursitoarea, şi plecă bucuros către lacul din livadă, să-l vază zînele şi să crape de necaz.

Ajungînd acolo, şezu sub un pom şi se uită la zîne. Cînd îl văzură ele, se-nrăiră ca şerpoaicele şi ieşiră din lac. Îndată alergară la peştera de marmură să-şi pună cămăşile, dar, negăsind nimic, zîna mare oftă:

— Nu vă spusei eu că miroase a răsuflare de fiară ori de om? Ce ne facem acuma cu pocinogul ce-l păţirăm? Ah, soro mai mică, ce prostie! Cum ne luarăm noi după vorba ta şi nu căutarăm prin toate colţurile peşterii? Că blestematul ăsta de Perpiliţă era înăuntru! Spune ce să facem şi ce să dregem acuma?

— Ce să vă mai spui? Cum ne purtarăm, aşa găsirăm! zise zîna cea mai mică. Ce rău ne adusese nouă Perpiliţă ăsta, de-l puserăm s-alerge trei ani de zile cerb prin munţi? Acum, orice am sporovăi, e zadarnic, am pierdut tot. Dacă cu binele şi cu rugăminţi am putea să-l înşelăm, să ne dea cămăşile, ce minunat ar fi! Iar de nu, o să tragem şi noi ce n-am mai tras, după cum trase şi el fără să fi făcut nici un rău!

Se sculară supărate foc, otrăvite şi întristate, şi veniră înaintea lui Perpiliţă; închinîndu-se cîteşitrele, cu mîinile la piept, îi ziseră:

— Ce porunceşti, doamne?

Iar Perpiliţă le porunci:

— Duceţi-vă să-mi aduceţi calul breaz cu aripi!

Zînele, ca să-l poată înşela, se plînseră:

— Bine, doamne, dar nu vezi că suntem goale? Cum o să ne ducem să-ţi căutăm calul breaz cu aripi, pentru care trebuie să trecem prin şapte împărăţii?

— Eu nu ştiu cum o să mergeţi şi cum o să faceţi. Însă calul breaz cu aripi vreau să mi-l aduceţi îndată, că de nu...

Zînele, văzînd că Perpiliţă se supără pe ele, îşi plecară capetele şi porniră să-i aducă calul breaz cu aripi.

După ce trecu cîtăva vreme, iată-le că se întoarseră cu calul cerut. Căzură în genunchi şi se rugară de Perpiliţă, cu lacrimi în ochi, să le dea îndărăt cămăşile. Cu tot plînsul lor şi cu toate rugăminţile ce i le făcură, Perpiliţă nu se lăsă înşelat, ci doar le zise:

— Voi m-aţi făcut cerb, de îndurai şi trăsei chinuri trei ani de zile; şi voi, de ieri pînă azi, vreţi să vă dau cămăşile? Să vă iasă din minte!

Auzind vorbele astea, îşi închiseră gura, iar Perpiliţă, încălecînd pe cal, pînă să te freci la ochi, ajunse în curtea babei care-l crescuse. Văzîndu-l, sărmana babă, se repezi şi-l luă de gît, îl sărută, îl întrebă pe unde a trăit şi a alergat şi cîte toate. Perpiliţă, vorbindu-i cu omenie, ca la o mumă, îi spuse toate cîte păţise. După ce mai trecură vreo două zile, calul îi zise lui Perpiliţă:

— Doamne, mare bunătate îmi făcuşi de mă scăpaşi din mîinile blestematelor alea de zîne, dar te rog să-mi faci o bunătate şi apoi ţi-oi face şi eu ce-oi putea.

— Ce bunătate vrei să-ţi fac? îl întrebă Perpiliţă.

— Vreau să mă scalzi şi pe mine în lacul din livada pădurii de dafini.

— Foarte bine, zise Perpiliţă. Fii gata, că mîine mergem acolo negreşit!

A doua zi se sculară, dis-de-dimineaţă, şi plecară. Ajungînd acolo, se scăldară, se spălară, se limpeziră şi, ieşind din apă, şezură pe iarbă la umbră. Atuncea Perpiliţă îi zise calului:

— Ascultă-mă, Breazul meu! În lacul ăsta, scăldîndu-se, pe Frosina, frumoasa pămîntului o văzui; şi de atuncea pînă în minutul ăsta mintea nu îmi mai fuge de la ea. Spune-mi, te rog, cum să facem noi să mergem pînă la dînsa, şi unde se află fata?

Iar calul îi răspunse:

— Ah, domnul meu! De dînsa vreau să-ţi vorbesc şi eu, să mergem s-o scăpăm din mîna blestematului ăla de zmeu, care a răpit-o din mijlocul curţii, cu părul despletit, în vreme ce se lăia la cap. Iar de cînd a aflat c-o văzuşi tu în lac şi că vorbişi cu dînsa, zi şi noapte o pune la fel de fel de pedepse.

— Spune-mi, te rog, calul meu, unde se află Frosina?

— Trăieşte în mijlocul muntelui cu apă vie şi cu apă moartă. Sub muntele acela este o livadă cu copaci uriaşi, de sute şi de mii de ani; în dreptul copacilor, o peşteră mare, în care şade o Zgripţoroaică cu şapte capete. Zgripţoroaica este sora blestematului de zmeu. El, ştiind că Frosinei i-e scris să fie a ta, a legat-o de copaci şi i-a poruncit soră-si s-o păzească bine, cînd nu este el acolo. Şi aşa, blestemata de Zgripţoroaică, zi şi noapte, nu se mişcă de lîngă Frosina.

— Dacă e aşa, Breazul meu, cum putem s-o luăm?

— De luat o s-o luăm, dar trebuie s-asculţi ce vreau să-ţi spui eu! Sunt vătămat şi foarte ostenit de goana fără milă la care mă supuseră zînele. Trebuie să mă odihnesc patru-cinci zile. Iar ca să putem s-o luăm pe Frosina şi să scăpăm vii şi sănătoşi, trebuie să mă adapi patruzeci de zile cu lapte de ciută şi să mă ţeseli de două ori pe zi, pînă ce o să-mi cază tot părul fermecat de zîne. Atuncea o să-ţi zic: încalecă-mă, stăpîne, şi să nu-ţi fie grijă de nimic!

— Bine, iubitul meu Breaz; dar, mă rog, unde să găsesc eu laptele de ciută, ca să te adap patruzeci de zile?

— Asta te îngrijorează şi ţi se pare greu? Porunceşte celor trei zîne, şi ele, de sub pămînt, de sub piatră, vor, nu vor, o să-ţi aducă!

— Bine, dar zînele unde pot să le mai găsesc acuma?

— Cămăşile nu le ai pe tine? Înţeapă-le la o margine cu un vîrf de cuţit, şi-n orice minut le-ai căuta, le găseşti lîngă tine.

Perpiliţă făcu aşa cum îl învăţă Breazul; îndată zînele se aflară dinaintea lui. Văzîndu-le, Perpiliţă le zise:

— De astăzi, patruzeci de zile în şir să-mi aduceţi cîte o găleată cu lapte de ciută, în fiecare dimineaţă; că de nu, vă leg cosiţele la coada Breazului şi vă tîrăsc ca pe nişte căţele!

Zînele i se închinară:

— O să facem, doamne, cum ne-ai poruncit!

Şi aşa, din acea zi, începu Perpiliţă să-şi ţesale calul, iar zînele în fiecăre dimineaţă să-i aducă laptele.

Împlinindu-se cele patruzeci de zile, calul îşi lepădă părul cel vechi; îi crescu altul nou, care lucea de parcă-ţi da-n ochi. Calul breaz cu aripi, văzîndu-se cum dorise, glăsui către Perpiliţă:

— Bunul meu stăpîn, acuma, încă un lucru să mai faci pentru binele tău şi al meu! Cheamă zînele şi rupe cître trei fire de păr de la fiecare şi pune-le deoparte, cîte trei la un loc, că mult bine o să ne prinză. După asta, fii gata să plecăm; peste douăzeci de zile, suntem aici cu Frosina cu tot!

Perpiliţă se găti de drum; îşi luă cu dînsul ce-i trebuia şi-ncălecînd pe Breazu, plecă. Umblară şi alergară, trecură munţi şi păduri, poieni şi cîmpii, livezi şi văi, rîuri şi rîuleţe, dealuri şi prăpăstii, şi cîte altele, pînă ce ajunseră la un loc care, cît îl vedeai cu ochii, era plin numai de şerpi şi năpîrci. Cum ajunseră acolo, calul îi zise lui Perpiliţă:

— Cîmpia asta nu se trece pe jos. Eu o să zbor, aşa că să iei seama şi să te ţii bine de coama mea, să nu te dea jos vînturile turbate. Şi cînd vei vedea că ne apropiem şi ne dăm jos pe pămînt, să scoţi trei peri de-ai zînelor şi să-i arunci acolo; şi-orice-ai vedea, să nu te sperii că eu sunt cu tine!

Toate vorbele calului Perpiliţă le vîrî bine în minte. Breazu, punîndu-şi toată puterea, zbură cu domnul său călare şi se făcu nevăzut în nori. Cînd se lăsă mai aproape de pămînt, Perpiliţă scoase trei peri şi-i azvîrli în jos. Cum căzură perii, ce să vază? Toţi şerpii şi toate năpîrcile se adunară şi se-mpletiră unii

cu alţii, de se înălţă un gard de nestrăbătut înaintea lor. Perpiliţă, cînd văzu zidul de lighioane, nu mai putu de frică, dar Breazu îi zise:

— Scoate alţi trei peri şi aruncă-i jos şi nu te speria!

Perpiliţă făcu aşa cum îi spuse calul şi îndată veniră trei stoluri de vulturi nemîncaţi de-o săptămînă: şi dacă se repeziră asupra şerpilor şi asupra năpîrcilor, nu lăsară nici măcar unul sau măcar una de prăsilă. Şi aşa li se deschise calea în toate părţile; iar vulturii se duseră îndărăt de unde veniseră.

Umblînd mai departe, pe drum, calul îi zise lui Perpiliţă:

— Stăpîne, bucură-te că ne apropiem de muntele cu apă vie şi apă moartă. În pădurea în care intrăm acum, o să găsim multe fete şi nepoate ale Zgripţoroaicei. Ele o să te întrebe dincotro vii şi unde te duci. Tu să le răspunzi: „Vin din lumea ailaltă să iau apă vie şi apă moartă!” Ele, auzind vorbele astea, or să alerge toate la Zgripţoroaica cea bătrînă să-i spuie. Zgripţoroaica cea bătrînă, fiind păzitoarea apei vii şi-a apei moarte, o să-şi ia fetele şi nepoatele şi o să plece să păzească apele, iar noi, iute, iute, o să ne ducem lîngă Frosina. Îndată să descaleci, s-o dezlegi de copacii unde stă legată şi să nu vorbeşti cu dînsa nici un cuvînt, ci să o pui degrabă călare şi să-ncaleci şi tu. Atunci eu o să zbor, ca să scăpăm de gura Zgripţoroaicei; şi cînd oi vedea că Zgripţoroaica aleargă cu toate fetele şi nepoatele după noi, tu îndată să arunci şi ăilalţi trei peri, şi-ndărăt să nu te uiţi, nici tu, nici Frosina, că are să iasă din cei trei peri un rîu tulburat, o pădure de spini şi un şanţ de foc cu pară vînătă. Cînd vom trece dincolo de cîmpia cu şerpi, atunci o să ne odihnim cu toţii şi o să vorbeşti cu Frosina.

Perpiliţă băgă la cap toate cîte îi zise calul. Ajungînd lîngă locurile unde se aflau fetele şi nepoatele Zgripţoroaicei, ele, cum îi văzură, le ieşiră înainte:

— Cale bună, flăcău tînăr şi frumos! De unde vii şi unde te duci?

— Noroc să aveţi! Vin de pe lumea ailaltă şi mă duc să iau apă vie şi apă moartă!

— Întoarce-te, flăcăiaş, că-ţi pierzi capul!

— Ori eu, ori voi!

Cum auziră vorbele astea, fetele şi nepoatele o luară la fugă şi, ajungînd la Zgripţoroaica cea bătrînă, îi spuseră unde se duce Perpiliţă. Zgripţoroaica cea bătrînă, blestemînd, îşi luă toată ceata şi se duse să păzească apele.

Cînd ajunse ea la zisele ape, Perpiliţă cu Breazu se aflau la copacii unde era legată biata Frosina. Perpiliţă, fără să piarză vremea, descălecă şi se repezi la Frosina. O dezlegă, o luă în braţe şi o sui pe cal şi, încălecînd şi el, zise grăbit:

— Haide, Breazule, acum să te văz!

După puţin, pe unde zbura Breazu cu Perpiliţă şi Frosina, auziră un tunet înfricoşător, ca şi cînd căzuse un trăsnet deasupra lor. Fulgerul nu se vedea. Perpiliţă îl întrebă pe cal ce să fie, iar calul îi şopti:

— Este Zgripţoroaica bătrînă cu fetele şi nepoatele ei. Fă ce ţi-am spus şi nu vă speriaţi!

Atunci Perpiliţă scoase şi azvîrli ultimii trei peri şi îndată se făcu în urma lor un rîu tulburat şi o pădure de spini şi un şanţ de foc cu pară vînătă. Zgripţoroaica bătrînă aşteptase multişor la apa vie şi la apa moartă. Văzînd că nu e nici un flăcău, nici nimic, se dusese la locul unde o legase pe Frosina; negăsind-o acolo, se mînie crunt pe fetele şi nepoatele păcălite. Aşa că le puse înaintea ei şi o luară la fugă să-l ajungă pe Breazu cu Perpiliţă şi Frosina.

Alergînd astfel, ajunseră la rîul cel tulbure şi, intrînd năvală toate, toate odată ca să treacă dincolo, nepoatele Zgripţoroaicei se înecară pînă la una. Ieşi Zgripţoroaica numai cu fetele goale dincolo de rîu şi deteră de pădurea de spini. De-acolo nu putu să mai iasă decît Zgripţoroaica bătrînă. Ea încă nu scăpă bine de spini şi dete de şanţul de foc cu pară vînătă şi, intrînd în el, nu mai ieşi de-acolo niciodată. Iar Breazu, vorbitor şi zburător, trecu peste cîmpia cu şerpi şi, îndreptîndu-se spre o iarbă verde, la o umbră deasă, zise:

— Descalecă acuma, domnul meu, ca să răsuflu şi să răsufli! Şi pune-ţi căciula pe-o parte, pe un ochi, că scăparăm cu bine şi sănătoşi.

Atuncea Perpiliţă descălecă cu Frosina şi, aşezîndu-se la umbră, îşi spuseră unul altuia cîte păţiseră de cînd se născuseră şi pînă în minutul acela.

După ce se odihniră bine şi frumos, şi ei şi Breazu zburător, încălecară amîndoi şi se duseră la băbuţa care îl crescuse pe Perpiliţă.

Şi aşa Perpiliţă se cunună cu Frosina, frumoasa pămîntului, cu dor nespus şi nemărginit de amîndouă părţile. Şi trăiră şi petrecură şi, dacă n-or fi murit, poate că mai trăiesc şi astăzi.

Iar zînele şi zmeii crăpară şi crapă de necaz şi-acuma, ca nişte corbi nenorociţi ce sunt!

Şi, cum vă spusei, aşa basm aflai,
Nu ştiu cum făcui, dar vă înşelai!

POVESTE POPULARĂ MEGLENOROMÂNĂ

Balaurul cu şapte capete

A FOST ODATĂ un moş cu baba lui. Moşul era pescar. Ducîndu-se la pescuit, moşul a prins un peşte frumos. Dar cînd îl scoase din plasă, peştele începu să vorbească:

— Te rog, moşule, dă-mi drumul!

Mirat că peştele vorbea, pescarul i-a dat drumul în apă. După puţin timp pescarul a prins iarăşi peştele şi peştele iarăşi l-a rugat să nu-l mănînce.

— Dar îţi promit că, dacă mă mai prinzi a treia oară, i-a zis peştele, atunci o să-ţi spun chiar eu cum trebuie să mă mănînci.

Omul a aruncat iar peştele în apă. Dar la scurtă vreme l-a prins din nou.

— De data asta nu-ţi mai dau drumul, i-a spus pescarul, trebuie să te mănînc.

— Aşa ţi-am spus şi eu şi ţi-am făgăduit să te învăţ cum trebuie să mă mănînci. Iată, o să faci aşa: aripile să le amesteci cu făină şi să le dai iepei, care o să-ţi fete doi mînji gemeni; oasele să le dai căţelei, care o să-ţi fete doi căţei gemeni; şi, în sfîrşit, carnea s-o mîncaţi voi, tu cu baba, şi baba o să nască doi prunci gemeni.

Moşul a făcut întocmai cum i-a spus peştele.

Şi iapa i-a fătat doi mînji, căţeaua – doi căţei, iar baba a născut doi băieţi.

După ce au crescut caii, cîinii şi băieţii, aceştia, care erau mai altfel decît alţi băieţi, au spus mamei lor că ei pleacă în călătorie prin lume.

Baba i-a oprit şi nu i-a lăsat să plece, dar ei tot au plecat. Dar cînd au ieşit din casă, au spus aşa:

— Dacă întîrziem să ne întoarcem, tu, mamă, să loveşti cu securea în uşă şi, dacă iese sînge, să ştii că noi suntem morţi!

Apoi cei doi fraţi şi-au luat fiecare cîte un cal şi un cîine şi au plecat în lume. După ce au cutreierat ei sate multe şi nu mai rămăsese să meargă decît într-un sat mai depărtat, unul din fraţi n-a mai vrut să meargă într-acolo şi s-a întors acasă. Celălalt însă şi-a văzut de drum.

Şi-a mers fratele cel călător pe unde îl duceau ochii. Într-o zi dădu de o fîntînă şi, lîngă fîntînă, stătea o fată şi plîngea. Băiatul o întrebă de ce plînge şi fata spuse că a venit să ia apă şi ea n-a ştiut că un balaur cu şapte capete păzeşte fîntîna. Balaurul a văzut-o şi acuma nu mai poate pleca, căci dacă se urneşte din locul unde se află, balaurul o mănîncă.

— Pleacă liniştită la casa ta, spuse băiatul, că, dacă vine balaurul, am eu grijă de el!

Şi cum vorbeau ei aşa, iacă numai ce vine şi balaurul clătinînd din cele şapte capete ale lui. Atunci băiatul asmuţi cîinele, scoase paloşul, se repezi la balaur şi, dintr-o singură lovitură, îi reteză cele şapte capete. A scos apoi limbile de la capetele retezate şi, după ce şi-a luat rămas bun de la fată, s-a întors acasă.

Fata, care era fiica împăratului de prin părţile acelea, a umplut doniţa cu apă şi a plecat şi ea acasă. Şi a povestit împăratului că un voinic a omorît balaurul cel cu şapte capete, care păzea fîntîna din cîmpie, şi a scăpat-o de la moarte pe ea, scăpînd şi ţara de răul balaurului.

În vremea asta, pe locul unde fusese omorît balaurul, trecu un harap. Harapul, văzînd capetele balaurului, le-a luat şi s-a dus cu ele drept la împăratul, lăudîndu-se că el a omorît dihania care înspăimînta tot ţinutul acela.

Degeaba spunea fata împăratului că altul e voinicul cel care a omorît balaurul, că împăratul, de bucuros ce era, îl făcu pe harap ginerele său şi pregăti nuntă mare.

La nuntă pofti pe toţi voinicii din împărăţie, ca să se veselească cu toţii că împăratul a căpătat un ginere viteaz, care l-a scăpat de balaurul cu şapte capete şi-i va scăpa şi de toţi balaurii care îşi au culcuşul nu departe de împărăţia lui.

Printre voinici veni şi băiatul pescarului, cel care omorîse cu adevărat balaurul. Cînd a văzut băiatul pe harap aşezat la mare cinste în fruntea mesei, cu capetele de balaur aşezate pe un taler dinaintea lui, aşa ca să le vadă toţi cei poftiţi, s-a umplut de scîrbă. Şi ridicîndu-se de pe scaunul unde şedea, se înfăţişă împăratului şi spuse că harapul l-a păcălit, căci nu e adevărat că el a omorît balaurul.

— Dar uite capetele! a răspuns împăratul, supărat că cineva îi tulbură tihna petrecerii; el mi le-a adus!

— Bine, împărate, dar capete fără limbă eu n-am văzut şi, dacă o să te uiţi la capetele acestea, vei vedea că n-au limbă!

Împăratul cercetă capetele şi văzu că nici unul nu avea limbă. Atunci băiatul a scos din desagă cele şapte limbi ale balaurului şi le aşeză pe masă în faţa împăratului. Aşa văzu împăratul că harapul se lăudase numai. Supărat, izgoni pe harap şi aşeză la masă pe băiatul cel viteaz pe care şi-l făcu ginere.

Nunta a ţinut pînă seara tîrziu. Se ridicară apoi de la masă şi împăratul ieşi la o fereastră a palatului şi arătă băiatului departe, pe cîmp, un foc mare, cu flăcări înalte.

— Iacă acolo sunt adunaţi balaurii de care nu putem scăpa! spuse băiatului împăratul.

Voinicul, inimos cum era, nu mai aşteptă alt îndemn şi, cum se lumină de ziuă, sări pe cal, îşi luă

cîinele şi porni să omoare balaurii, ca să scape ţara de ei.

Pînă la cîmpul cu balaurii a ţinut-o numai într-un galop şi, cînd s-a apropiat, vede un balaur aşteptînd în drum.

— Nu vrei tu, voinice, să ne facem prieteni? i-o luă înainte balaurul.

— Ne facem, i-a răspuns băiatul, dacă îţi e gîndul bun.

— Pune atunci sabia ta peste sabia mea şi facem jurămîntul.

Dar cînd băiatul a întins sabia, balaurul s-a repezit şi, dintr-o sorbitură, l-a înghiţit.

Acasă la el, mama băiatului, văzînd că feciorul ei nu se mai întoarce de la nuntă, luă securea şi lovi cu ea uşa, din care ţîşni sînge. Aflînd în felul acesta că băiatul este mort, mama îndemnă pe fratele de acasă să plece către ţara împăratului, unde ştia că băiatul ei a fost poftit la masă.

Aşa ajunse şi celălalt fecior al pescarului la curtea împărătească. El întrebă pe împărat de nu cumva a văzut pe fratele lui. Împăratul îi spuse toată tărăşenia cum a venit feciorul babei cu cele şapte limbi de balaur, şi el, împăratul, a gonit pe harapul care se lăudase că a omorît balaurul de la fîntînă. Apoi feciorul babei, ginerele său, a plecat să nimicească şi pe ceilalţi balauri de care nu putea scăpa împărăţia asta, dar nu s-a mai întors. Îi arătă apoi focul cu flăcări înalte unde era sălaşul balaurilor.

Băiatul a înţeles că acolo trebuie să fie mort fratele său şi a pornit fără codeală într-acolo.

Pe drum îşi tot făcea socoteala cum să le vină de hac balaurilor. Ajuns acolo, asmuţi cîinele, scoase paloşul şi, răcnind de se cutremurară văile, se repezi la întîiul balaur ce-l văzu.

— Pe dată să-mi înviaţi fratele, că s-a sfîrşit cu voi! strigă.

Speriaţi, balaurii alergară la cel care îl înghiţise pe ginerele împăratului şi, scuturîndu-l zdravăn, îi scoaseră din burtă pe băiat.

Dar fraţii nu-i lăsară pe balauri să se dezmeticească şi, răcnind amîndoi, lovind într-o parte şi în alta, îi tăiară pe toţi.

Liniştiţi apoi se întoarseră la împărat şi povestiră toată isprava lor.

De bucurie, împăratul se apucă iar de nuntit şi făcu o petrecere cu mic cu mare, ca să cunoască toţi pe ginerele său şi pe fratele lui geamăn, care le scăpase ţara de urgia balaurilor.

(Repovestire de Lia Dracopol-Fudulu)

CUPRINS

MIHAI EMINESCU – Călin Nebunul............................3
IOAN POP-RETEGANUL – Măr şi Păr........................14
IOAN POP-RETEGANUL – Zîna apelor......................35
MIRON POMPILIU – Ileana-Cosînzeana, din cosiţă floarea-i cîntă, nouă-mpărăţii ascultă........................47
Poveste populară – Cerbul şi iepurele şchiop............76
Poveste populară – Ursul şi omul..............................78
Poveste populară – Ţapul şi şarpele..........................79
ION RUSE – Inima de foc a lui Danko.......................81
Poveste populară meglenoromână – Balaurul cu şapte capete..182

EDITURA ION CREANGĂ

ISBN 973-25-0425-0